

Hallituksen esitys Eduskunnalle kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta sekä laiksi rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 15 päivänä marraskuuta 2000 tehdyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Suomi allekirjoitti yleissopimuksen Palesinossa 12 päivänä joulukuuta 2000. Euroopan yhteisö allekirjoitti sopimuksen samanaikaisesti Suomen kanssa.

Yleissopimuksen velvoitteet liittyvät rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen, rahanpesun sekä lahjonnan kriminalisointiin. Lisäksi yleissopimuksessa määrätään rahanpesun torjuntatoimista, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta, keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa, yhteisistä tutkintaryhmistä, erityisistä tutkintamenetelmistä, lainvalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Eräät yleissopimuksen rahanpesun torjuntaa koskevat määräykset kuuluvat Euroopan yhteisön toimivaltaan.

Suomen lainsäädäntö täyttää pääosin yleissopimuksessa asetetut velvoitteet. Yleissopimus kuitenkin edellyttää kahta lainsäädäntömuutosta. Ensinnäkin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen tulee kriminalisoida laajemmin kuin mitä 1 päivä-

nä maaliskuuta 2003 voimaantulleessa rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä säädetään. Toiseksi lainsäädäntöä on muutettava siten, että mahdollistetaan vapautensa menettäneenä olevan henkilön siirtäminen todistelutarkoituksessa väliaikaisesti Suomen ja muiden sopimusvaltioiden välillä. Sopimusvelvoitetta vastaava lainsäädäntömuutos sisältyy hallituksen esitykseen keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Yleissopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla. Tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella. Esitykseen sisältyy lisäksi ehdotus rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta. Voimaansaattamislaki on tarkoitus määrätä tulemaan voimaan samanaikaisesti yleissopimuksen kanssa. Lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Yleissopimus ei ole vielä tullut kansainvälisesti voimaan. Rikoslain muutos ehdotetaan tulevaksi voimaan heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset	4
2.1. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvät kansainväliset velvoitteet	4
2.2. Yleissopimuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	6
3. Esityksen vaikutukset.....	8
4. Asian valmistelu Suomessa	8
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9
5.1. Riippuvuus muista esityksistä	9
5.2. Riippuvuus muista kansainvälisistä yleissopimuksista ja velvoitteista	9
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	10
Yleissopimus ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön	10
1 artikla. Tarkoitus	10
2 artikla. Käsitteiden käyttö.....	10
3 artikla. Soveltamisala.....	10
4 artikla. Täysivaltaisuuden suojaaminen	11
5 artikla. Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen säätäminen rangaistavaksi teoksi	11
6 artikla. Rikoksen tuottaman hyödyn pesemisen säätäminen rangaistavaksi teoksi	14
7 artikla. Toimenpiteet rahanpesun torjumiseksi	16
8 artikla. Lahjonnan säätäminen rangaistavaksi teoksi	17
9 artikla. Toimenpiteet lahjontaa vastaan	18
10 artikla. Oikeushenkilöiden vastuu	18
11 artikla. Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset.....	19
12 artikla. Menetetyksi tuomitseminen ja takavarikko.....	19
13 artikla. Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten.....	21
14 artikla. Menetetyksi tuomitun rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden käytöstä määrääminen.....	23
15 artikla. Tuomiovalta	23
16 artikla. Luovuttaminen.....	25
17 artikla. Tuomittujen siirtäminen	27
18 artikla. Keskinäinen oikeusapu.....	28
19 artikla. Yhteinen tutkinta.....	34
20 artikla. Erityiset tutkintamenetelmät.....	34
21 artikla. Rikosasian käsittelyn siirtäminen	36
22 artikla. Aikaisemman rikollisuuden selvittäminen	37
23 artikla. Oikeudenkäytön haittaamisen säätäminen rangaistavaksi teoksi....	37
24 artikla. Todistajien suojelu.....	38

25 artikla.	Uhrien avustaminen ja suojeleminen.....	39
26 artikla.	Toimenpiteet yhteistyön lisäämiseksi lainvalvontaviranomaisten kanssa	39
27 artikla.	Lainvalvontaviranomaisten välinen yhteistyö	40
28 artikla.	Järjestäytyneen rikollisuuden luonnetta koskevan tiedon kerääminen, vaihtaminen ja analysointi.....	41
29 artikla.	Koulutus ja tekninen apu.....	42
30 artikla.	Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta.....	42
31 artikla.	Torjunta.....	43
32 artikla.	Yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi	44
33 artikla.	Sihteeristö	45
34 artikla.	Yleissopimuksen täytäntöönpano.....	45
35 artikla.	Erimielisyyksien ratkaiseminen	45
36 artikla.	Allekirjoitus, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen.....	46
37 artikla.	Suhde pöytäkirjoihin.....	46
38 artikla.	Voimaantulo	46
39 artikla.	Yleissopimuksen muuttaminen.....	47
40 artikla.	Irtisanominen	47
41 artikla.	Tallettaja ja kielet.....	47
2. Lakiehdotukset.....		47
2.1. Laki kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....		47
2.2. Laki rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta.....		48
3. Voimaantulo.....		49
4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus.....		49
5. Säättämisjärjestys		50
LAKIEHDOTUKSET		52
kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta		52
rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta.....		53
RINNAKKAISTEKSTI.....		54
rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta.....		54
LIITE	VIRHE. KIRJANMERKKIÄ EI OLE MÄÄRITETTY.	
Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus		56
United Nations Convention against Transnational Organized Crime.....		56

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Järjestäytynyt rikollisuus on pitkään ollut vakavan kansainvälisen huomion ja valtioiden välisen yhteistyön kohteena. Yhdistyneiden Kansakuntien kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen yleissopimus on laajin tähän mennessä tehty rajat ylittävän rikollisuuden vastainen sopimus. Sen tavoitteena on edistää yhteistyötä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi. Yleissopimuksen valmistelun taustalla on Puolan vuonna 1996 tekemä aloite järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskeväksi yleissopimukseksi. Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) yleiskokous päätti päätöslauselmallaan 52/85 perustaa avoimen hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän laatimaan alustavan sopimusluonnoksen. Asiantuntijaryhmä kokoontui kolme kertaa vuoden 1998 aikana.

YK:n yleiskokous hyväksyi joulukuussa 1998 päätöslauselman 53/111, jolla se päätti perustaa hallitustenvälisen ad hoc -komitean järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan yleissopimuksen valmistelua varten hallitustenvälisen asiantuntijaryhmän laatimaan ehdotuksen pohjalta. Komitean tehtävänä oli lisäksi keskustella asiakirjoista, jotka koskisivat ihmiskaupan ja -salakuljetuksen sekä ampuma-aseiden laittoman valmistamisen ja kaupan torjumista. Päätöslauselmalla 53/114 yleiskokous antoi komitealle tehtäväksi yleissopimuksen sekä siihen liittyvien pöytäkirjojen laatimisen.

Vuonna 1999 yleissopimuksesta ja sen pöytäkirjoista neuvoteltiin ad hoc- komiteassa kuuden istunnon aikana. Joulukuussa 1999 YK:n yleiskokous hyväksyi päätöslauselman 54/126, jossa se kehotti ad hoc- komiteaa jatkamaan työtä yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen aikaansaamiseksi. Työ oli määrä saada päätökseen vuoden 2000 aikana. Komitea jatkoi työskentelyään viiden istunnon ajan ja yleissopimus hyväksyttiin YK:n yleiskokouksessa 15 päivänä marraskuuta 2000 päätöslauselmalla 55/25. Sopi-

mus avattiin allekirjoittamista varten Palermossa 12 päivänä joulukuuta 2000, jolloin myös Suomi allekirjoitti yleissopimuksen. Sen on ratifioinut 36 valtiota ja allekirjoittanut lisäksi 111 valtiota. Jäljempänä sopimuksesta käytetään nimitystä Palermon yleissopimus.

Palermon yleissopimus on avoinna myös alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille. Euroopan yhteisö (EY) allekirjoitti yleissopimuksen samanaikaisesti Suomen kanssa. Kyseessä on niin sanottu sekasopimus eli jaetun toimivallan sopimus. Suurin osa sopimusmääräyksistä kuuluu jäsenvaltion toimivaltaan. Eräät rahanpesun torjuntaa koskevat määräykset kuuluvat yhteisön toimivaltaan.

Esitys sisältää ehdotuksen Palermon yleissopimuksen hyväksymiseksi sekä lakiehdotuksen sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Sopimus ehdotetaan saatettavaksi voimaan blankettimuotoisella lailla.

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:ää. Muutoksella laajennettaisiin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevan rangaistussäännöksen soveltamisalaa Palermon yleissopimuksessa edellytetyn mukaisesti.

2. Nykytila ja keskeiset ehdotukset

2.1. Järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan liittyvät kansainväliset velvoitteet

Järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi on tehty useita kansainvälisiä sopimuksia, joissa Suomi on osapuolena. Vuonna 1988 Wienissä tehtiin Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden laiton kauppaa vastaan (SopS 44/1994, jäljempänä Wienin huumausainesopimus), joka sisältää määräyksiä huumausainerikoksista sekä

niihin liittyvästä rahanpesusta ja menettämisseuraamuksista. YK:n piirissä on myös valmisteltu lukuisia yleissopimuksia kansainvälisen terrorismin torjumiseksi. Suomi on liittynyt terrorististen pommi-iskujen torjumista koskevaan kansainväliseen yleissopimukseen vuodelta 1997 (SopS 59/2002) ja vuonna 1999 tehtyyn kansainvälisen terrorismin rahoituksen vastaiseen yleissopimukseen (SopS 73 – 74 /2002) sekä myös aikaisempina vuosina tehtyihin, tekotapojen tai soveltamisalan osalta edellä mainittuja sopimuksia rajoitetumpiin terrorisminvastaisiin yleissopimuksiin.

Myös Euroopan neuvostossa (EN) on tehty useita sopimuksia, jotka liittyvät järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen. Vuonna 1990 Strasbourgissa hyväksyttiin rikoksen tuottaman hyödyn rahanpesua, etsintää, takavarikkoa ja menetetyksi tuomitsemista koskeva yleissopimus (SopS 53/1994, jäljempänä Strasbourgin konfiskaatiosopimus). Käytännön viranomaisyhteistyö perustuu pitkälti rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen vuodelta 1957 (SopS 32/1971, jäljempänä eurooppalainen luovuttamissopimus), vuonna 1959 tehtyyn keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevaan eurooppalaiseen yleissopimukseen (SopS 30/1981, jäljempänä eurooppalainen oikeusapusopimus) sekä yleissopimukseen tuomitusten siirtämisestä vuodelta 1983 (SopS 13/1987) ja siihen liittyvään lisäpöytäkirjaan vuodelta 1997 (SopS 42/2001). Eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen liittyy myös kaksi lisäpöytäkirjaa. Ensimmäinen lisäpöytäkirja on vuodelta 1978 (SopS 14/1985). Toinen lisäpöytäkirja hyväksyttiin vuonna 2001. Suomi ei ole vielä allekirjoittanut toista lisäpöytäkirjaa.

YK:n ja EN:n lisäksi Euroopan unionin (EU) jäsenvaltiot ovat olleet aktiivisia järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen tähtäävien asiakirjojen laatimisessa. Keskeisimpiä oikeudellista yhteistyötä koskevia säädöksiä ovat yleissopimus yksinkertaistetusta menettelystä Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä rikoksen johdosta tapahtuvassa luovuttamisessa vuodelta 1995 (EYVL C 78, 30.3.1995, niin sanottu yksinkertaistettua luovuttamismenettelyä koskeva sopimus), vuonna 1996 tehty yleissopimus

Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tapahtuvasta luovuttamisesta (EYVL C 313, 23.10.1996, niin sanottu EU:n luovuttamissopimus) ja vuonna 2000 tehty yleissopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä (EYVL C 197, 12.7.2000, niin sanottu EU:n oikeusapusopimus) ja sen pöytäkirja vuodelta 2001 (EYVL C 326, 21.11.2001) sekä vuonna 2002 hyväksytty neuvoston puitepäätös yhteisistä tutkintaryhmistä (EYVL L 162, 20.6.2002).

Tärkeimpiä poliisiyhteistyötä koskevia asiakirjoja ovat vuonna 1995 tehty yleissopimus Euroopan poliisiviraston (Europol) perustamiseksi (EYVL C 316, 27.11.1995) ja siihen liittyvät pöytäkirjat ja neuvoston päätökset, joilla Europolin toimialaa on laajennettu määrättyjen rikostyyppien osalta. Eriyisesti järjestäytyneen rikollisuuden sekä kansainvälisen terrorismin vastustamista koskevat vuonna 1998 hyväksytty yhteinen toiminta rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisoinnista Euroopan unionin jäsenvaltioissa (EYVL L 351, 29.12.1998) sekä neuvoston puitepäätös terrorismin torjumisesta vuodelta 2002 (EYVL L 164, 22.6.2002) ja vuonna 2002 tehty puitepäätös ihmiskaupan torjunnasta (EYVL L 203, 1.8.2002). EU:ssa on laadittu lukuisia muitakin rikosoikeudellista yhteistyötä ja aineellisen rikoslainsäädännön lähentämistä koskevia asiakirjoja. Niitä on tehty muun ohella lahjonnan torjumisesta rikosoikeudellisin keinoin. Lahjonnan torjumiseen ja vastustamiseen tähtääviä hankkeita on valmisteltu myös EN:n, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) ja YK:n piirissä.

Tällä hetkellä EU:n rikosoikeudellisen yhteistyön hankkeet painottuvat rikosasioissa annettujen päätösten vastavuoroiseen tunnustamiseen. Ensimmäinen vastavuoroisen tunnustamisen periaatteelle pohjautuva säädös on vuonna 2002 hyväksytty neuvoston puitepäätös eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä (EYVL L 190, 18.07.2002). Lisäksi EU:ssa valmistellaan puitepäätöksiä omaisuuden ja todistusaineiston jäädyttämistä koskevien päätösten täytäntöönpanosta, omaisuuden menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten täytäntöönpanosta, vastavuoroisen tunnustamisen peri-

aatteen soveltamisesta taloudellisiin rangaistuksiin sekä rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosten-tekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta.

2.2. Yleissopimuksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan hyväksyttäväksi ja saatettavaksi voimaan Palermon yleissopimus.

Yleissopimus sisältää aineelliseen rikosoikeuteen sekä rikosoikeudenkäyntimenettelyä koskevaan lainsäädäntöön liittyviä velvoitteita. Lisäksi yleissopimuksessa on määräyksiä kansainvälisestä rikosoikeudellisesta ja lainvalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä sekä rikosten ennaltaehkäisystä ja järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan tähtäävästä kehitysyhteistyöstä.

Yleissopimuksen 5 artikla velvoittaa sopimusvaltiot kriminalisoimaan osallistumisen rikollisjärjestön toimintaan. Artiklan 6 mukaan rangaistavaksi on säädettävä rikoksen tuottaman hyödyn peseminen (rahanpesu). Yleissopimuksen 8 artikla sisältää lahjuksen antamista ja vastaanottamista koskevan kriminalisointivelvoitteen. Rangaistavaksi on yleissopimuksen 23 artiklan mukaan säädettävä oikeudenkäytön haittaaminen. Velvoite merkitsee pääasiassa rikosasian käsittelyssä kuultavan henkilön uhkaamisen säätämistä rangaistavaksi. Yleissopimuksen 10 artiklan mukaan myös oikeushenkilö tulee voida asettaa vastuuseen yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyistä rikoksista.

Yleissopimuksen keskeisimpiä rikosprosessuaalisia velvoitteita ovat määräykset syytetoimista, tuomitsemisesta ja seuraamuksista (11 artikla), menetetyksi tuomitsemisesta ja takavarikosta (12 artikla) sekä todistajien ja rikoksen uhrien suojelusta (24 ja 25 artikla).

Edelleen yleissopimus sisältää velvoitteita menetetyksi tuomitsemiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä (13 ja 14 artikla), rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (16 artikla), tuomittujen siirtämisestä (17 artikla) sekä keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (18 artikla). Lisäksi yleissopimuksessa on määräyksiä yhteisistä tutkintaryhmistä (19 artikla), erityisistä tutkintamenetelmistä, kuten valvotusta läpilaskusta ja

peiteoperaatioista (20 artikla), rikosasian käsittelyn siirtämisestä (21 artikla) ja poliisiyhteistyöstä (27-29 artikla). Yleissopimus kattaa myös rikosentorjunnan. Yleissopimuksen 31 artiklassa luetellaan joukko ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan on säädetty rangaistavaksi 1 päivänä maaliskuuta 2003 voimaantulleella rikoslain 17 luvun muutoksella. Rangaistussäännös sisältyy uuteen 17 luvun 1 a §:ään. Pykälässä rikoksen tekotavat on lueteltu tyhjentävästi. Palermon yleissopimuksen 5 artiklan johdosta pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että rangaistavaa olisi laissa lueteltujen tekotapojen lisäksi järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan edistäminen muulla vakavuudeltaan pykälän 1 momentissa lueteltuihin tekotapoihin rinnastettavalla tavalla. Lisäksi rangaistavuuden alaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että rangaistavaa olisi osallistuminen rikollisjärjestön sellaiseen toimintaan, jossa tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi rikoslain 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikos eli kun kyseessä on oikeudenkäytössä kuultavan uhkaaminen.

Esityksessä rikoslain 17 luvun 1 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi myös siten, että pykälästä poistettaisiin 1 momentin 7 kohta, jossa rangaistavaksi tekotavaksi on säädetty rikoslain 32 luvun 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekeminen. Rikoslain 17 luvun 1 a §:n 3 momenttiin sisältyy niin sanottu toissijaisuuslauseke, jonka mukaan mitä 1 momentissa säädetään, ei sovelleta, jos teosta säädetään muualla laissa yhtä ankara tai ankarampi rangaistus. Tällöin järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumista koskevan säännöksen soveltaminen siis väistyy. Huhtikuun 1 päivänä 2003 voimaan tulleella rikoslain muutoksella rikoslain 32 lukuun on otettu rahanpesurikosten itsenäiset tunnusmerkistöt. Uusien säännösten mukaan useimmista rahanpesurikoksista tuomitaan yhtä ankara tai ankarampi rangaistus kuin osallistumisesta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan. Lievemmin rangaistavia salahanketta törkeän rahanpesun tekemiseksi (32 luvun 8 §) ja rahanpesurikkomusta (32 luvun 10 §) toisaalta ei ole tarpeen sisällyttää järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen tekotapoihin.

Näin ollen rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin 7 kohta on käynyt tarpeettomaksi ja se voidaan poistaa.

Suomen nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa rangaistukseen tuomitsemisen muista yleissopimuksessa tarkoitetuista rikoksista eli rahanpesusta, lahjonnasta ja oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta sekä määrätystä siihen liittyvistä rikoksista viranomaisia vastaan.

Yleissopimuksen rikosprosessuaaliset määräykset menettämisseuraamuksista sekä todistajan ja rikoksen uhrin suojelusta eivät edellytä lainmuutoksia. Menettämisseuraamuksia koskevat velvoitteet vastaavat pääosin Wienin huumausainesopimuksen ja Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen vastaavanlaisia velvoitteita. Suomi on edellä selostetun mukaisesti liittynyt molempiin sopimuksiin. Lisäksi Suomessa on vuoden 2002 alussa tullut voimaan rikoslain 10 luku, jossa on uudet säännökset menettämisseuraamuksista. Ne mahdollistavat rikoksen tuottaman hyödyn tuomitsemisen menetetyksi laajemmaltikin kuin mitä yleissopimuksessa edellytetään. Luvussa on muun ohella säännelty niin sanottu laajennettu hyödyn menettäminen. Suomen lainsäädäntö kattaa myös rikosoikeudenkäynnissä kuultavien suojeluun tähtäävät toimenpiteet yleissopimuksen edellyttämässä määrin. Laki oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta, joka tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003, sisältää useita säännöksiä, joiden tavoitteena on parantaa todistelutarkoituksessa kuultavien suojaa oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäymiskaareen on muun ohella otettu säännökset videoyhteyden välityksellä tapahtuvasta todistajan kuulemisesta.

Suomen nykyinen lainsäädäntö vastaa pääosin yleissopimuksen määräyksiä rikosoikeudellisesta yhteistyöstä. Tärkeimmät rikosoikeudellista yhteistyötä koskevat säädökset ovat laki kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (4/1994, jäljempänä kansainvälinen rikosoikeusapulaki), laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta (456/1970, jäljempänä yleinen luovuttamislaki), laki rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä (270/1960, jäljempänä pohjoismainen luovuttamislaki), laki kansainvälisestä yhteistoiminnasta eräiden rikosoikeu-

dellisten seuraamusten täytäntöönpanossa (21/1987, jäljempänä kansainvälinen yhteistoimintalaki) ja laki Suomen ja muiden pohjoismaiden välisestä yhteistoiminnasta rikosasioissa annettujen tuomioiden täytäntöönpanossa (326/1963).

Yleissopimuksen 18 artiklan 10 kappaleen mukaan vapautensa menettäneenä oleva henkilö tulee voida siirtää väliaikaisesti toiseen sopimusvaltioon todistelua varten. Vastavaanlainen määräys sisältyy eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen sekä EU:n oikeusapusopimukseen. Kansainväliseen rikosoikeusapulakiin ei sisälly säännöstä väliaikaisen siirtämisen mahdollistavasta yhteistyöstä. Se on nimenomaisesti suljettu lain soveltamisalan ulkopuolelle 2 §:n 3 kohdassa. Suomi on myös tehnyt varauman eurooppalaisen oikeusapusopimuksen väliaikaista siirtämistä koskevaan 11 artiklaan, jonka mukaan Suomi ei voi antaa artiklassa tarkoitettua oikeusapua. Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa eduskunnalle annetaan hallituksen esitys keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä tehdyn yleissopimuksen ja keskinäistä oikeusapua rikosasioissa koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen varauman peruuttamisen hyväksymisestä sekä niihin liittyviksi laeiksi (jäljempänä EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys). Esityksessä lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi siten, että vapautensa menettäneen olevan henkilön väliaikainen siirtäminen olisi mahdollista ja että Suomi poistaisi eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 11 artiklaan liittyvän varauman. Esityksen mukaan tällaisesta yhteistyöstä säädettäisiin erillinen laki. Lain soveltamisalaa ei ehdoteta rajoitettavaksi EU:n jäsenvaltioiden välisiin tilanteisiin. Edellyttäen että lakiehdotus eduskunnassa hyväksytään, se mahdollistaisi yhteistyön myös Suomen ja kaikkien Palermon yleissopimukseen liittyneiden valtioiden välillä. Tämän vuoksi ei pidetä tarkoituksenmukaisena sitä, että yleissopimuksen voimaansaattamisen yhteydessä säädettäisiin erillistä lainsäädäntöä väliaikaisesta siirtämisestä.

EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä rikosoikeusavun käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi kansainväliseen rikosoikeusapulakiin tehtävällä lisäyksellä muun ohella

siten, että suomalainen poliisimies voisi vieraan valtion pyynnöstä suorittaa Suomessa peitetoimintaa tai valeostoja. Uudet säännökset mahdollistaisivat määrätyn edellytyksin yhteistyön myös Suomen ja EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä. Jos säännökset eduskunnassa hyväksytään, yhteistyömahdollisuudet laajenisivat myös Suomen ja Palermon yleissopimukseen liittyneiden valtioiden välillä.

3. Esityksen vaikutukset

Palermon yleissopimuksen voimaantulo laajentaa järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Erityisesti yleissopimuksen määräykset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja oikeusavusta sekä poliisiyhteistyöstä helpottavat rikosasioiden käsittelyyn liittyvää valtioiden välistä yhteistyötä. Vaikka sopimuksessa tarkoitetuilla osa-alueilla on jo voimassa monen- ja kahdenvälisiä valtiosopimuksia, yleissopimuksen voimaantulo tulisi alueellisesti ja asiasisällöllisesti laajentamaan kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia järjestäytyneen rikollisuuden vastustamisessa. Edellyttäen että yleissopimus tullaan laajalti ratifioimaan, se mahdollistaisi keskinäiseen oikeusapuun, rikoksen johdosta tapahtuvaan luovuttamiseen ja rangaistusten täytäntöönpanon siirtämiseen liittyvän kansainvälisen yhteistyön sekä myös poliisiyhteistyön Suomen ja monien sellaisten valtioiden välillä, joiden kanssa ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa valtiosopimusta rikosoikeudellisesta tai poliisialan yhteistyöstä.

Yleissopimuksen voimaantulon voidaan myös arvioida helpottavan rikoshyötyjen jäljittämistä ja laajentavan suomalaisten viranomaisten mahdollisuuksia selvittää talousrikkoksia, joissa varallisuutta pyritään kätkeään Suomen ulkopuolelle. Monien talousrikosten kansainvälistä tutkintaa on pitkään vaikeuttanut erityisesti se, että joidenkin valtioiden pankkisalaisuutta koskevat säännökset ovat estäneet esimerkiksi turvaamistoimenpiteiden kohdistamisen pankkien ja muiden rahoituslaitosten hallussa oleviin varoihin ja asiakirjoihin. Palermon yleissopimuksen rikosoikeusapumääräykset estävät sopi-

muspuolia vetoamasta pankkisalaisuuteen sopimuksessa tarkoitetun yhteistyön esteenä. Oikeusapuvaihtojen laajentamisen seuraksena mahdollisesti jäljitettävien rahanmäärien suuruus ei kuitenkaan ole arvioitavissa.

Palermon yleissopimuksen voimaantulon voidaan arvioida lisäävän järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä vastaavien oikeus- ja poliisiviranomaisten työmäärää. Koska sopimuksen oikeusapumääräykset edellyttävät, että oikeusapupyynnöt toimitetaan sopimusvaltioiden nimeämille keskusviranomaisille, erityisesti oikeusministeriön oikeusapupyynnöiden täyttämiseen ja välittämiseen liittyvien tehtävien voidaan arvioida lisääntyvän. Järjestäytyneen rikollisuuden vastustamista koskevien kansainvälisten yhteistyömahdollisuuksien laajeneminen myös saattaa aiheuttaa tarvetta koulutuksen järjestämiseen. Tarvittava koulutus voitaneen järjestää nykyisen koulutusjärjestelmän avulla. Siitä riippuen, kuinka laajalti Palermon yleissopimus tullaan ratifioimaan ja sitä ryhdytään soveltamaan, yhteistyön lisääntyminen saattaa edellyttää lisähenkilöstön palkkaamista lähinnä oikeus- ja sisäasiainministeriön toimialalle.

4. Asian valmistelu Suomessa

Palermon yleissopimus neuvoteltiin YK:n yleiskokouksen alaisessa ad hoc- komiteassa vuosien 1999 ja 2000 aikana. Suomi osallistui yleissopimuksen valmisteluun aktiivisesti muiden EU:n jäsenvaltioiden kanssa ja allekirjoitti sopimuksen Palermossa 12 päivänä joulukuuta 2000.

Valtioneuvosto on lähettänyt eduskunnalle selvityksen E 3/2000 vp Euroopan yhteisöjen komission mandaateista neuvotella järjestäytyneen rikollisuuden vastaiseen YK:n yleissopimukseen liittyvien kolmen lisäpöytäkirjan tietyt määräykset. Selvitykseen sisältyy selostus myös Palermon yleissopimuksen valmistelusta sekä komission suosituksesta yleissopimuksen neuvottelumandaatiksi (17.02.2000 SEK (2000) 242 lopull.).

Hallituksen esitys on laadittu virkatyönä oikeusministeriössä.

Ehdotus hallituksen esitykseksi valmistel-

tiin oikeusministeriön 8 päivänä lokakuuta 2002 asettamassa virkamiestyöryhmässä, jossa olivat edustettuina ulkoasiainministeriö, oikeusministeriö, sisäasiainministeriö, keskusrikospoliisi ja valtakunnansyyttäjänvirasto. Ehdotuksesta saatiin lausunnot kauppa- ja teollisuusministeriöltä, sisäasiainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, ulkoasiainministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, valtakunnansyyttäjänvirastolta, keskusrikospoliisilta, Suomen Asianajajaliitolta, rikosentorjuntaneuvostolta sekä oikeusministeriön kriminaalipoliittiselta osastolta. Lausunnonantajat suhtautuivat myönteisesti työryhmän ehdotukseen Palermon yleissopimuksen voimaansaattamiseksi. Lausunnoissa esitetyt yksityiskohtaiset kannanotot on mahdollisuuksien mukaan pyritty ottamaan huomioon tässä esityksessä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

5.1. Riippuvuus muista esityksistä

Edellä selostetun mukaisesti Palermon yleissopimus edellyttää lainsäädännön muuttamista siten, että vapautensa menettäneenä oleva henkilö tulee voida siirtää väliaikaisesti toiseen sopimusvaltioon kuultavaksi todistelutarkoituksessa. Siirtämisen mahdollistava lainmuutos sisältyy hallituksen esitykseen EU:n oikeusapuasopimuksen voimaansaattamisesta, joka annetaan eduskunnalle samanaikaisesti tämän esityksen kanssa. Esitykseen sisältyy myös muita ehdotuksia rikosoikeusavun laajentamiseksi, kuten mahdollisuus vieraan valtion pyynnöstä suorittaa peitetutkintaa Suomessa. Koska useimpien säännösten soveltamisala ehdotetaan ulotettavaksi myös muiden kuin EU:n jäsenvaltioiden väliin tilanteisiin, säännökset laajentaisivat oikeusapuyhteistyön mahdollisuuksia myös suhteessa EU:n ulkopuolisiin, Palermon yleissopimukseen liittyneisiin valtioihin.

5.2. Riippuvuus muista kansainvälisistä yleissopimuksista ja velvoitteista

Yleissopimuksen allekirjoituskonferenssissa 12 – 15 päivänä joulukuuta 2000 avattiin

allekirjoitettavaksi myös kaksi yleissopimukseen liittyvää pöytäkirjaa: kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen pöytäkirja ihmiskaupan, erityisesti naisten ja lasten kaupan ehkäisemisestä, torjumisesta ja rankaisemisesta (niin sanottu ihmiskauppaa koskeva pöytäkirja) sekä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen pöytäkirja maitse, meritse ja ilmateitse tapahtuvan maahanmuuttajien salakuljetuksen kieltämisestä (niin sanottu ihmissalakuuljetusta koskeva pöytäkirja). Yleissopimukseen liittyy lisäksi pöytäkirja ampuma-aseiden, niiden osien ja komponenttien sekä ampumatarvikkeiden laittoman valmistuksen ja kaupan torjumisesta (niin sanottu ampumaasepöytäkirja), jonka YK:n yleiskokous hyväksyi toukokuussa 2001 päätöslauselmalla 55/255.

Kaikki Palermon yleissopimuksen pöytäkirjat ovat niin sanottuja sekasopimuksia eli jaetun toimivallan sopimuksia, joiden määräyksistä osa kuuluu EY:n toimivaltaan ja osa jäsenvaltion toimivaltaan. Suomi ja EY allekirjoittivat ihmiskauppaa ja –salakuljetusta koskevat pöytäkirjat 12 päivänä joulukuuta 2000, EY allekirjoitti ampumaasepöytäkirjan 16 päivänä tammikuuta 2001. Suomi allekirjoitti sen 23 päivänä tammikuuta 2002.

Ihmiskauppaa ja –salakuljetusta koskevien pöytäkirjojen voimaansaattamiseen liittyvät lakiehdotukset on tarkoitus sisällyttää myöhemmin annettavaan hallituksen esitykseen, joka sisältää ehdotuksen mainittujen pöytäkirjojen sekä EU:ssa valmisteltujen, ihmiskauppaa ja –salakuljetusta koskevien säädösten voimaansaattamiseksi. Pöytäkirjojen voimaansaattamista koskevia ehdotuksia valmistellaan oikeusministeriön asettamassa työryhmässä. Ampumaasepöytäkirjan voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys on valmisteltavana sisäasiainministeriössä. Yleissopimuksen kansainvälinen voimaantulo on edellytyksenä pöytäkirjojen voimaantulolle. Yleissopimusta tullaan soveltuvin osin soveltamaan kunkin pöytäkirjan osalta. Yleissopimus ja pöytäkirjat ovat liitännäiset myös siten, että valtion on oltava yleissopimuksen osapuoli tullakseen osapuoleksi pöytäkirjaan.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Yleissopimus ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Tarkoitus

Artiklan mukaan yleissopimuksen tarkoituksena on edistää yhteistyötä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi.

2 artikla. Käsitteiden käyttö

Artikla sisältää määritelmät yleissopimuksessa käytetyistä termeistä. Artiklan a kohdan mukaan "järjestäytyneellä rikollisryhmällä" tarkoitetaan rakenteeltaan jäsenytyntä ryhmää, joka on ollut jonkin aikaa olemassa ja joka koostuu kolmesta tai useammasta yhdessä toimivasta henkilöstä, joiden tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetty rikos. Lisäksi edellytetään, että ryhmä toimii saadakseen välitöntä tai välillistä taloudellista tai muuta aineellista etua. Artiklan b kohdan mukaan "vakava rikos" tarkoittaa sellaista rikosta, jonka enimmäisrangaistus on vankeutta vähintään neljä vuotta.

Artiklan c kohdan mukaan "rakennetta omaavalla ryhmällä" tarkoitetaan ryhmää, joka ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten. Ryhmän jäsenillä ei välttämättä tarvitse olla muodollisesti määriteltyjä rooleja. Jäsenyyden ei myöskään tarvitse olla jatkuvaa eikä ryhmältä edellytetä kehittyntä rakennetta. Artiklan d kohdan mukaan "omaisuus" tarkoittaa kaikenlaista varallisuutta. Varallisuus voi olla aineellista tai aineetonta, irtainta tai kiinteää, sekä oikeudellisia asiakirjoja, jotka osoittavat omistusoikeuden tai osuuden kohdassa tarkoitettuun omaisuuteen. Artiklan e kohdan mukaan "rikoksesta saadulla hyödyllä" tarkoitetaan

rikoksen kautta suoraan tai välillisesti saatua omaisuutta.

Artiklan f kohdan mukaan "jäädyttäminen" tai "haltuunotto" tarkoittaa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden luovuttamista, muuntamista, hallinnan tai liikuttamisen väliaikaista kieltoa tai omaisuuden ottamista väliaikaisesti haltuun tai määräysvaltaan. Artiklan g kohdan mukaan "menetetyksi tuomitsemisella" tarkoitetaan tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden pysyvää menettämistä.

Artiklan h kohdan mukaan "esirikos" tarkoittaa mitä tahansa rikosta, josta on saatu sellaista hyötyä, joka voi joutua yleissopimuksen 6 artiklassa määritellyn rahanpesurikoksen kohteeksi. Artiklan i kohdan mukaan "valvotulla läpilaskulla" tarkoitetaan menettelyä, jossa rikoksen tutkimiseksi ja rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi sallitaan laittomien tai laittomiksi epäiltyjen lähetysten kulku yhden tai useamman valtion alueelta, alueen läpi tai alueelle. Valvotun läpilaskun tulee olla kyseisten valtioiden toimivaltainen viranomaisten tiedossa ja valvonnassa. Artiklan j kohdan mukaan "alueellisella taloudellisen yhdentymisen järjestöllä" tarkoitetaan tietyllä alueella olevista täysivaltaisista valtioista koostuvaa järjestöä, jolle sen jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivallan yleissopimuksessa määritellyissä asioissa ja jolla on valtuudet allekirjoittaa, ratifioida tai hyväksyä yleissopimus tai liittyä siihen. Yleissopimuksessa mainitut viittaukset jäsenvaltioihin soveltuvat kohdassa määriteltyihin järjestöihin niiden toimivaltaan kuuluvissa asioissa. Määritelmän mukainen järjestö on muun ohella EY.

3 artikla. Soveltamisala

Artikla sisältää määräykset yleissopimuk-

sen soveltamisalasta. Edellyttäen, että yleissopimuksessa ei toisin määrätä, yleissopimusta sovelletaan 1 kappaleen mukaan rikosten ehkäisemiseen, tutkintaan ja syytteen asettamiseen. Kysymykseen tulevat 5, 6, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytetyt rikokset (a kohta) sekä muut, 2 artiklan mukaan määritellyt vakavat rikokset (b kohta). Lisäksi edellytetään, että rikos on luonteeltaan kansainvälinen ja siihen osallistuu järjestäytynyt rikollisryhmä.

Artiklan 2 kappaleessa määritellään 1 kappaleessa mainittu luonteeltaan kansainvälinen rikos. Rikos on luonteeltaan kansainvälinen ensinnäkin jos se tehdään useammassa kuin yhdessä valtiossa (a kohta). Toisena kriteerinä mainitaan se, että rikos tehdään yhdessä valtiossa, mutta olennainen osa sen valmistelusta, suunnittelusta, johtamisesta tai ohjauksesta tapahtuu toisessa valtiossa (b kohta). Kolmanneksi rikoksella on kansainvälinen luonne, jos rikos tehdään yhdessä valtiossa, mutta siihen on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä, joka osallistuu rikolliseen toimintaan useammassa kuin yhdessä valtiossa (c kohta). Neljäntenä edellytyksenä on se, että rikos tehdään yhdessä valtiossa, mutta sillä on merkittäviä vaikutuksia toisessa valtiossa (d kohta).

Yleissopimuksen tulkintaohjeissa (interpretative notes, A/55/283/Add.1) 3 artiklaa selittävissä osuudessa korostetaan yhteyttä, joka vallitsee erityisesti rajat ylittävän, järjestäytyneen rikollisuuden ja terrorismin välillä. Yleissopimuksen rikosprosessuaaliset sekä valtioiden välistä yhteistyötä koskevat määräykset on tarkoitettu sovellettaviksi paitsi yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytettyjen rikosten torjuntaan, myös muiden vakavien, kansainvälisten rikosten torjuntaan, joissa mukana on järjestäytynyt rikollisryhmä. Artikla on yhteydessä myös 34 artiklaan, jonka mukaan yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaiset kriminalisointivaroitukset on pääosin täytettävä riippumatta yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua rikoksen kansainvälisestä luonteesta tai järjestäytyneen rikollisryhmän osallisuudesta. Muilta osin yleissopimuksen soveltamisala siis on rajattu 3 artiklan mukaisesti. Rajanvedolla on merkitystä erityisesti sopimusvaltioiden yhteistyövelvoitteiden kannalta, koska sopimusvaltioilla on velvol-

isuus toimia yhteistyössä yleissopimuksessa edellytetyin tavoin silloin kun käsillä oleva rikos kuuluu yleissopimuksen soveltamisalaan 3 artiklan mukaisten kriteerien perusteella.

4 artikla. Täysivaltaisuuden suojaaminen

Artiklan 1 kappaleessa määrätään, että sopimusvaltioiden on täytettävä yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa siten, että ne noudattavat valtioiden tasa-arvoisen täysivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden sekä toisten valtioiden sisäisiin asioihin puutumattomuuden periaatteita.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimus ei oikeuta sopimusvaltiota käyttämään lainkäyttövaltaa toisen valtion alueella tai suorittamaan tehtäviä, jotka toisen valtion lakien mukaan kuuluvat yksinomaan sen omille viranomaisille.

5 artikla. Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

Artikla velvoittaa sopimusvaltiot säätämään rangaistavaksi tahallisen teon, joka käsittää 2 artiklassa määritellyn järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen. Kyseeseen tulee jompikumpi tai molemmat artiklan 1 kappaleen a kohdan (i) ja (ii) alakohdassa mainituista, rikoksen yrityksestä tai täytetystä teosta erillisinä rikoksina rangaistavista rikoksista. Alakohdassa (i) määrätään salahankekriminalisoinnista. Rangaistavaksi tulisi tämän vaihtoehdon mukaan säätää sopiminen yhden tai useamman muun henkilön kanssa vakavan rikoksen tekemisestä tarkoituksessa, joka liittyy välittömästi tai välillisesti taloudellisen tai muun aineellisen edun saamiseen. Sallittua on se, että kansallinen laki edellyttää, että rikokseen tulee sisältyä teko, johon yksi tekijä ryhtyy sopimuksen edistämiseksi tai johon osallistuu järjestäytynyt rikollisryhmä. Alakohtaan (ii) sisältyy avunantotyyppinen kriminalisointivaihtoehto. Rangaistavaksi tulisi säätää se, että henkilö tietoisena joko järjestäytyneen rikollisryh-

män tavoitteesta ja yleisestä rikollisesta toiminnasta tai sen aikomuksesta tehdä kyseessä olevat rikokset, osallistuu aktiivisesti järjestäytyneen rikollisryhmän rikolliseen toimintaan (a kohta) tai järjestäytyneen rikollisryhmän muuhun toimintaan tietoisena siitä, että hänen osallistumisensa edistää edellä kuvatun rikollisen tarkoituksen toteutumista (b kohta). Artiklan 1 kappaleen b kohdassa edellytetään kriminalisoitavaksi vakavan rikoksen tekemisen järjestäminen, ohjaaminen, siinä avustaminen, sen edistäminen, helpottaminen tai siinä neuvominen silloin, kun rikokseen osallistuu järjestäytynyt rikollisryhmä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan 1 kappaleessa mainittu tietoisuus, tahallisuus, tavoite, tarkoitus tai sopimus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

Artiklan 3 kappaleen mukaan niiden sopimusvaltioiden, joiden kansallinen laki edellyttää järjestäytyneen rikollisryhmän osallistumista rikolliseen tekoon sovellettaessa artiklan 1 kappaleen (a)(i) kohdan mukaisia kriminalisointeja, on huolehdittava siitä, että niiden kansallinen laki kattaa kaikki vakavat rikokset, joihin järjestäytyneet rikollisryhmät osallistuvat. Kyseiset sopimusvaltiot sekä sopimusvaltiot, joiden kansallinen laki edellyttää sopimusta edistävää tekoa sovellettaessa artiklan 1 kappaleen (a)(i) kohdan mukaisia kriminalisointeja, ilmoittavat tästä YK:n pääsihteerille liittyessään yleissopimukseen.

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen on säädetty rangaistavaksi 1 päivänä maaliskuuta 2003 voimaantulleella rikoslain 17 luvun muutoksella. Lainmuutoksella on saatettu voimaan vuonna 1998 tehdyn rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointia koskevan EU:n yhteisen toiminnan velvoitteet. Rangaistussäännös sisältyy uuteen rikoslain 17 luvun 1a §:ään. Rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säättämistä rangaistavaksi koskevassa hallituksen esityksessä ei pidetty perusteltuna toteuttaa EU:n yhteisen toiminnan edellyttämää kriminalisointivelvoitetta siten, että rikoslakiin olisi lisätty salahankecriminalisointeja (HE 183/1999). Siten kriminalisointi vastaa pääpiirteissään Palermon yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen a(ii) kohdan mukaista avunantotyyppistä kriminalisointivelvoitetta.

Rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentissa

on tyhjentävästi lueteltu osallistumisen muodot. Rangaistavaa on ensinnäkin järjestäytyneen rikollisryhmän perustaminen tai organisoiminen tai väen värvääminen sitä varten (1 kohta). Toisena tekotapana mainitaan järjestäytyneen rikollisryhmän varustaminen räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla tai muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla (2 kohta). Rangaistavaa on myös 2 kohdassa tarkoitetun varustamisen yrittäminen. Kolmanneksi rangaistavaa on se, että järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimeenpannaan tai yritetään toimeenpanna koulutusta rikollista toimintaa varten (3 kohta). Neljäntenä tekotapana mainitaan toimi- tai muiden tilojen, kulkuneuvojen tai muiden ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeiden välineiden hankkiminen tai sellaisen yrittäminen (4 kohta). Viidentenä osallistumisen muotona on varojen antaminen suoraan tai välillisesti järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi (5 kohta). Kuudenneksi rangaistavaa on järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeiden taloudellisten asioiden hoitaminen tai antaminen ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja (6 kohta). Seitsemäntenä ja viimeisenä tekotapana mainitaan 32 luvun 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen tekeminen. Kyseessä ovat ennen huhtikuun alussa 2003 voimaantulleita rikoslain 32 luvun uudistuksia kätkemisrikoksina kriminalisoidut rahanpesuririkokset.

Tekotapaluetteloa ei sisällynyt hallituksen esityksessä 183/1999 ehdotettuun 17 luvun 1a §:ään, vaan se otettiin säännökseen eduskunnan lakivaliokuntakäsittelyn aikana. Perustuslakivaliokunta piti lausunnossaan 10/2000 vp rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen ja Euroopan ihmisoikeussopimuksesta johdettavan rikossäännösten täsmällisyysvaatimuksen kannalta tärkeänä, että rikoksen tunnusmerkistö on mahdollisimman yksiselitteinen. Täsmällisyysvaatimukseen kiinnitettiin huomiota myös hallintovaliokunnan lausunnossa (18/2000 vp). Lakivaliokunta edellytti tekotapojen määrittelyä tyhjentävästi (LaVM 26/2002 vp). Rangaistussäännös muotoiltiin pääpiirteisään EU:n terrorismin torjuntaa koskevan puitepäätöksen voimaansaattamista koske-

vassa hallituksen esityksessä (HE 188/2002 vp) ehdotetun rikoslain 34 a luvun 4 §:n mukaisen rangaistussäännöksen tavoin.

Palermion yleissopimuksen voidaan katsoa edellyttävän osallistumismuotojen kriminalisoimista laajemmin kuin mitä 17 luvun 1 a §:ssä säädetään, koska 5 artiklan 1 kappaleen a(ii) kohdan mukaan rangaistavaksi on säädettyä aktiivinen osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän rikolliseen toimintaan eikä määräykseen sisälly mahdollisuutta rajoittaa rangaistavuutta vain tiettyihin tekotapoihin. Mainitun sopimusvelvoitteen täyttämiseksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi kohta, jonka mukaan rangaistavaa olisi järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan aktiivinen edistäminen muulla vakavuudeltaan 1 momentin 1-6 kohdassa lueteltuihin tekotapoihin rinnastettavalla tavalla. Muut luetellut tekotavat säilytettäisiin esimerkinomaisina osallistumisen muotoina, jotta rangaistussäännös täyttäisi rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen edellyttämän täsmällisyysvaatimuksen.

Rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentissa on asetettu lisäedellytyksiä rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen rangaistavuudelle. Rangaistavuuden edellytyksenä on, että kyseessä on osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän sellaiseen toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai yksi tai useampi rikoslain 1 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos. Viimeksimainituksessa säännöksessä rangaistavaksi säädetään kiihottaminen kansanryhmää vastaan. Rikos on lisätty 2 momentissa tarkoitettujen tekojen joukkoon kaikkinaisen rotusyrjinnän poistamista koskevan YK:n yleissopimuksen (SopS 37/1970) velvoitteiden täyttämiseksi. Palermion yleissopimuksen 2 artiklaan sisältyvän rikollisjärjestön määritelmän mukaan rikollisjärjestön tavoitteena tulee olla tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetty rikos. Vakavalla rikoksella tarkoitetaan yleissopimusta sovellettaessa rikosta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyjä rikoksia ovat rahanpesu (6 artikla), lahjusrikokset (8 artikla) sekä oikeudenkäytön haittaaminen (23 artikla), jolla tarkoite-

taan rikoslain 15 luvun 9 §:ssä rangaistavaksi säädettyä oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista. Tietyissä tilanteissa velvoite käsittäisi myös määrättyt rikoslain 16 luvussa rangaistaviksi säädettyt rikokset viranomaisia vastaan.

Rahanpesun sekä lahjusrikosten törkeät tekouodot ylittävät 17 luvun 1 a §:ssä edellytetyn neljän vuoden enimmäisrangaistuskynnyksen. Myös rikoslain 16 luvun 1 §:ssä tarkoitettu virkamiehen väkivaltainen vastustaminen täyttää vaatimuksen. Sitä vastoin rikoslain 15 luvun 9 §:ssä säädetystä oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta säädetty enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta eikä lakiin sisälly säännöstä törkeästä tekouodosta. Jos rikollisjärjestön toimintaan osallistumista koskeva kriminalisointivelvoite toteutettaisiin 5 artiklan 1 kappaleen a(i) kohdassa tarkoitetulla salahankekriminalisoinnilla, yleissopimusta olisi mahdollista tulkita siten, että rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointivelvoite koskisi vain osallistumista sellaiseen toimintaan, jossa tarkoituksena on tehdä rikoksia, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Sopimuksen 5 artiklan 3 kohdassa nimittäin niille sopimusvaltioille, jotka kriminalisoivat rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen 1 kappaleen a(i) kohdan mukaisesti, asetetaan velvoite varmistua siitä, että niiden kansallinen lainsäädäntö kattaa kaikki vakavat rikokset eli rikokset, joiden kohdalla vaatimus neljän vuoden enimmäisrangaistuksesta täyttyy. Tätä rajoitusta ei sopimustekstissä uloteta niihin tilanteisiin, joissa kriminalisointivelvoite toteutetaan artiklan 1 kappaleen a(ii) mukaisella, avunantotyypisellä vaihtoehdolla. Tällöin osallistumisen olisi katettava ne tapaukset, joissa järjestäytyneen rikollisryhmän tarkoituksena on yleissopimuksessa kriminalisoitavaksi edellytetyjen rikosten tekeminen riippumatta siitä, onko rikoksista säädetty enimmäisrangaistus yli vai alle neljä vuotta. Sopimusvelvoitteen täyttämiseksi 17 luvun 1 a §:n 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan rangaistavaa on osallistuminen myös sellaiseen rikollisjärjestön toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikoslain 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikos.

Rikoslain 17 luvun 1 a §:n 1 momentin

mukaan rangaistavuuden edellytyksenä on lisäksi se, että rikos, jonka tekemistä varten on järjestäytytty, todella tehdään. Vastaavaa lisämääräystä ei sisälly Palermon yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen a(i) kohtaan, jossa määrätään rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen avunantotyyppisestä kriminalisointivelvoitteesta. Tältä osin Palermon yleissopimus poikkeaa EU:n yhteisen toiminnan vastaavasta velvoitteesta. Yhteisen toiminnan 2 artiklassa nimenomaisesti todetaan, että jollei jäsenvaltion rikosoikeuden yleisistä periaatteista muuta johdu, kriminalisointivelvoite on toteutettava silloinkin, kun pääteko ei tehdä. Koska Palermon yleissopimuksessa EU:n yhteisestä toiminnasta poiketen ei nimenomaisesti edellytetä, että osallistuminen olisi säädettävä rangaistava silloinkin, kun pääteko ei tehdä, on sopimuksen katsottava sallivan sen, että sopimusvaltion kansallisessa laissa edellytetään sitä, että pääteko tehdään. Hallituksen esityksessä 183/1999 Suomen rikosoikeuden yleisten periaatteiden vastaisena on pidetty sitä, että osallistuminen rikollisjärjestön toimintaan olisi rangaistavaa silloinkin, kun pääteko ei tehdä. Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta ja hallintovaliokunta ovat esitystä käsitellessään katsoneet, että rikosoikeudellisesta laillisuusperiaatteesta johdetun rikossäännösten täsmällisyysvaatimuksen kannalta merkityksellistä on muun ohella vaatimus siitä, että päätekona oleva rikos tehdään (PeVL 10/2000 vp ja HaVL 18/2000 vp). Tätä edellytystä ei Palermon yleissopimuksen johdosta katsota välttämättömäksi muuttavaa.

Muilta osin 17 luvun 1a § vastaa Palermon yleissopimuksen 5 artiklan mukaisia velvoitteita. Palermon yleissopimuksen mukaan rangaistavaksi on säädettävä vain tahallinen osallistuminen rikollisjärjestön toimintaan. Myös rikoslain 17 luvun 1a §:n mukaisen rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen on oltava tahallista. Tahallisuusvaatimus sisältää tietoisuuden kaikista rikoksen tunnusmerkistötekijöistä. Rangaistavuuden alaa rajaa myös rikollisjärjestön määritelmän muut edellytykset. Sekä yleissopimuksen että 17 luvun 1a §:n mukaan järjestäytyneessä rikollisjärjestössä tulee olla vähintään kolmen henkilöä ja sen tulee olla tietyn ajan koossa pysyvä, rakenteeltaan jäsentynyt ja yhteistuumin toimiva yhteenliittymä.

Niin kuin edellä on todettu, Palermon yleissopimuksessa edellytetään rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen lisäksi kriminalisoitavaksi 5 artiklan 1 kappaleen b kohdassa mainittu vakavan rikoksen tekemisen avustaminen ja sen edistäminen. Menettely tulisi rangaistavaksi avunantoa koskevien rikoslain 5 luvun 3 §:n säännösten mukaan.

Edellä selostetun mukaisesti artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltio, joka toteuttaa artiklan edellyttämän kriminalisointivelvoitteen artiklan 1(a)(i) kohdassa tarkoitettu tavoin siten, että se edellyttää sitä, että pääteko tehdään, on ilmoitettava tästä YK:n pääsihteerille. Kappaleessa ei ole mainintaa ilmoitusvelvollisuudesta silloin, kun kriminalisointivelvoite täytetään 1(a)(ii) kohdassa sallituin tavoin. Koska Suomen on tarkoitus toteuttaa kriminalisointivelvoite viimeksimainitun määräyksen mukaisesti, ilmoitusvelvollisuutta YK:n pääsihteerille ei artiklan 3 kappaleen sanamuodon mukaan ole.

6 artikla. Rikoksen tuottaman hyödyn pesemisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

Artiklassa määrätään rahanpesun kriminalisointivelvoitteesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on säädettävä rangaistavaksi tahallinen teko, joka käsittää ensinnäkin sen, että henkilö muuntaa tai luovuttaa omaisuuden tietoisena siitä, että se on saatu rikoksen kautta, tarkoituksenaan salata tai peittää omaisuuden laitton alkuperä tai auttaa sellaiseen esirikokseen osallistunutta henkilöä välttämään tekojensa oikeudelliset seuraukset (a(i) kohta). Lisäksi rangaistavaksi on säädettävä omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan tai liikkeen tai siihen liittyvän omistusoikeuden tai oikeuden salaaminen tai peittäminen edellyttäen, että henkilö on tietoinen siitä, että omaisuus on saatu rikoksen kautta (a(ii) kohta). Sopimusvaltion on säädettävä rangaistavaksi myös, oikeusjärjestelmänsä peruskäsitteet huomioon ottaen, omaisuuden hankkiminen, hallussapito tai käyttäminen, kun henkilö omaisuuden saadessaan on ollut tie-

toinen siitä, että se on saatu rikoksen kautta (b(i) kohta). Lisäksi on kriminalisoitava mihin tahansa artiklassa määriteltyyn rikokseen osallistuminen tai sellaista rikosta koskeva yhteenliittäytyminen tai salahanke, yritys ja avunanto, yllytys, edistäminen ja neuvominen (b(ii) kohta).

Artiklan 1 kappaleen mukaista velvoitetta on tarkennettu artiklan 2 kappaleessa, jossa sopimusvaltioita kehoitetaan soveltamaan 1 kappaleen mukaista rahanpesun tunnusmerkistöä mahdollisimman laajaan esirikosten piiriin (a kohta). Sallittua on toisaalta se, että vain tiettyihin esirikoksiin liittyvä rahanpesu säädetään rangaistavaksi. Esirikosten tulee kuitenkin käsittää ensinnäkin kaikki 2 artiklan mukaan määritellyt vakavat rikokset. Edellä selostetun mukaisesti vakavana rikoksena pidetään 2 artiklan mukaan rikosta, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta. Lisäksi esirikosten piiriin tulee sisällyttää 5, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytetyt rikokset. Kyseeseen tulevat rikollisjärjestön toimintaan osallistuminen, lahjonta sekä oikeudenkäytön haittaaminen. Niille sopimusvaltioille, joiden lainsäädäntö sisältää nimenomaisen esirikosten luettelon, asetetaan vähimmäisedellytys, jonka mukaan luettelon on katettava ne rikokset, jotka liittyvät järjestäytyneisiin rikollisryhmiin (b kohta).

Kohdassa c edellytetään, että b kohtaa sovellettaessa esirikokset käsittävät ne rikokset, jotka on tehty kyseisen sopimusvaltion lainkäyttövaltaan kuuluvilla alueilla ja niiden ulkopuolella. Kuitenkin sopimusvaltion lainkäyttövallan ulkopuolella tehty rikos katsotaan esirikokseksi ainoastaan, jos teko on kriminalisoitu tekovaltion lainsäädännön mukaan ja vastaava rikos olisi rangaistava myös artiklaa soveltavan tai täytäntöönpanevan valtion lain mukaan (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus).

Kohdassa d määrätään, että sopimusvaltioiden tulee toimittaa YK:n pääsihteerille kopiot tai kuvaukset artiklan täytäntöönpanemiseen liittyvistä laeistaan sekä mahdollisista muutoksista kyseisiin lakeihin. Kohdassa e sallitaan se, että sopimusvaltio voi sen kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden niin vaatiessa edellyttää, että artiklan 1 kappaletta ei sovelleta esirikoksen tehneisiin henkilöihin. Kohdassa f määrätään, että 1

kohdassa tarkoitettujen rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva tietoisuus, tahallisuus tai tarkoitus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

Palermion yleissopimuksen 6 artikla vastaa pääosin Wienin huumausainesopimuksen sekä Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen velvoitteita rahanpesun kriminalisoinnista. Suomi on liittynyt molempiin sopimuksiin. Rahanpesurikokset säädettiin itsenäisiksi rikoksiksi huhtikuun 1 päivänä 2003 voimaantulleilla muutoksilla rikoslain 32 lukuun (6 ja 7 §). Lisäksi rahanpesun tunnusmerkistöä on teko tapojen osalta laajennettu siten, että rangaistavaa on myös rikoksella hankitun omaisuuden, rikoksen tuottaman hyödyn tai niiden tilalle tulleen omaisuuden välittäminen sekä peittäminen tai häivyttäminen avustaminen. Myös tuottamuksellinen rahanpesu ja salahanke törkeän rahanpesun tekemiseksi sekä rahanpesun yritys on säädetty rangaistaviksi.

Rikoslain 32 luvun 11 §:ään sisältyy rajoitussäännös, jonka mukaan 32 luvussa tarkoitettua rikoksesta ei tuomita henkilöä, joka on osallinen siihen rikokseen, jolla omaisuus on toiselta saatu tai joka on tuottanut hyödyn. Kätkemisrikoksien säätämisvaiheessa katsottiin, että esirikoksen tekijää tai siihen osallista ei tulisi rangaista enää erikseen siitä, että hän kätkee rikoksella saatua omaisuutta tai muuten ryhtyy siihen, koska menettely voidaan ottaa riittävästi huomioon jo esirikosta arvosteltaessa (HE 66/1988). Myös Strasbourgin konfiskaatiosopimuksessa sallitaan se, että rahanpesurikoksesta ei tuomita esirikoksen tekijää. Sopimusta voimaansaatettaessa 32 luvun 6 §:n rajoitussäännös on katsottu perusteelliseksi säilyttää eikä sen sisältöön ole puututtu myöskään huhtikuun alussa 2003 voimaantulleiden rikoslain 32 luvun säännösten säätämisvaiheessa. Palermion yleissopimuksen 6 artiklan sanamuodon mukaan rajoitussäännös voidaan ulottaa esirikoksen tekijään. Sanamuodon voidaan tulkita mahdollistavan rajoitussäännöksen ulottamisen myös osallisiin, koska sopimusvaltioiden osallisuuden rangaistavuutta koskevissa säännöksissä on suuria eroja ja lähtökohtana on, että osallisuus määräytyy kunkin sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Myös Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen on katsottu sallivan rajoitussäännök-

sen ulottamisen tekijöiden lisäksi yllyttäjiin ja avunantajiin. Koska yleissopimus ei välttämättä edellytä rajoitussäännöksen poistamista tai sen muuttamista, siihen ei tässä esityksessä puututa.

Edellä selostetun artiklan 2 kappaleen d kohdan mukaisen edellytyksen mukaisesti Suomi tulisi yleissopimukseen liittyessään toimittamaan YK:n pääsihteerille jäljennöksen tuolloin voimassaolevista rahanpesun kriminalisointisäännöksistä.

7 artikla. Toimenpiteet rahanpesun torjumiseksi

Artikla sisältää määräykset rahanpesun torjumiseksi tarvittavista valvontatoimenpiteistä. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion tulee, torjuakseen ja havaitakseen rahanpesua, perustaa kattavat kotimaiset sääntely- ja valvontajärjestelyt pankeille ja muille rahoituslaitoksille sekä, milloin tämä on asianmukaista, muille toimielimille, jotka ovat erityisen alttiita rahanpesulle. Järjestelyissä tulisi painottaa asiakkaan tunnistamista, tietojen tallentamista sekä epäilyttävien maksutapahtumien ilmoittamista (a kohta). Kappaleen b kohdan mukaan sopimusvaltio sitoutuu yleissopimuksen 18 ja 27 artiklaa rajoittamatta huolehtimaan siitä, että rahanpesun torjuntaan erikoistuneet hallinto- ja sääntelyviranomaiset, lain valvonnasta vastaavat sekä muut viranomaiset (mukaan lukien tarpeen mukaan oikeusviranomaiset) pysyvät toimimaan yhteistyössä ja vaihtamaan tietoa kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Mainittua tarkoitusta varten sopimusvaltion on harkittava sitä, että perustettaisiin rahanpesun selvittelykeskus, joka toimisi kansallisena keskuksena potentiaalista rahanpesua koskevan tiedon keräystä, analyysiä ja levittämistä varten.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat toimenpiteiden käyttöönottoa havaitakseen ja tarkkaillakseen käteisen rahan ja arvopapereiden liikkeitä rajojensa yli. Turvakeinoja olisi noudatettava tietojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi sekä haittaamatta laillisen pääoman liikkeitä. Toimenpiteisiin voi kuulua yksilöille ja yri-

tyksille asetettava velvollisuus ilmoittaa käteisen rahan ja arvopapereiden huomattavien määrien siirtämisestä yli valtion rajojen.

Artiklan 3 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan käyttämään alueellisten, alueiden välisten ja monenkeskisten järjestöjen rahanpesun vastaisia aloitteita perustaessaan kattavat kotimaiset sääntely- ja valvontajärjestelyt artiklan mukaisesti. Toimenpiteet eivät kuitenkaan saa rajoittaa yleissopimuksen muiden artiklojen määräyksiä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltiot pyrkivät kehittämään ja edistämään oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten sekä rahoitusta sääntelevien viranomaisten maailmanlaajuista, alueellista, alueen sisäistä ja kahdenkeskistä yhteistyötä rahanpesun vastustamiseksi.

Eräät rahanpesua koskevat sopimusmääräykset kuuluvat yhteisön toimivaltaan. Siltä osin kuin yhteisö on toimivaltuuksien sa rajoissa säätänyt rahanpesun torjuntatoimista, sille on kyseisissä asioissa siirtynyt myös sopimuksentekovalta suhteessa kolmansiin valtioihin. Neuvosto on 2 päivänä toukokuuta 2000 tehnyt päätöksen komission valtuuttamisesta neuvottelemaan kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisesta Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimusehdotuksesta (6612/3/00) REV 3 RESTREINT CRIMORG 37) ja tällä valtuuttanut komission neuvottelemaan rahanpesun torjuntatoimista siltä osin kuin kyseiset määräykset kuuluvat yhteisön toimivallan piiriin. Päätöksessä viitataan 10 päivänä kesäkuuta 1991 annettuun Neuvoston direktiiviin rahoitusjärjestelmän rahanpesutarkoituksiin käyttämisen estämisestä (EYVL L 166, 28.6.1991, jäljempänä rahanpesudirektiivi) ja luetellaan joukko kysymyksiä, joita neuvotteluvaltuudet koskevat.

Rahanpesudirektiivi sisältää velvoitteita ensisijaisesti luotto- ja rahoituslaitoksia koskevista määräyksistä, jotka liittyvät asiakkaiden tunnistamiseen, huolellisuusvelvollisuuteen, epäilyttävistä maksutapahtumista ilmoittamiseen rahanpesun torjunnasta vastuussa oleville viranomaisille sekä rahanpesuun liittyvien todisteiden säilyttämis- ja ilmoittamisvelvollisuuteen. Vastaavanlaisia velvoitteita sisältyy Palermon yleissopimuksen 7 artiklan 1 kappaleeseen. Rahanpesudirektiivissä säänneltyjen velvoitteiden kanssa

päällekkäisten sopimusmääräysten on katsottava kuuluvan yhteisön toimivaltaan. Yhteisön toimivaltaan kuuluvat sopimusmääräykset eivät kuulu lainsäädännön alaan eivätkä ne tule eduskunnan hyväksyttäväksi.

Tällä hetkellä ei ole voimassa artiklan 2 kappaleessa tarkoitettua sääntelyä, joka velvoittaisi ilmoittamaan käteisen rahan siirtämisestä Suomesta ulkomaille tai ulkomailta Suomeen. Suositusluontoisia ohjeita huomattavien määrien siirtämisestä valtion rajojen yli sisältyy muun ohella OECD:n yhteydessä toimivan rahanpesun vastaisen kansainvälisen toimintaryhmän (FATF) suosituksiin. EU:ssa komissio on tehnyt ehdotuksen asetuksiksi rahanpesun ehkäisemisestä tulliyhteistyöllä (COM (2002) 328 lop.), jossa asetettaisiin ilmoitusvelvollisuus arvoltaan vähintään 15.000 euroa vastaavan rahamäärän kuljettamisesta käteisenä yhteisön tullialueelle tai yhteisön tullialueelta kolmansiin valtioihin. FATF:in ja EU:n puitteissa siten harkitaan ilmoitusvelvollisuutta, joka koskisi huomattavien rahamäärien siirtämistä valtion rajojen yli. Artiklan 2 kappale ei velvoita pidemmälle meneviin toimenpiteisiin.

Myöskään artiklan 3 tai 4 kappale ei edellytä lainsäädäntömuutoksia. Suomi on vuodesta 1991 lähtien ollut FATF -ryhmän jäsen. Suomi osallistuu aktiivisesti rahanpesun vastaiseen yhteistyöhön myös muilla tahoilla, kuten EU:ssa ja Itämeren alueen valtioiden välisen yhteistyön puitteissa. Lisäksi Suomi on osapuolena yleisperusteluissa mainituissa, tärkeimmissä rahanpesun torjuntaa koskevissa kansainvälisissä sopimuksissa.

8 artikla. Lahjonnan säätäminen rangaistavaksi teoksi

Artikla sisältää veloitteen säätää lahjonta rangaistavaksi. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion tulee kriminalisoida tahallinen teko, joka käsittää oikeudettoman edun lupaamisen, tarjoamisen tai antamisen suoraan tai välillisesti virkamiehelle häntä itseään, toista henkilöä tai yhteisöä varten, saadakseen virkamiehen toimimaan tai olemaan toimimatta virkatehtävissään (a kohta). Kohdan b mukaan rangaistavaksi on säädettävä

myös se, että virkamies vaatii tai hyväksyy oikeudettoman edun suoraan tai välillisesti itseään, toista henkilöä tai yhteisöä varten suorittaakseen tai jättääkseen suorittamatta virkatehtävän.

Artiklan 2 kappaleessa sopimusvaltion harkintaan jätetään 1 kappaleessa mainitun toiminnan kriminalisointi silloin, kun kyseessä on vieraan valtion tai kansainvälisen järjestön virkamies. Sopimusvaltioita kehoitetaan harkitsemaan myös muiden lahjontamuotojen kriminalisointia.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltio ryhtyy tarpeellisiin toimenpiteisiin säätääkseen rangaistavaksi osallisuuden rikoksumppanina artiklan mukaisesti kriminalisoi-tuun tekoon.

Artiklan 4 kappaleessa määrätään, mitä artiklan 1 kappaletta ja 9 artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan virkamiehellä. Virkamiehellä tarkoitetaan virkamiehen lisäksi julkista palvelua tarjoavaa henkilöä sen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti, jossa kyseinen henkilö suorittaa tai tarjoaa sanottua palvelua.

Lahjonnan torjumisesta on tehty useita kansainvälisesti velvoittavia asiakirjoja. Suomi on osapuolena EU:ssa vuonna 1996 hyväksytyssä Euroopan yhteisöjen taloudellisten etujen suojaamista koskevaan yleissopimukseen liittyvässä pöytäkirjassa (EYVL C 313, 23.10.1996), joka sisältää määräyksiä lahjusrikoksista, jotka liittyvät yhteisöjen taloudellisiin etuihin kohdistuviin rikoksiin. Suomi on myös liittynyt vuonna 1997 tehtyyn yleissopimukseen sellaisen lahjonnan torjumisesta, jossa on osallisena Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä (EYVL C 195, 25.6.1997). Lisäksi Suomi on vuonna 1998 hyväksynyt kansainvälisissä liikesuhteissa tapahtuvan lahjonnan torjuntaa koskevan OECD:n yleissopimuksen (SopS 14/1999) ja vuonna 2002 EN:n lahjontaa koskevan rikosoikeudellisen yleissopimuksen vuodelta 1998 (SopS 108/2002). Parhailtaan Suomi osallistuu YK:n puitteissa laadittavaa lahjonnan vastaista yleissopimusta koskeviin neuvotteluihin.

Suomen lainsäädäntö vastaa 8 artiklan mukaisia velvoitteita. Säännökset virkamiehen lahjomisesta eli niin sanotusta aktiivisesta lahjomisesta ovat rikoslain 16 luvus-

sa. Luvun 13 ja 14 §:ssä säädetään lahjuksen antamisesta ja törkeästä lahjuksen antamisesta. Rangaistavaa on paitsi lahjuksen antaminen suomalaiselle virkamiehelle, myös lahjuksen antaminen Euroopan yhteisöjen palveluksessa olevalle, Euroopan unionin toisen jäsenvaltion virkamiehelle sekä ulkomaiselle virkamiehelle. Rikoslain 40 luvun 1 §:ssä säädetään lahjuksen ottamisesta eli niin sanotusta passiivisesta lahjomisesta. Rangaistavaa on lahjuksen ottaminen (40 luvun 1 §), törkeä lahjuksen ottaminen (40 luvun 2 §) ja lahjusrikkomus (40 luvun 3 §). Lisäksi rikoslain 30 luvussa on säännökset lahjomisesta elinkeinotoiminnassa ja lahjuksen ottamisesta elinkeinotoiminnassa (30 luvun 7 ja 8 §). Loka-kuun 1 päivänä 2002 voimaantulleella rikoslain muutoksella rikoslain 16 ja 40 lukuun on muun ohella lisätty säännökset lahjuksen antamisesta kansanedustajalle (16 luvun 14a §) ja lahjuksen ottamisesta kansanedustajana (40 luvun 4 §). Lainmuutokset liittyvät edellä mainitun EN:n lahjontaa koskevan yleissopimuksen voimaansaattamiseen.

9 artikla. Toimenpiteet lahjontaa vastaan

Artiklassa 9 määrätään 8 artiklassa tarkoitetun kriminalisointivelvoitteen lisäksi muista toimenpiteistä lahjonnan torjumiseksi. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion tulee ryhtyä lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin tai muihin tehokkaisiin toimenpiteisiin edistääkseen rehellisyyttä ja torjuakseen sekä havaitakseen virkamiesten lahjontaa ja rangaistakseen siitä.

Artiklan 2 kappaleessa edellytetään sopimusvaltion varmistavan, että sen viranomaiset toimivat tehokkaasti virkamiesten lahjonnan ehkäisemiseksi ja havaitsemiseksi sekä siitä rankaisemiseksi. Viranomaisten on muun ohella oltava riittävän itsenäisiä, jotta pystytään estämään sopimaton vaikuttaminen niiden toimintaan.

Edellä selostetun mukaisesti Suomi on liittynyt lahjonnan torjumista koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin. Hallintoa ja virkamiesten toiminnan valvontaa koskevan lainsäädännön ja ohjeiden on katsottava täyttävän artiklan vaatimukset muilta osin.

10 artikla. Oikeushenkilöiden vastuu

Artiklassa 10 määrätään oikeushenkilön vastuusta. Artiklan 1 kappaleen mukaan oikeushenkilö tulee voida saattaa vastuuseen osallisuudesta vakaviin rikoksiin, joihin liittyy järjestäytynyt rikollisryhmä sekä yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytetyihin rikoksiin.

Artiklan 2 kappaleen mukaan oikeushenkilöiden vastuu voi olla rikosoikeudellista, yksityisoikeudellista tai hallinto-oikeudellista.

Kappaleessa 3 määrätään, että oikeushenkilön vastuu ei rajoita rikoksiin syyllistyneiden luonnollisten henkilöiden rikosoikeudellista vastuuta.

Kappaleen 4 mukaan oikeushenkilöille määrättävien seuraamusten on oltava tehokkaita, suhteellisia ja vakuuttavia. Seuraamusten ei välttämättä tarvitse olla rikosoikeudellisia.

Rikoslain mukaan oikeushenkilön rangaistusvastuusäännöksiä sovelletaan Palermon yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyihin rahanpesurikoksiin (32 luvun 14 §), lahjuksen antamiseen, törkeään lahjuksen antamiseen ja lahjuksen antamiseen kansanedustajalle (16 luvun 18 §) sekä lahjomiseen elinkeinotoiminnassa (30 luvun 13 §). Rangaistukseksi on rikoslain 9 luvun 5 §:ssä säädetty yhteisösakko, jonka alin rahamäärä on 850 ja ylin 850 000 euroa. Oikeushenkilön rangaistusvastuu on ulotettu myös järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumiseen (17 luvun 24 §). Oikeushenkilöä ei sitä vastoin voida tuomita yhteisösakkoon rikoslain 15 luvun 9 §:ssä tarkoitetusta oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta, jollaisista kriminalisointia Palermon yleissopimuksen 23 artiklassa edellytetään.

Edellä olevan mukaisesti 10 artiklassa ei edellytetä sitä, että oikeushenkilö pitäisi voida tuomita rikosoikeudelliseen rangaistukseen kaikista yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyistä rikoksista, vaan oikeushenkilön vastuu voi olla myös hallinto-oikeudellista tai yksityisoikeudellista. Siten yksityisoikeudelliset vahingonkorvaussäännökset riittävät täyttämään 10 artiklan velvoitteet niissä tilanteissa, joissa kyse olisi oikeushenkilön aiheuttamasta, yleissopimuksen 23 artiklassa kriminalisoitavaksi edellytetyillä teolla aiheutetusta vahingosta. Suomen lain-

säädäntö täyttää näin ollen 10 artiklan mukaiset velvoitteet.

11 artikla. Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on säädettävä yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytetyt rikokset rangaistaviksi seuraamuksilla, joissa otetaan huomioon rikoksen vakavuus.

Kappaleen 2 mukaan, kun kyse on syytteen nostamisesta yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista, sopimusvaltion viranomaisten tulee käyttää kansallisen lainsäädännön mukaista harkintavaltaa siten, että pyritään saavuttamaan mahdollisimman suuri tehokkuus kyseisten rikosten torjunnassa ja että kiinnitetään huomiota tarpeeseen torjua rikoksia.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytettyjen rikosten käsittelyssä sopimusvaltiot pyrkivät takaamaan sen, että päätettäessä vapauttaa henkilö odotamaan rikosasian tai valituksen käsittelyä, otetaan huomioon tarve varmistua syytetyin läsnäolosta jatkokäsittelyssä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltion on huolehdittava siitä, että sen toimivaltaiset viranomaiset ottavat huomioon yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten vakavan luonteen harkitessaan kyseisistä rikoksista tuomittujen henkilöiden päästämistä ehdonalaan vapauteen.

Artiklan 5 kappaleen mukaan sopimusvaltion on tarvittaessa lainsäädännössään säädettävä pitkä vanhentumisaika yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten käsittelyn aloittamiselle sekä pidempi vanhentumisaika, jos rikoksesta epäilty on välttely oikeutta.

Artiklan 6 kappaleen mukaan yleissopimus ei vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan yleissopimuksen perusteella kriminalisoidut rikokset ja niihin liittyvät vastuusta vapauttavat seikat tai muut toiminnan lainmukaisuutta määräävät oikeudelliset perusteet sekä syyttämistä ja tuomitsemista koskevat periaatteet määrittellen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä.

Yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi

edellytetyistä rikoksista säädetyt seuraamukset vastaavat Suomen rikoslaisissa muista vastaavan vakavuusasteen rikoksista säädetytjä rangaistuksia eikä artiklan 1 kappale edellytä muutoksia seuraamuksia koskevaan lainsäädäntöön. Artikla ei edellytä myöskään syyttämistä, rikosasioiden oikeudenkäyntimenettelyä eikä ehdonalaan vapauteen päästämistä koskevien säännösten muuttamista. Vanhentumisen pidentämisen osalta eduskunta on päätöksellään EK 47/2002 vp hyväksynyt lain rikoslain muuttamisesta, jolla rikoslain 8 luvun 4 §:ään on otettu säännös, jonka mukaan syyteoikeuden vanhentumisaikaa voidaan hakemuksesta jatkaa kerran yhdellä vuodella muun ohella silloin, kun rikoksesta vastaajaksi haastettu pakoilee eikä hänelle sen vuoksi todennäköisesti saataisi annetuksi haastetta tiedoksi ennen vanhentumisaikaa päätymistä. Edellytyksenä vanhentumisaikaa jatkamiselle on lisäksi se, että erittäin tärkeä yleinen etu vaatii vanhentumisaikaa jatkamista. Vanhentumisaikaa jatkamisesta päättää 8 luvun 5 §:n mukaisin edellytyksin tuomioistuin syyttäjän tai asianomistajan vaatimuksesta. Säännös vastaa voimaantultuaan 11 artiklan 5 kappaleen mukaista määrystä. Laki on kuitenkin määrätty tulemaan voimaan vasta vuoden 2006 alussa. On hyvin mahdollista, että Palermon yleissopimus tulee kansainvälisesti voimaan mainittua ajankohta aikaisemmin. Voimaantulon edellytyksenä on, että 40 valtiota on ratifioinut sopimuksen. Tällä hetkellä ratifiointeja on 29. Voimaantulosäännöstä ei kuitenkaan Palermon sopimuksen vuoksi ole välttämättömyyttä muuttaa, koska 5 kappaleessa ei aseteta ehdotonta velvollisuutta pidentää vanhentumisaikaa pakoilutilanteista. Vanhentumisaikaa tulee pidentää vain, jos sopimusvaltio harkitsee sen tarpeelliseksi. Voimaantulosäännöstä ei tässä esityksessä ehdoteta muutettavaksi.

12 artikla. Menetetyksi tuomitseminen ja takavarikko

Artikla sisältää määräykset menetetyksi tuomitsemisesta ja takavarikosta.

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on mahdollistettava a ja b kohdassa mai-

nittujen varojen tuomitseminen menetetyksi. Menettämisseuraamus käsittää a kohdan mukaan tuoton, joka on saatu yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista tai omaisuuden, jonka arvo vastaa sellaisen tuoton arvoa. Kappaleen b kohdan mukaan menetetyksi on tuomittava omaisuus, tarvikkeet tai muut apuvälineet, joita käytetään tai aiotaan käyttää yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikoksissa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltion on ryhdyttävä tarvittaviin toimiin mahdollistaakseen minkä tahansa 1 kappaleessa mainitun esineen tunnistamisen, jäljittämisen, jäädyttämisen tai takavarikoimisen mahdollista menetetyksi tuomitsemista varten.

Artiklan 3 kappaleessa edellytetään, että jos rikoksesta saatu hyöty on kokonaan tai osaksi muunnettu tai vaihdettu muuksi omaisuudeksi, artiklassa mainitut toimenpiteet koskevat tuoton sijasta tällaista omaisuutta.

Artiklan 4 kappaleen mukaan, jos tuotto on sekoitettu laillisista lähteistä saatuun omaisuuteen, tällainen omaisuus on voitava tuomita menetetyksi sekoitetun tuoton arviointuun arvoon saakka jäädyttämiseen tai takavarikointiin liittyviä valtuuksia rajoittamatta.

Artiklan 5 kappaleessa määrätään, että tuloihin tai muihin etuihin, jotka on saatu rikoksen tuottamasta hyödystä, omaisuudesta, joksi tuotto on muunnettu tai vaihdettu, tai omaisuudesta, johon tuotto on sekoitettu, on sovellettava artiklassa mainittuja toimenpiteitä samalla tavoin ja samassa määrin kuin rikoksesta saatuun hyötyyn.

Artiklan 6 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltion tuomioistuimet voivat 12 ja 13 artiklan tarkoituksia varten määrätä, että pankki- ja rahoitustietojen sekä liiketoimintaa koskevien tietojen on oltava käytettävissä tai takavarikoitavissa. Sopimusvaltio ei saa kieltäytyä noudattamasta kappaleen määräyksiä pankkisalaisuuden perusteella.

Artiklan 7 kappaleessa on harkinnanvarainen määräys niin kutsutusta käännetystä todistustaakasta. Kappaleen mukaan sopimusvaltio voi kansallisen lainsäädäntönsä periaatteiden ja asian muun käsittelyn luonteen mukaisesti harkita mahdollisuutta vaatia, että rikoksenteikijä osoittaa väitetyn rikoksesta saadun hyödyn tai muun menetetyksi tuomitettavan omaisuuden laillisen alkuperän.

Artiklan 8 kappaleen mukaan artiklan mää-

räyksiä ei saa tulkita siten, että rajoitettaisiin hyvässä uskossa toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.

Artiklan 9 kappaleen mukaan artikla ei vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan artiklassa mainitut toimenpiteet määritellään ja pannaan täytäntöön sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja siinä säädettyin edellytyksin.

Artikla vastaa sisällöltään pääosin Wienin huumausainesopimuksen sekä Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen vastaavia velvoitteita. Suomi on liittynyt molempiin sopimuksiin.

Pakkokeinolain (450/1987) 4 luvun 1 §:n mukaan omaisuuden takavarikoiminen on mahdollista, kun voidaan olettaa, että omaisuus on viety joltakulta rikoksella tai että tuomioistuin julistaa sen menetetyksi. Menettämisseuraamus voidaan turvata jo siinä vaiheessa, kun jotakuta todennäköisin syin epäillään rikoksesta. Tällöin hänen omaisuuttaan voidaan pakkokeinolain 3 luvun 1 §:n mukaan panna hukkaamiskieltoon tai vakuustakavarikkoon. Turvaamistoimenpiteet ovat mahdollisia sekä rikoshyödyn että rikoksentekeväliseen menettämisseuraamukseen yhteydessä. Turvaamistoimenpiteet voidaan kohdistaa myös pankkien ja muiden rahoituslaitosten hallussa oleviin varoihin ja asiakirjoihin pankkisalaisuuden estämättä. Eduskunta on 17 päivänä helmikuuta 2003 hyväksynyt lait esitutkinta- ja pakkokeinolain sekä eräiden näihin liittyvien lakien muuttamisesta, joilla muun ohella aikaisempaa laajemmin velvoitetaan mahdollistamaan rikoksella viedyn omaisuuden palauttaminen asianomistajalle ja menettämisseuraamuksen täytäntöönpano.

Säännökset menettämisseuraamuksista sisältyvät rikoslain 10 lukuun, joka tuli voimaan vuoden 2002 alussa. Luvun säännökset rikoksella saadun hyödyn menetetyksi tuomitsemisesta koskevat kaikkia rikoksia. Hyödyn menettämistä ei ole sidottu tiettyyn omaisuusesineeseen, vaan menetetyksi tuomitaan nettohyödyn suuruuden osoittava rahamäärä. Voimassa olevat säännökset hyödyn menettämisestä vastaavat yleissopimuksen 12 artiklan 1 – 6 kappaleessa asetettuja vaatimuksia.

Suomen lainsäädäntöön ei sisälly artiklan 7 kappaleen suositusluontoista, käännettyä to-

distustaakkaa koskevaa määräystä vastaavaa säännöstä. Rikoslain 10 luvun 3 §:ään on kuitenkin otettu säännös niin sanotusta laajennetusta hyödyn menettämistä. Tältä osin lainsäädäntö mahdollistaa menetetyksi tuomitsemisen laajemmalti kuin mitä yleissopimuksessa edellytetään. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan omaisuus voidaan kokonaan tai osaksi tuomita valtiolle menetetyksi siltä, jonka todetaan syyllistyneen rikokseen, josta voidaan tuomita vähintään neljä vuotta vankeutta, jos rikos on luonteeltaan sellainen, että se voi tuottaa huomattavaa taloudellista hyötyä. Vaikka näyttövelvollisuus hyödyn menetetyksi tuomitsemiseen on virallisella syyttäjällä, on näyttövelvollisuus kuitenkin alennettu. Omaisuus voidaan tuomita menetetyksi, jos on syytä olettaa, että se on kokonaan tai osaksi peräisin rikollisesta toiminnasta, jota ei ole pidettävä vähäisenä. Törkeän rahanpesun enimmäisrangaistus on kuusi vuotta vankeutta (rikoslain 32 luvun 7 §). Laajennettu hyödyn menettäminen tulisi kyseeseen näiden rikosten osalta pykälässä mainittujen muiden edellytysten täytyessä. Tämän lisäksi laajennettu hyödyn menettäminen on ulotettu rahanpesurikoksiin (rikoslain 10 luvun 2 §). Siten säännökset laajennetusta hyödyn menettämistä soveltuisivat myös yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytettyihin rahanpesurikoksiin.

Menetetyksi tuomitseminen ja haltuunotto eivät 12 artiklan 8 kappaleen mukaan saisi rajoittaa vilpittömässä mielessä toimineiden sivullisten oikeuksia. Lausuma vilpittömän mielen suojasta on avoin ja jättää vilpittömän mielen sisällön pitkälti kansallisen lainsäädännön varaan. Kysymys vilpittömän mielen suojasta liittyy ennen kaikkea rikoksentekeväliseen konfiskoimiseen. Rikoslain 10 luvun 6 §:n 1 momentin mukaan rikoksentekevälintä tai rikoksella tuotettua, valmistettua tai aikaansaatu taikka rikoksen kohteena ollut esinettä tai omaisuutta, joka kokonaan tai osaksi kuuluu muulle kuin rikoksentekejälle, rikokseen osalliselle tai sille, jonka puolesta tai suostumuksin rikos on tehty, ei tuomita menetetyksi. Esine tai omaisuus voidaan kuitenkin tuomita menetetyksi siltä, jolle se on rikoksen tekemisen jälkeen siirretty, jos hän on sen vastaanottaessaan tiennyt esineen tai omaisuuden liittymisestä rikokseen tai hänellä on ollut perusteltu syy sitä epäillä

taikka jos hän on saanut sen lahjana tai muuten vastikkeetta. Lisäksi luvun 11 §:n 3 momentissa säädetään erityisesti niiden henkilöiden suojasta, joilla on kiinnitys taikka pantti- tai pidätysoikeus edellä tarkoitettuun konfiskoitavaan esineeseen tai muuhun omaisuuteen. Lainsäädäntö täyttää artiklan 8 kappaleen vaatimukset vilpittömän mielen suojasta.

13 artikla. Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten

Artikla sisältää menettämisseuraamuksia koskevaan yhteistyöhön liittyvät määräykset. Artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaan sopimusvaltio veloitetaan toimittamaan pyynnön esittäneeltä sopimusvaltiolta saamansa menetetyksi tuomitsemista koskeva pyyntö toimivaltaisille viranomaisilleen. Päätös menetetyksi tuomitsemisesta tehdään ja pannaan täytäntöön pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaan. Kohdan b mukaan sopimusvaltion on vaihtoehtoisesti toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen pyynnön esittäneen sopimusvaltion tuomioistuinten päätös menetetyksi tuomitsemisesta. Tässä vaihtoehdossa pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaiset toisin sanoen panisivat suoraan täytäntöön pyynnön esittäneen valtion viranomaisen tekemän päätöksen menetetyksi tuomitsemisesta.

Artiklan 2 kappaleessa määrätään pakkokeinoista mahdollisen menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon turvaamiseksi. Kuten 1 kappaleessa, pyyntö voidaan toimeenpanna joko suoraan pyynnön esittäneen sopimusvaltion viranomaisen antaman määräyksen perusteella tai päätöksen kappaleessa tarkoitetuista turvaamistoimenpiteistä voivat tehdä pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion viranomaiset pyynnön vastaanottaneen valtion lain mukaan.

Artiklan 3 kappaleen mukaan yleissopimuksen 18 artiklan määräyksiä keskinäisestä oikeusavusta sovelletaan menetetyksi tuomitsemiseen liittyvään yhteistyöhön soveltuvien osin. Artiklan mukaisesti tehtyihin pyyntöihin on 18(15) artiklassa määriteltyjen tietojen lisäksi sisällytettävä artiklan 1(a) kappaleen mukaisen pyynnön ollessa kyseessä mene-

tyksi tuomittavan omaisuuden kuvaus ja selvitys seikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu. Tietojen on oltava riittäviä, jotta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi hakea päätöstä menetetyksi tuomitsemisesta kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti (a kohta).

Kohdan b mukaan artiklan 1(b) kappaleen mukaisen pyynnön ollessa kyseessä on toimitettava oikeudellisesti pätevä jäljennös pyynnön esittäneen sopimusvaltion antamasta menetetyksi tuomitsemista koskevasta päätöksestä, johon pyyntö perustuu, sekä selvitys tosiseikoista ja tiedoista koskien sitä, missä laajuudessa määräys pyydetään panemaan täytäntöön. Kohdassa c edellytetään, että sopimusvaltion on toimitettava artiklan 2 kappaleen mukaisen pyynnön ollessa kyseessä selvitys tosiseikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu ja kuvaus pyydettyistä toimenpiteistä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on tehtävä artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaiset päätökset ja ryhdyttävä niissä tarkoitettuihin toimiin oman lainsäädäntönsä, kahden- tai monenkeskisten sopimusten tai järjestelyjen mukaisesti, jotka sitä sitovat pyynnön esittäneeseen sopimusvaltioon nähden, ja niissä esitetyin edellytyksin.

Artiklan 5 kappaleessa määrätään, että sopimusvaltioiden on toimitettava YK:n pääsihteerille kopiot tai kuvaus artiklan täytäntöönpanoon liittyvistä laeista ja määräyksistä sekä niiden myöhemmistä muutoksista.

Artiklan 6 kappaleessa määrätään, että jos sopimusvaltio asettaa artiklan 1 ja 2 kappaleessa mainittuihin toimenpiteisiin ryhtymisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon, sen on pidettävä yleissopimusta riittävänä sopimusperustana yhteistyölle.

Artiklan 7 kappaleessa sallitaan se, että sopimusvaltio voi kieltäytyä yhteistyöstä, jos pyynnön perusteena oleva rikos ei kuulu yleissopimuksen soveltamisalaa.

Artiklan 8 kappaleen mukaan artiklan määräyksiä ei saa tulkita siten, että rajoitettaisiin hyvässä uskossa toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.

Artiklan 9 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltioiden on harkittava artiklan mukaisesti aloitetun kansainvälisen yhteistyön

tehokkuutta edistävien kahden- ja monenkeskisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä.

Myös 13 artiklan mukaiset velvoitteet vastaavat olennaisilta osiltaan Wienin huumausainesopimuksen ja Strasbourgin konfiskaatiosopimuksen vastaavia velvoitteita. Sopimusten edellyttämät tarkistukset on tehty kansainväliseen yhteistoimintalakiin.

Kansainvälisen yhteistoimintalain mukaan vieraan valtion määräämä menettämisseuraamus voidaan panna Suomessa täytäntöön sellaisena kuin se on asianomaisessa vieraassa valtiossa määrätty (7 §) Siten laki mahdollistaa suoraan vieraan valtion tuomioistuimen määräämän menettämisseuraamuksen täytäntöönpanon eli edellä 13 artiklan 1 kappaleen b kohdassa tarkoitettua menettelyä. Laki toisaalta sisältää myös säännöksen menettämisseuraamuksen muuntamisesta sellaisia tilanteita varten, joissa menettämisseuraamus olisi laadultaan sellainen, että sitä ei Suomen lain mukaan olisi mahdollista määrätä (9a§, HE 61/1993 vp). Mitä taas tulee turvaamistoimenpiteisiin mahdollisen menettämisseuraamuksen varmistamiseksi, niin kansainvälinen rikosoikeusapulaki (9 §) edellyttää, että pyyntö pannaan täytäntöön Suomen lainsäädännön mukaista menettelyä noudattaen. Lain 11 §:n mukaan pyynnön toimeenpanossa voidaan noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jollei sitä ole pidettävä Suomen lainsäädännön vastaisena. EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä mainitun säännöksen käyttöalaa esitetään laajennettavaksi siten, että pyynnössä esitettyä erityistä muotoa tai menettelyä olisi noudatettava, jos se ei ole Suomen lainsäädännön peruseriaatteiden vastaista. Pakkokeinojen osalta edellytetään kaksoisrangaistavuutta (15 §). Päätös pakkokeinoista tehdään muiltakin osin pakkokeinolain säännösten mukaisesti. Vieraan valtion tekemiä takavarikkopyyntöjä koskee erityisesti pakkokeinolain 4 luvun 15a §, jonka mukaan takavarikoimisesta päättäneen viranomaisen on viikon kuluessa päätöksestä alistettava päätös sen paikkakunnan käräjäoikeudelle, missä takavarikointi on toimitettu. Näin ollen mahdollisten menettämisseuraamusten turvaamiseen liittyvät 13 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettut pyynnöt toteutettaisiin Suomessa siten, että Suomen viranomaisen tekee päätöksen turvaamistoimenpiteistä

pakkokeinolain säännösten mukaisesti. Pyynnön toimeenpanossa tulisi kuitenkin ottaa huomioon erityistä menettelytapaa koskevat pyynnot kansainvälisen rikosoikeusapulain 11 §:n mukaisesti.

Pohjoismaiden välillä menettämisseuraamusten täytäntöönpanoon liittyvä yhteistyö määräytyy pohjoismaisen yhteistoimintalain mukaan.

Suomi tulisi 13 artiklan 5 kappaleessa edellytetyllä tavalla yleissopimukseen liittyessään toimittamaan YK:n pääsihteerille jäljennökset edellä mainituista laeista.

14 artikla. Menetetyksi tuomitun rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden käytöstä määrääminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka on 12 tai 13 artiklan 1 kappaleen mukaisesti tuominut menetetyksi rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden, määrää niiden käytöstä kansallisten lakiensa ja hallintomenettelyjensä mukaisesti.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi 13 artiklan mukaisesti toimiessaan eri pyynnöstä harkita menetetyksi tuomitun, rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden palauttamista pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle. Tarkoituksena on, että pyynnön esittänyt sopimusvaltio voisi maksaa vahingonkorvausta rikoksen uhreille tai palauttaa kyseisen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden laillisille omistajilleen.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään, että sopimusvaltio voi 12 ja 13 artiklan mukaisesti toimiessaan harkita sopimuksen tai järjestelyjen tekemistä ensinnäkin hyödyn tai omaisuuden arvon tai niiden myynnistä saatujen varojen siirtämiseksi kokonaan tai osittain yleissopimuksen 30 (2)(c) artiklan mukaisesti määrätyleille tilille ja niiden luovuttamisesta hallitustenvälisille toimielimille, jotka ovat erikoistuneet järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseen (a kohta). Toiseksi valtio voi harkita rikoksella saadun hyödyn, omaisuuden tai sen myynnistä saatujen varojen jakamista säännönmukaisesti tai tapauskohtaisesti muiden sopimusvaltioiden kanssa kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön tai hallintomenettelyn mukaisesti (b kohta).

Kansainvälisen yhteistoimintalain 14 §:n 2 momentin mukaan vieraan valtion tuomioistuimen määräämä menettämisseuraamus pannaan Suomessa täytäntöön siten, että menetetyksi tuomittu omaisuus menee Suomen valtiolle. Vieraan valtion pyynnöstä oikeusministeriö voi kuitenkin päättää, että omaisuus luovutetaan kokonaan tai osittain vieraalle valtiolle. Siten lainsäädäntö mahdollistaa 14 artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen, menetetyksi tuomitujen varojen palauttamisen pyynnön esittäneelle valtiolle. Sitä vastoin kansainvälinen yhteistoimintalaki ei sisällä 14 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettuja säännöksiä siitä, että menetetyksi tuomittu omaisuus voitaisiin siirtää erityisille järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan erikoistuneiden toimielinten tileille tai jakaa omaisuus muiden sopimusvaltioiden kanssa. Koska edellä mainittu sopimusmääräys ei ole velvoittava, tässä esityksessä ei ehdoteta lisättäväksi lainsäädäntöön säännöksiä 14 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettua yhteistyöstä.

15 artikla. Tuomiovalta

Artikla sisältää tuomiovaltaa koskevat määräykset. Artiklan 1 kappale velvoittaa sopimusvaltiot ulottamaan tuomiovaltansa yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklassa kriminalisoitaviksi edellytettyihin rikoksiin. Lisäedellytyksenä on, että rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion alueella (a kohta) tai että rikos on tehty aluksella, joka purjehtii asianomaisen valtion lipun alla, tai ilma-aluksessa, joka on rekisteröity kyseisen valtion lainsäädännön mukaisesti rikoksen tekohetkellä (b kohta).

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, että ottaen huomioon 4 artiklan määräykset, sopimusvaltio voi myös ulottaa tuomiovaltansa rikokseen, joka on tehty kyseisen valtion kansalaista vastaan (a kohta, niin sanottu passiivinen kansalaisuusperiaate), jonka on tehnyt kyseisen valtion kansalainen tai kansalaisuutta vailla oleva henkilö, jolla on vakituinen asuinpaikkansa asianomaisessa valtiossa (b kohta, niin sanottu aktiivinen kansalaisuusperiaate). Edelleen sopimusvaltio voi ulottaa tuomiovaltansa rikokseen, joka on kriminalisoitu yleissopi-

muksen 5(1) artiklan mukaisesti ja on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella tarkoituksessa tehdä vakava rikos sen alueella (i alakohta). Vielä tuomiovalta voidaan ulottaa rikokseen, joka on kriminalisoitu yleissopimuksen 6(1)(b)(ii) artiklan mukaisesti ja on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella silloin kun tarkoituksena on ollut tehdä sen alueella yleissopimuksen 6(1)(a)(i), (ii) tai (b)(i) artiklan mukaisesti kriminalisoitu rikos (ii alakohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan 16(10) artiklan tarkoituksia varten sopimusvaltion on ulotettava tuomiovaltansa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, jos se kieltäytyy luovuttamasta alueellaan olevaa rikoksesta epäiltyä sillä perusteella, että rikoksesta epäilty on sen kansalainen.

Artiklan 4 kappaleessa määrätään, että sopimusvaltio voi ulottaa tuomiovaltansa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, jos rikoksesta epäilty on sen alueella, eikä se luovuta häntä. Perusteeksi luovuttamisesta kieltäytymiselle ei siis tässä tapauksessa edellytettäisi sitä, että rikoksesta epäilty on asianomaisen valtion kansalainen.

Artiklan 5 kappaleessa määrätään viranomaisten toimenpiteiden yhteensovittamisesta tapauksissa, joissa samaa rikosta käsitellään useassa sopimusvaltiossa. Jos tuomiovaltaansa artiklan 1 tai 2 kappaleen mukaisesti käyttävälle sopimusvaltiolle ilmoitetaan tai se saa muutoin tietää, että yksi tai useampi muu sopimusvaltio on aloittanut tutkinnan, syytetoimet tai oikeudenkäynnit saman teon perusteella, kyseisten sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on neuvoteltava toistensa kanssa toimiensa yhteensovittamiseksi.

Artiklan 6 kappaleessa todetaan, että rajoittamatta yleisen kansainvälisen oikeuden määräyksiä yleissopimus ei estä sopimusvaltiota käyttämästä kansallisen lainsäädännön mukaista rikosoikeudellista tuomiovaltaa.

Suomen rikoslain soveltamisalasta säädetään rikoslain 1 luvussa. Suomessa tehtyyn rikokseen sovelletaan luvun 1 §:n mukaan aina Suomen lakia. Lisäksi suomalaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa tehtyyn rikokseen sovelletaan luvun 2 §:ssä määrätyn edellytyksin Suomen lakia. Edellytyksenä on, että teko on tehty aavalla merellä tai millekään valtiolle kuulumattomalla alueella tai

ilma-aluksessa tehdyn teon osalta tällaisen alueen yläpuolella. Suomen lakia sovelletaan myös tilanteissa, joissa suomalainen alus tai ilma-alus on vieraan valtion alueella tai sen yläpuolella silloin kun rikoksen on tehnyt aluksen päällikkö, miehistön jäsen tai matkustaja tai muuten matkalla mukana oleva henkilö. Vaikka Palermon yleissopimuksessa ei mainita vastaanantaisia lisäedellytyksiä sopimusvaltion lippua käyttävillä aluksilla tehtyjen rikosten osalta, rikoslain 1 luvun 2 §:n säännöksiä ei kuitenkaan katsota välttämättömäksi muuttava. Ne tilanteet, joissa Suomen rikoslaki ei ulotu vieraan valtion alueella olevassa suomalaisessa aluksessa tehtyihin rikoksiin, koskevat henkilöitä, joilla ei ole läheistä liittymäkohtaa Suomeen. Soveltamisalan ulkopuolelle jäävien henkilöiden piiri on suppea. Kysymykseen tulevat aluksella tilapäisesti olevat, miehistöön kuulumattomat henkilöt, kuten siivoojat ja muu avustava henkilökunta, joiden tekemiin rikoksiin toisaalta voidaan soveltaa rantavaltion rikosoikeudellisia säännöksiä. Rikoslain 1 lukua säädettäessä Suomen lain soveltamisala on haluttu rajata tapauksiin, joissa Suomen lain soveltaminen on tarpeen (HE 1/1996). Palermon yleissopimuksen ei ole katsottava aiheuttavan tarvetta laajentaa Suomen rikosoikeuden soveltamisalaa.

Rikoslain 1 luku kattaa laajalti myös yleissopimuksen 15 artiklan 2 kappaleen mukaiset tilanteet, joissa sopimusvaltion harkinnassa on se, ulottaako se tuomiovaltansa kappaleessa kuvattuihin tilanteisiin. Rikoslain 1 luvun mukaan Suomen rikoslaki muun ohella ulottuu rikoksiin, jotka kohdistuvat Suomen kansalaista vastaan. Suomen kansalaiseen rinnastetaan henkilö, joka rikoksen tekoheikellä tai oikeudenkäynnin alkaessa asuu Suomessa sekä Suomessa tavattu henkilö, joka oikeudenkäynnin alkaessa on toisen pohjoismaan kansalainen tai pysyvästi asuu toisessa pohjoismaassa. Rikoksen tekopaikan käsite on rikoslain 1 luvun mukaan laaja. Luvun 10 §:n mukaan rikos katsotaan tehdyksi paitsi siellä, missä se suoritettiin, myös siellä, missä rikoksen tunnusmerkistön mukainen seuraus ilmeni. Rikoslain 1 luvun 8 §:n mukaan Suomen rikoslaki soveltuu myös niihin 15 artiklan 3 ja 4 kappaleessa tarkoitettuihin tilanteisiin, joissa teko on tehty Suomen ulkopuolella, ja rikoksen tekovaltio on pyytä-

nyt rikoksesta epäillyn henkilön luovuttamista, mutta pyyntöön ei ole suostuttu. Edellytyksenä on, että teosta Suomen lain mukaan saattaa seurata yli kuuden kuukauden vankeusrangaistus. Kaikki yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyt rikokset täyttävät tämän vaatimuksen.

16 artikla. Luovuttaminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan artiklaa sovelletaan yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin tai 3(1)(a) tai (b) artiklasa mainittuihin rikoksiin, joissa on mukana järjestäytynyt rikollisryhmä ja luovutettavaksi pyydetty henkilö tavataan pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa. Lisäedellytyksenä on, että pyynnön kohteena oleva rikos on rangaistava sekä pyynnön esittäneen että sen vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan (niin sanottu kaksoisrangaistavuuden vaatimus).

Artiklan 2 kappaleessa määrätään, että jos luovuttamispyyntö koskee useita rikoksia, joista osa ei kuulu yleissopimuksen soveltamisalaan, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi soveltaa artiklaa myös jälkimmäisiin rikoksiin.

Artiklan 3 kappaleen mukaan jokainen rikos, johon artiklaa sovelletaan, on katsottava sopimusvaltioiden välisissä luovuttamissopimuksissa rikokseksi, jonka johdosta voidaan luovuttaa. Sopimusvaltiot sitoutuvat sisällyttämään rikokset kaikkiin välillään tehtäviin luovuttamissopimukseen luovuttamiskelpoisina rikoksina.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen ja saa luovuttamispyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole sopimusta, voi katsoa yleissopimuksen luovuttamisen sopimusperustaksi kaikkien niiden rikosten osalta, joihin artiklaa sovelletaan.

Artiklan 5 kappale velvoittaa ne sopimusvaltiot, jotka asettavat luovuttamisen ehdoksi sopimuksen, yleissopimukseen liittyessään ilmoittamaan YK:n pääsihteerille siitä, pitävätkö ne yleissopimusta luovuttamisen sopimusperustana (a kohta). Kielteisessä tapauksessa sopimusvaltion on pyrittävä tekemään sopimuksia luovuttamisesta muiden sopi-

musvaltioiden kanssa artiklan täytäntöönpanemiseksi (b kohta).

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltiot, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimusta, tunnustavat välillään luovuttamiskelpoisiksi rikoksiksi ne rikokset, joihin artiklaa sovelletaan.

Artiklan 7 kappaleen mukaan luovuttamisen ehdot, mukaan lukien muun muassa luovuttamisen edellytyksenä oleva vähimmäisrangaistus sekä luovuttamisesta kieltäytymisen perusteet määräytyvät pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön tai voimassaolevien luovuttamissopimusten mukaan.

Artiklan 8 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan nopeuttamaan luovuttamismenettelyä ja yksinkertaistamaan siihen liittyviä todistusaineistoa koskevia vaatimuksia niiden rikosten osalta, joihin artiklaa sovelletaan. Poikkeuksia tähän pääsääntöön voi sisältyä sopimusvaltion lainsäädäntöön.

Artiklan 9 kappaleessa määrätään väliaikaisesta säilöönnotosta. Sen mukaan pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä ottaa säilöön luovutettavaksi pyydettyä henkilöä, alueellaan tavatun henkilön. Pynnön vastaanottanut valtio voi kiireellisissä tapauksissa ryhtyä myös muihin toimenpiteisiin luovutettavaksi pyydetyn henkilön läsnäolon varmistamiseksi luovuttamismenettelyssä.

Artiklan 10 kappale sisältää useisiin luovuttamista käsitteleviin valtiosopimuksiin sisältyvän niin sanotun ”luovuta tai syytä” -velvoitteen (aut dedere aut judicare). Kappaleen mukaan sopimusvaltiolla, joka kieltäytyy luovuttamisesta sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on sen kansalainen, on pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä viipymättä velvollisuus saattaa tapaus toimivaltaisille viranomaisilleen syyttämistä varten. Viranomaisten on käsiteltävä tapaus samalla tavoin kuin mitä tahansa vakavaa rikosta koskeva asia. Pynnön esittäneen ja sen vastaanottaneen valtion viranomaisten on oltava keskenään yhteistyössä erityisesti oikeudenkäyntimenettelyyn ja todistusaineistoon liittyvissä kysymyksissä varmistuakseen syytetoimien tehokkuudesta.

Artiklan 11 kappaleessa täsmennetään, että luovuttamiseksi ”luovuta tai syytä” -velvoitteen tarkoittamassa merkityksessä tulkitaan

ehto, jonka mukaan sopimusvaltio luovuttaa oman kansalaisensa sillä edellytyksellä, että hänet palautetaan kotivaltioonsa suorittamaan mahdollisesti tuomittavaa vankeusrangaistusta.

Artiklan 12 kappaleen mukaan, jos pyynnön vastaanottanut valtio kieltäytyy tuomion täytäntöönpanemiseksi pyydetystä luovuttamisesta sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on pyynnön vastaanottaneen valtion kansalainen, sen tulee pyynnön esittäneen valtion pyynnöstä harkita pyynnön esittäneessä valtiossa tuomitun rangaistuksen tai siitä jäljellä olevan osan täytäntöönpanemista.

Artiklan 13 kappaleen mukaan luovutettavaksi pyydetylle henkilölle on taattava oikeudenmukainen kohtelu luovuttamismenetelyn kaikissa vaiheissa.

Artiklan 14 kappale sisältää niin sanotun syrjintäkiellon. Sen mukaan yleissopimus ei velvoita luovuttamaan henkilöä tilanteessa, jossa pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion toimivaltaisilla viranomaisilla on painavia syitä uskoa, että pyyntö on esitetty henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten näkemysten perusteella tai että pyynnön noudattaminen mainituista syistä heikentäisi luovutettavaksi pyydetyn henkilön asemaa.

Artiklan 15 kappaleen mukaan sopimusvaltiot eivät voi kieltäytyä luovuttamispyynnöstä pelkästään sillä perusteella, että pyynnön perusteena on julkiseen talouteen liittyvä rikos (niin sanottu fiskaalinen rikos).

Artiklan 16 kappaleessa pyynnön vastaanottaneelle valtiolle asetetaan velvollisuus mahdollisuuksien mukaan neuvotella pyynnön esittäneen valtion kanssa ennen luovuttamisesta kieltäytymistä.

Artiklan 17 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä saamaan aikaan kahden ja monenkeskisiä sopimuksia tai järjestelyjä luovuttamisten toteuttamiseksi tai tehostamiseksi.

Niin kuin edellä on todettu, 16 artiklan lähökohtana on se, että luovuttamisen edellytykset ja luovuttamisesta kieltäytymisen perusteet määräytyvät pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön tai luovuttamista koskevien kansainvälisten sopimusten mukaan.

Suomessa säännökset rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta perustuvat yleiseen luovuttamislakiin sekä pohjoismaiseen luovuttamislakiin. Yleinen luovuttamislaki sisältää säännökset, joiden mukaan vieraassa valtiossa epäilty, syytteessä oleva tai tuomittu henkilö voidaan luovuttaa asianomaiseen vieraaseen valtioon. Pohjoismaiden välillä tapahtuvaan luovuttamiseen sovelletaan pohjoismaista luovuttamislakia. Suomea kansainvälisesti velvoittavat määräykset luovuttamisesta puolestaan perustuvat luovuttamisesta koskeviin valtiosopimuksiin tai muihin kansainvälisiin velvoitteisiin.

Voimassaolevat luovuttamissäännökset ovat kattavia eikä 16 artikla edellytä lainsäädännön muuttamista. Suomi on määrätyn edellytyksin luopunut kaksoisrangaistavuuden edellytyksestä Suomen ja muiden EU-maiden välillä sekä Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä. Kaksoisrangaistavuutta edellytetään luovutettaessa muihin valtioihin.

Suomen kansalaista ei yleisen luovuttamislain 2 §:n mukaan saa luovuttaa. Kielto perustuu perustuslain 9 §:n 3 momentin säännökseen, jossa kielletään Suomen kansalaisen luovuttaminen tai siirtäminen vastoin tahtoaan toiseen maahan. Tästä kiellosta on kuitenkin poikettu sallimalla Suomen kansalaisen luovuttaminen muihin pohjoismaihin ja EU:n jäsenvaltioihin. Suomen kansalainen voidaan luovuttaa myös kansainväliseen rikostuomioistuimeen. EU-maihin tapahtuvan Suomen kansalaisen luovuttamisen edellytyksenä on, että luovutettavaksi pyydetty henkilö palautetaan Suomeen suorittamaan hänelle mahdollisesti tuomittua vankeusrangaistusta. Eurooppalaista pidätysmääräystä koskeva puitepäätös ei sisällä määräystä, joka mahdollistaisi omien kansalaisten luovuttamisesta kieltäytymisen. Puitepäätös sisältää muutoinkin nykyistä laajemmat velvoitteet luovuttamisesta. Jäsenvaltioiden on määrä saattaa puitepäätös kansallisesti voimaan vuoden 2003 loppuun mennessä. Oikeusministeriössä on valmisteltavana ehdotus laiksi rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden EU:n jäsenvaltioiden välillä, jolla puitepäätöksen velvoitteet saatettaisiin kansallisesti voimaan.

Niissä tapauksissa, joissa Suomen kansalaista pyydetäisiin luovutettavaksi oikeudenkäyntiä varten eikä luovuttaminen lain

mukaan olisi sallittua, asia tulisi kyseisen vieraan valtion pyynnöstä saattaa Suomen lainsäädännön mukaisesti Suomen toimivaltaisten viranomaisten käsiteltäväksi mahdollisen syytteen nostamista varten artiklan 10 kappaleen määräyksen mukaisesti. Myös eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 6 artikla sisältää vastaavan, niin sanottua ”syytä tai luovuta” -periaatetta koskevan määräyksen.

Eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 6 artiklan mukaan sopimusvaltioilla on oikeus kieltäytyä luovuttamasta omia kansalaisiaan. Artiklan mukaan sopimusvaltiot voivat antaa selityksen, jolla ne määrittelevät, mitä ”kansalaisilla” artiklaa sovellettaessa tarkoitetaan. Suomi on sopimukseen liittyessään antanut yhdessä muiden pohjoismaiden kanssa selityksen, jonka mukaan se tarkoittaa ”kansalaisella” kaikkien pohjoismaiden kansalaisia sekä näissä valtioissa pysyvästi asuvia ulkomaalaisia. Vaikka Palermon yleissopimuksessa ei ole vastaavanlaista määräystä omiin kansalaisiin rinnastettavista henkilöistä, on sopimuksen kuitenkin katsottava sallivan eurooppalaisen luovuttamissopimuksen 6 artiklaa vastaavan menettelyn, koska se jättää luovuttamisesta kieltäytymisen mahdollistavat perusteet ratkaistavaksi kunkin sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä. Looginen ratkaisu olisi se, että pohjoismaiden kansalaisten sekä pohjoismaissa pysyvästi asuvien ulkomaalaisten luovuttaminen olisi oikeusministeriön harkinnassa myös silloin, kun kyse on luovuttamisesta valtioihin, jotka eivät ole eurooppalaisen luovuttamissopimuksen osapuolia. Vaikka yleinen luovuttamislaki ei sisällä nimenomaista säännöstä muiden kuin Suomen kansalaisen luovuttamisesta kieltäytymisestä, laki ei kuitenkaan estä sitä, että oikeusministeriö voisi yksittäistapauksissa kieltäytyä luovuttamasta myös muita henkilöitä, jos luovuttamisesta kieltäytymiselle on painavat perusteet. Velvollisuus luovuttaa voi perustua ainoastaan kansainväliseen sopimukseen tai muuhun Suomea kansainvälisesti velvoittavaan asiakirjaan.

Yleinen luovuttamislaki mahdollistaa luovuttamisen myös silloin, kun Suomen ja pyynnön esittäneen valtion välillä ei ole voimassaolevaa luovuttamissopimusta. Siten Suomen ei tarvitse tehdä artiklan 5 kappaleen mukaista ilmoitusta YK:n pääsihteerille. Yleisen luovuttamislain 4 §:n mu-

kaan luovuttamiskelpoisia ovat rikokset, joista säädetty enimmäisrangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Kaikki yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytetyt rikokset täyttävät tämän vaatimuksen. Yleinen luovuttamislaki mahdollistaa 16 artiklan 9 kappaleessa mainitun väliaikaisen säilöönoton (19 ja 20 §). Rangaistuksen täytäntöönpanoa varten pyydetyn luovuttamisen edellytyksenä yleisen luovuttamislain 3 §:n mukaan on se, että rangaistusseuraamus ei olennaisesti poikkea siitä, mitä rikoksesta olisi Suomessa voinut seurata. Edellytyksenä on lisäksi se, että määrätty seuraamus käsittää vähintään neljän kuukauden vapaudenmenetyksen (4 §:n 3 momentti). Rangaistusten täytäntöönpanon siirtämistä koskeva kansainvälinen yhteistoimintalaki mahdollistaa Suomen kansalaiselle vieraassa valtiossa määrätyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon Suomessa. Lainsäädäntö siten vastaa artiklan 12 kappaleen määräyksiä, joiden mukaan jos sopimusvaltio kieltäytyy luovuttamasta kansalaistaan rangaistuksen täytäntöönpanoa varten, sen tulee harkita sitä, että luovutettavaksi pyydetty henkilö siirrettäisiin kotivaltioonsa suorittamaan pyynnön esittäneessä valtiossa tuomittua vankeusrangaistusta.

Yleisen luovuttamislain säännökset luovuttamismenettelystä vastaavat artiklan 13 kappaleen velvoitteita varmistua siitä, että luovutettavaksi pyydettyä henkilöä kohdellaan oikeudenmukaisesti. Lain 7 § sisältää 14 kappaletta vastaavan, syrjäntäkieltoa koskevan määräyksen. Luovuttamislainsäädäntöön ei sisälly fiskaalisia rikoksia koskevaa kieltäytymisperustetta, johon viitataan artiklan 15 kappaleessa.

17 artikla. Tuomittujen siirtäminen

Artiklan mukaan sopimusvaltiot voivat harkita liittymistä kahden- tai monenkeskisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista vankeusrangaistukseen tuomittujen henkilöiden siirtämistä alueelleen rangaistuksensa suorittamiseksi loppuun.

Kansainvälinen yhteistoimintalaki sisältää

säännökset vieraassa valtiossa määrätyn vankeusrangaistuksen täytäntöönpanosta Suomessa ja Suomessa määrätyn vankeusrangaistuksen jättämisestä täytäntöönpantavaksi vieraassa valtiossa. Suomi on myös liittynyt yleissopimukseen tuomittujen siirtämisestä sekä siihen liittyvään lisäpöytäkirjaan. Voimassaolevat säännökset mahdollistavat sen, että vieraassa valtiossa vankeusrangaistukseen tuomittu Suomen kansalainen voidaan siirtää Suomeen suorittamaan vankeusrangaistuksensa loppuun. Vastaavasti Suomessa ulkomaalaiselle tuomitun vankeusrangaistuksen täytäntöönpano voidaan jättää tuomitun kotivaltiolle (täytäntöönpanovaltio). Sekä kansainvälinen yhteistoimintalaki että yleissopimus tuomittujen siirtämisestä mahdollistavat sen, että täytäntöönpanovaltioon voidaan sen kansalaisten ohella siirtää henkilö, jolla on kotipaikka täytäntöönpanovaltiossa.

Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä säännökset tuomittujen siirtämisestä sisältävät pohjoismaiseen yhteistoimintalakiin.

18 artikla. Keskinäinen oikeusapu

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioilla on laaja velvollisuus antaa toisilleen oikeusapua yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tutkinnassa, syytetoimissa ja oikeudenkäynnissä. Sopimusvaltiot sitoutuvat vastavuoroisesti antamaan toisilleen oikeusapua, kun pyynnön esittäneellä sopimusvaltiolla on perusteet epäillä, että 3 artiklan a tai b kohdassa määritelty rikos on luonteeltaan kansainvälinen. Kyseeseen voivat muun ohella tulla tilanteet, joissa rikosten uhrit, todistajat, rikoksen tuottama hyöty, rikosentekovälineet tai todisteet sijaitsevat pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa ja joissa rikokseen liittyy järjestäytynyt rikollisryhmä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan velvollisuus antaa laajaa oikeusapua kattaa myös tilanteet, joissa pyynnön perusteena on rikos, josta oikeushenkilö voi 10 artiklan mukaan joutua vastuuseen pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään siitä, mihin tarkoituksiin oikeusapua voidaan pyytää. Oikeusapua voidaan pyytää todisteiden tai

lausuntojen hankkimiseksi henkilöiltä (a kohta), oikeudellisten asiakirjojen toimittamiseksi tiedoksi (b kohta), etsintöjen ja takavariointien sekä jäädyttämisen suorittamiseksi (c kohta), esineiden ja paikkojen tutkimiseksi (d kohta), tietojen, todistuskappaleiden sekä asiantuntija-arvioiden saamiseksi (e kohta), alkuperäisten tai oikeaksi todistettujen jäljennösten saamiseksi asiakirjoista ja tiedostoista (f kohta), rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, apuvälineiden, muiden tarvikkeiden tai esineiden tunnistamiseksi tai jäljittämiseksi todistelua varten (g kohta) sekä henkilöiden vapaaehtoisen kuulemisen helpottamiseksi pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa (h kohta). Lisäksi voidaan pyytää mitä tahansa muuta apua, joka ei ole vastoin pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallista lainsäädäntöä (i kohta).

Artiklan 4 kappaleeseen sisältyy määräys oma-aloitteisesta tietojenvaihdosta. Sen mukaan sopimusvaltiot voivat lainsäädäntöään rajoittamatta ilman pyyntöä toimittaa rikosasiaan liittyvää tietoa toisessa sopimusvaltiossa olevalle toimivaltaiselle viranomaiselle. Edellytyksenä on, että tieto kyseisen sopimusvaltion viranomaisen käsityksen mukaan saattaa auttaa viranomaista esitutkinnan ja rikosoikeudenkäynnin hoitamisessa tai saattaisi johtaa oikeusapupyyntöön jälkimäiseltä sopimusvaltiolta.

Artiklan 5 kappaleen mukaan tiedon lähettäminen 4 kappaleen mukaisesti ei rajoita tutkimuksia ja rikosoikeudenkäyntejä valtiossa, josta tiedot on annettu. Tiedon vastaanottaneiden viranomaisten on noudatettava tiedon luottamuksellisuutta tai muuta tiedon käyttöä koskevia ehtoja. Tämä ei kuitenkaan estä tiedon vastaanottanutta valtiota paljastamasta oikeudenkäynnissä syytetyn henkilön syyttömyyttä osoittavaa tietoa. Tällaisessa tapauksessa tiedon vastaanottaneen valtion on ilmoitettava asiasta tiedon lähettäneelle valtiolle ennen tiedon paljastamista ja, jos näin pyydetään, neuvoteltava tiedon lähettäneen valtion kanssa. Jos poikkeustapauksessa etukäteisilmoitus ei ole mahdollinen, tiedon vastaanottaneen valtion on ilmoitettava asiasta tiedon lähettäneelle sopimusvaltiolle viipymättä.

Artiklan 6 kappaleen mukaan artiklan määräykset eivät saa rajoittaa velvoitteita, jotka johtuvat muusta kahden- tai monenkeskisestä

oikeusapusopimuksesta.

Artiklan 7 kappaleen mukaan 9-29 kappaleen määräyksiä sovelletaan sellaisten sopimusvaltioiden välillä, joita ei sido oikeusapusopimus. Muussa tapauksessa sovelletaan asianomaisten valtioiden välisen oikeusapusopimuksen vastaavia määräyksiä, elleivät valtiot päättä soveltaa artiklan 9-29 kappaleita niiden sijasta. Sopimusvaltioita kehoitetaan soveltamaan 9-29 kappaleen määräyksiä, mikäli ne edistävät yhteistyötä.

Artiklan 8 kappaleen mukaan valtio ei saa pankkisalaisuuden perusteella kieltäytyä antamasta artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua.

Artiklan 9 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi kieltäytyä antamasta oikeusapua kaksoisrangaistavuuden puuttumisen perusteella. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi kuitenkin kaksoisrangaistavuudesta riippumatta päättää antaa apua harkitsemassaan määrin.

Artiklan 10 kappaleen mukaan vapautensa menettäneenä oleva henkilö voidaan määrättyin edellytyksin siirtää väliaikaisesti toiseen sopimusvaltioon kuultavaksi todistelutarkoituksessa. Edellytyksenä on ensinnäkin se, että henkilö antaa vapaasti suostumuksensa siirtämiseen (a kohta). Toisena edellytyksenä on, että molempien sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset sopivat siirtämisestä (b kohta). Sopimusvaltiot voivat asettaa siirtämiselle myös muita asianmukaisiksi katsomiaan ehtoja.

Artiklan 11 kappaleessa määrätään muista 10 kappaleita täsmentävistä velvoitteista. Ensinnäkin sopimusvaltion, johon henkilö on siirretty, on pidettävä siirretty henkilö säilössä, ellei sopimusvaltio, josta henkilö on siirretty, toisin pyydä (a kohta). Toiseksi sopimusvaltion, johon henkilö on siirretty, on noudatettava valtioiden kesken sovittuja ehtoja siirretyn henkilön palauttamisesta sen sopimusvaltion säilöön, josta henkilö on siirretty (b kohta). Kolmanneksi määräyksessä kielletään se, että sopimusvaltio, johon henkilö on siirretty, vaatisi sopimusvaltiota, josta henkilö on siirretty, pyytämään siirretyn henkilön luovuttamista saadakseen hänet palautetuksi (c kohta). Neljänneksi 11 kappaleessa määrätään vapauden menetyksen keston laskemisesta sopimusvaltiossa, josta henkilö on siirretty. Siirretyn henkilön hyväksi on las-

kettava aika, jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä siinä valtiossa, johon hänet on siirretty (d kohta).

Artiklan 12 kappaleen mukaan väliaikaisesti siirrettyä henkilöä ei saa asettaa syytteeseen ilman sen sopimusvaltion, josta henkilö on siirretty, artiklan 10 ja 11 kappaleen mukaista lupaa. Ilman tällaista lupaa ei myöskään saa riistää siirretyn henkilön vapautta, rangaista tai muutoin rajoittaa hänen henkilökohtaista vapauttaan sen valtion alueella, johon hänet on siirretty, niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään sen valtion alueelta, josta hänet on siirretty (niin sanottu erityissääntö).

Artiklan 13 kappaleessa sopimusvaltio veloitetaan nimeämään keskusviranomainen, jonka tehtävänä on ottaa vastaan oikeusapupyynnöt ja joko panemaan ne täytäntöön tai välittämään ne edelleen toimivaltaisille viranomaisille täytäntöönpanoa varten. Jos sopimusvaltiolla on erityinen alue, jolla on erillinen oikeusapua koskeva järjestelmä, se voi määrätä erillisen keskusviranomaisen, jolla on vastaava tehtävä kyseisellä alueella. Keskusviranomaisen on varmistettava pyyntöjen nopea ja asianmukainen täytäntöönpano tai edelleen välittäminen. Tapauksissa, joissa keskusviranomainen välittää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten, sen on kehoitettava toimivaltaista viranomaista täyttämään pyyntö nopeasti ja asianmukaisesti. Valtion on yleissopimukseen liittyessään ilmoitettava YK:n pääsihteerille, minkä viranomaisen se nimeää 13 kappaleessa tarkoitetuksi keskusviranomaiseksi. Oikeusapupyynnöt ja niihin liittyvät tiedonannot on toimitettava sopimusvaltion nimeämälle keskusviranomaiselle. Vaatimus ei rajoita sopimusvaltion oikeutta vaatia, että pyynnöt ja tiedonannot toimitetaan sille diplomaattiteitse sekä kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden suostuessa tähän, mahdollisuuksien mukaan Kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpolin) kautta.

Artiklan 14 kappaleen mukaan oikeusapupyynnöt on laadittava pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion hyväksymällä kielellä kirjallisesti tai muulla tavalla, joka tuottaa kirjallisen asiakirjan siten, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio pystyy varmistamaan asiakirjan aitoudesta. Valtion on yleis-

sopimukseen liittyessään ilmoitettava YK:n pääsihteerille, millä kielellä tai kielillä laaditut asiakirjat hyväksytään. Kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden suostuessa tähän pyynnöt voidaan esittää suullisesti, mutta ne on välittömästi vahvistettava kirjallisesti.

Artiklan 15 kappaleessa määrätään tiedoista, joita oikeusapupyynnön tulee sisältää. Pyynnössä tulee ensinnäkin mainita pyynnön esittävä viranomainen yksilöidysti (a kohta). Toiseksi on mainittava pyynnössä tarkoitetun rikosasian asiasisältö ja luonne sekä asian käsittelevä johtavan viranomaisen nimi ja tehtävät (b kohta). Kolmanneksi edellytetään, että pyyntö sisältää yhteenvedon asiaan vaikuttavista tosiseikoista. Yhteenvedoa ei edellytetä, jos pyyntö koskee oikeudellisten asiakirjojen tiedoksiantoa (c kohta). Neljänneksi pyynnössä on oltava kuvaus pyydetystä avusta ja kaikkien pyynnön esittäneen sopimuspuolen toivomien menettelytapojen yksityiskohdat (d kohta). Viidenneksi pyynnössä on mahdollisuuksien mukaan mainittava kaikkien asiensaisten henkilötiedot, oleskelupaikka ja kansalaisuus (e kohta). Kuudenneksi on mainittava pyynnön tarkoitus (f kohta).

Artiklan 16 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi tarvittaessa pyytää lisätietoja pyynnön toteuttamista varten.

Artiklan 17 kappaleessa määrätään, että pyyntö toteutetaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti. Pyynnön täytäntöönpanossa tulee mahdollisuuksien mukaan noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos sitä ei ole pidettävä pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön vastaisena.

Artiklan 18 kappaleeseen sisältyy määräys videokokouksesta. Sen mukaan voidaan järjestää videokokous toisen sopimusvaltion alueella olevan henkilön kuulemiseksi todistajana tai asiantuntijana. Sopimusvaltio voi toisen sopimusvaltion pyynnöstä sallia kuulustelun pidettäväksi videokokouksena, mikäli ei ole mahdollista tai toivottavaa, että kyseinen henkilö esiintyy henkilökohtaisesti pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella. Sopimusvaltiot voivat sopia siitä, että pyynnön esittäneen sopimusvaltion oikeusviranomaisen johtaa kuulustelua, kuitenkin siten, että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion

oikeusviranomaisen osallistuu kuulusteluun.

Artiklan 19 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt sopimusvaltio ei saa ilman pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen etukäteen antamaa lupaa välittää tai käyttää pyynnön vastaanottaneelta sopimusvaltiolta saatuja tietoja ja todisteita muihin kuin pyynnössä ilmoitettuihin tarkoituksiin. Estettä ei kuitenkaan ole tiedon käyttämiselle siinä tapauksessa, että se osoittaa syytetyn henkilön syyttömyyden. Tällöin pyynnön esittäneen sopimusvaltion on ilmoitettava asiasta pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle ennen tiedon paljastamista. Mikäli poikkeuksellisesti etukäteisilmoitus ei ole mahdollista, pyynnön esittäneen sopimusvaltion on ilmoitettava pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle tiedon paljastamisesta viipymättä.

Artiklan 20 kappaleen mukaan pyynnön esittänyt sopimusvaltio voi vaatia, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio pitää pyynnön sisällön luottamuksellisena, ellei sen paljastaminen ole pyynnön toteuttamisen kannalta välttämätöntä. Jos sopimusvaltio ei voi noudattaa luottamuksellisuuden vaatimusta, sen tulee viipymättä ilmoittaa tästä pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle.

Artiklan 21 kappaleessa määrätään oikeusavun antamisen kieltäytymisperusteista. Kieltytymisperusteena mainitaan ensinnäkin se, että oikeusapupyyntöä ei ole tehty artiklan määräysten mukaisesti (a kohta). Toisena kieltäytymisperusteena on se, että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion mielestä pyynnön toteuttaminen saattaisi rajoittaa sen täysivaltaisuutta, turvallisuutta, yleistä järjestystä (ordre public) tai muita olennaisia etuja (b kohta). Kolmanneksi pyynnöstä voidaan kieltäytyä, jos pyynnön toteuttaminen ei pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaan olisi sallittua vastavassa kotimaisessa tilanteessa (c kohta). Neljäntenä kieltäytymisperusteena mainitaan se, että pyyntöön suostuminen olisi pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusapulainsäädäntöön liittyvän oikeusjärjestelmän vastaista (d kohta).

Artiklan 22 kappaleen mukaan sopimusvaltiot eivät saa kieltäytyä keskinäisen oikeusavun antamisesta yksinomaan sillä perusteella, että pyynnön perusteena on julkiseen talouteen liittyvä rikos (niin sanottu fiskaalinen rikos).

Artiklan 23 kappale velvoittaa pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion perustelemaan oikeusavun antamisesta kieltäytymisen.

Artiklan 24 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on mahdollisuuksien mukaan pantava oikeusapupyynnön täytäntöön nopeasti ja otettava mahdollisimman täysimääräisesti huomioon pyynnön esittäneen sopimusvaltion perustellusti pyytämät määräajat. Pynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on vastattava pyynnön esittäneen sopimusvaltion tiedusteluihin asian etenemisestä pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa. Pynnön esittäneen sopimusvaltion on puolestaan viipymättä ilmoitettava pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle silloin, kun pyydettyä apua ei enää tarvita.

Artiklan 25 kappale mahdollistaa sen, että pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi lykätä oikeusavun antamista sillä perusteella, että se haittaa aloitettuja tutkinta-, syyte- tai oikeudenkäyntitoimia.

Artiklan 26 kappaleessa pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle asetetaan velvollisuus neuvotella pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa, ennen kuin se kieltäytyy oikeusavun antamisesta tai lykkää pyynnön täytäntöönpanoa.

Artiklan 27 kappaleen mukaan, väliaikaista siirtämistä koskevan 12 kappaleen soveltamista rajoittamatta, todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka suostuu pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella todistamaan asian käsittelyssä tai avustamaan tutkinnassa, syytteen nostamisessa tai oikeudellisessä käsittelyssä, ei saa asettaa syytteen, riistää hänen vapauttaan, rangaista tai muutoin rajoittaa hänen henkilökohtaista vapauttaan sen valtion alueella, johon hänet on siirretty, niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueelta. Koskemattomuus päättyy, kun henkilöllä on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista päivän tai valtioiden sopiman ajanjakson ajan alkaen siitä päivästä, jona hänelle on virallisesti ilmoitettu, etteivät oikeusviranomaiset enää vaadi hänen läsnäoloaan, mutta hän on vapaaehtoisesti jäänyt sopimusvaltion alueelle tai sieltä poistuttuaan palannut sinne omasta vapaasta tahdostaan.

Artiklan 28 kappaleen mukaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion on vastattava

pyynnön toteuttamisesta aiheutuvista tavanomaisista kustannuksista, elleivät sopimusvaltiot toisin sovi. Jos pyynnön toteuttaminen vaatii huomattavia tai erityisiä menoja, sopimusvaltioiden on neuvoteltava keskenään ratkaistakseen, minkälaisin ehdoin ja edellytyksin pyyntö toteutetaan ja miten kuluista vastataan.

Artiklan 29 kappaleessa pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio velvoitetaan antamaan pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kopioita hallussaan olevista valtion rekistereistä tai asiakirjoista, jotka sen lainsäädännön mukaan ovat julkisia (a kohta). Kohdan b mukaan se voi harkintansa mukaan antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kopioita myös asiakirjoista, jotka eivät ole julkisia.

Artiklan 30 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on harkittava mahdollisuutta tehdä kahdenkeskisiä tai monenkeskisiä sopimuksia tai järjestelyjä, jotka vastaisivat artiklan soveltamistarkoitusta, toteuttaisivat ne käytännössä tai edistäisivät niiden soveltamista.

Suomessa säännökset kansainvälisestä rikosoikeusavusta perustuvat yleisperusteluissa mainittuun kansainväliseen rikosoikeusapulakiin, joka tuli voimaan vuonna 1994. Samanaikaisesti kansainvälisen rikosoikeusapulain kanssa säädettiin asetus kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa (13/1994). Suomi on myös liittynyt keskeisimpiin rikosoikeusapua käsitteleviin kansainvälisiin sopimuksiin, kuten eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen. Lisäksi Suomella on kahdensivisiä oikeusapusopimuksia eräiden valtioiden kanssa. Koska Palermon yleissopimuksen oikeusapumääräykset ovat 18 artiklan 6 ja 7 kappaleen mukaan toissijaisia suhteessa muihin sopijapuolten välillä voimassaoleviin oikeusapusopimuksiin, elleivät valtiot toisin sovi, Suomi soveltaisi Palermon sopimuksen oikeusapumääräyksiä suhteessa sellaisiin valtioihin, joiden kanssa sillä ei ole muuta oikeusavun antamiseen velvoittavaa sopimusta. Luovuttamismääräyksiä vastaavasti sopimuksen on katsottava mahdollistavan myös yhdenmukaiseen lainsäädäntöön perustuvien oikeusapusäännösten soveltamisen. Suomen ja muiden pohjoismaiden välillä sovellettavia oikeusapumääräyksiä sisältyy kansainvälisten oikeusapusopimusten ohella lakiin velvollisuudesta saapua toisen pohjoismaan

tuomioistuimeen eräissä tapauksissa (349/1975), siihen liittyvä asetus korvauksen suorittamisesta toisesta pohjoismaasta Suomen tuomioistuimeen kutsutulle henkilölle (446/1975) sekä asetus pohjoismaiden keskeisestä oikeusavusta tiedoksiannon toimittamisesta ja todistelussa (470/1975).

EU:n oikeusapusopimus vuodelta 2000 täydentää eurooppalaista oikeusapusopimusta ja se sisältää pidemmälle meneviä ja velvoittavampia määräyksiä kuin eurooppalainen oikeusapusopimus. EU:n oikeusapusopimuksessa muun ohella määrätään telekuuntelusta, peitetoiminnasta ja valvotusta läpilaskusta, suorista yhteydenotoista oikeusapupyynnöjä käsittelevien viranomaisten välillä sekä videokokouksen järjestämisestä todistajankuulustelua varten. Sopimus täydentää myös tarkastusten asteittaisesta lakkauttamisesta yhteisillä rajoilla 14 päivänä kesäkuuta 1985 tehdyn Schengenin sopimuksen soveltamisesta 19 päivänä kesäkuuta 1990 tehdyn yleissopimuksen (SopS 23/2001) oikeusapumääräyksiä.

Kansainvälinen rikosoikeusapulaki sisältää laaja-alaiset säännökset rikosasian käsittelyyn liittyvän oikeusavun antamisesta vieraan valtion viranomaisille sekä sen pyytämistä vieraan valtion viranomaisille. Lain 1 §:n 1 momentin mukaan oikeusapua voidaan antaa pyynnön esittäneen valtion toimivaltaan kuuluvan rikosasian käsittelyyn liittyvässä asiassa riippumatta siitä, onko viranomaisen pyynnön esittäneessä valtiossa luokiteltavissa tuomioistuintyyppiseksi vai hallinnolliseksi viranomaiseksi. Kun kyse on oikeusavun pyytamisestä vieraalta valtiolta, pyynnön voivat rikosasian käsittelyä varten lain 5 §:n mukaan tehdä oikeusministeriö, tuomioistuimien, syyttäjä- ja esitutkintaviranomainen. Lain 1 §:n 2 momentissa on lueteltu ne oikeusaputoimenpiteet, joihin lakia sovelletaan. Luettelo vastaa pääosin 18 artiklan 3 kappaaleen sisältöä ja mahdollistaa nimenomaisten toimenpiteiden, kuten todisteiden hankkimisen ja tiedoksiantojen toimittamisen lisäksi muun oikeusavun, jota tarvitaan rikosasian käsittelyä varten.

Periaatteena on, että Suomen viranomaiset voivat lain nojalla antaa toisen valtion viranomaisille oikeusapua siitä riippumatta, onko Suomen ja oikeusapua pyytäneen valtion välillä voimassa olevaa valtiosopimusta. Vasta-

vuoroisuus ei myöskään ole ehdoton oikeusavun antamisen edellytys. Laki sinällään ei kuitenkaan velvoita oikeusavun antamiseen, vaan Suomea velvoittavat määräykset perustuvat kansainvälisiin sopimuksiin. Laki mahdollistaa oikeusavun antamisen kaksoisrangaistavuuden puuttumisesta huolimatta, paitsi jos pyynnön täyttäminen edellyttää pakkokeinojen käyttöä. Pakkokeinojen käyttöä edellyttävät pyynnöt toteutetaan muutoinkin pakkokeinolain mukaisesti. Lain 11 §:n mukaan pyynnön toimeenpanossa voidaan kuitenkin noudattaa pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos sitä ei ole pidettävä Suomen lainsäädännön vastaisena.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 12 ja 13 §:ssä säädetään kieltäytymisperusteista. Lain 12 §:ssä ehdottomina kieltäytymisperusteina mainitaan se, että oikeusavun antaminen saattaisi loukata täysivaltaisuutta tai vaarantaa Suomen turvallisuutta tai muita olennaisia etuja. Toiseksi oikeusapua ei anneta, jos sen antaminen olisi ristiriidassa ihmisoikeuksia tai perusvapauksia koskevien periaatteiden kanssa tai jos oikeusavun antaminen muuten olisi Suomen oikeusjärjestyksen peruseriaatteiden vastaista. Lain 13 §:n mukaan pyyntö voidaan evätä, jos 1) pyynnön perusteena on teko, jota on pidettävä poliittisena rikoksena tai sotilasrikoslainsäädännön alaan kuuluvana rikoksena, 2) pyynnön perusteena olevasta teosta ei Suomen lain mukaan voitaisi syyttää vanhentumisen, armahduksen tai muun vastaavan seikan johdosta, 3) pyynnön perusteena olevan teon johdosta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa aloitettu esitutkinta, asia on syyttäjäviranomaisen käsiteltävänä tai asiassa on pantu vireille oikeudenkäynti, 4) pyynnön perusteena olevan teon osalta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa päätetty luopua esitutkinnan toimittamisesta, syytteen nostamisesta tai jättää vastaaja rangaistukseen tuomitsematta tai muuten luopua toimenpiteistä, pyynnön perusteena olevan teon johdosta on Suomessa tai kolmannessa valtiossa päätetty luopua esitutkinnan toimittamisesta, syytteen nostamisesta tai jättää vastaaja rangaistukseen tai syyte on hylätty tai 6) pyynnön täyttäminen tulisi teon laatuun nähden vaatimaan kohtuuttomasti voimavaroja. Lain 13 §:n 2 momentissa säädetään yleissopimuksen 18 artiklan 25 kappaaleen määräyksiä vastaavasti oikeusavun

antamisen lykkäämisestä siinä tapauksessa, että pyynnön toimeenpano saattaisi haitata tai viivästyttää esitutkintaa tai oikeudenkäyntiä Suomessa.

Palermion yleissopimuksen kieltäytymisperusteita koskevan 18 artiklan 21 kappaleen ei ole katsottava edellyttävän kansainvälisen rikosoikeusapulain 12 ja 13 §:n mukaisten kieltäytymisperusteiden rajoittamista, koska niiden voidaan tulkita sisältyvän yleissopimuksessa sallittujen kieltäytymisperusteiden piiriin. Sopimuksen tulkintaohjeiden mukaan oikeusavusta kieltäytyminen koskisi lähinnä tilanteita, joissa kyse on pyynnön vastaanotaneen valtion kansallisen lainsäädännön olennaisista periaatteista. Tulkintaohjeissa nimenomaisesti todetaan oikeusavusta kieltäytyminen sallituksi muun ohella silloin, kun pyynnön perusteena on poliittinen rikos. Tällöin kyse olisi tulkintasuositusten mukaan valtion olennaisista periaatteista.

Kansainvälinen rikosoikeusapulaki ei nykyisin mahdollista 18 artiklan 10 kappaleessa tarkoitettua vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaista siirtämistä Suomesta vieraaseen valtioon tai vieraasta valtiosta Suomeen. Suomi on myös tehnyt eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen varauman, jonka mukaan se ei anna sopimuksen 11 artiklassa tarkoitettua oikeusapua vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaiseksi siirtämiseksi. Tämänkaltaiselle yhteistyölle ei aikaisemmin ole nähty suurempaa tarvetta.

Myös EU:n oikeusapusopimus velvoittaa sopimuspuolet sallimaan vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaisen siirtämisen toiseen sopimusvaltioon kuultavaksi todistelutarkoituksessa. Sopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että Suomi peruuttaisi eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 11 artiklaan liittyvän varauman. Lisäksi esitykseen sisältyy ehdotus laiksi vapautensa menettäneenä olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä todistelutarkoituksessa. Lakiehdotuksen soveltamisalaa ei ole rajattu EU:n oikeusapusopimukseen liittyneiden valtioiden välisiin tilanteisiin, vaan laki on soveltamisalaltaan yleinen. Lakiehdotuksen mukaan päätöksen väliaikaisesta siirtämisestä tekisi oikeusministeriö. Jos eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen, se tulee sovellettavaksi myös suhteessa Palermion yleissopimuksen

osapuoliin ja vastaisi siten sopimuksen 18 artiklan 10 kappaleen mukaisia velvoitteita.

Suomessa ei vielä ole voimassa kansallista lainsäädäntöä videoyhteyden välityksellä tapahtuvasta todistajankuulustelusta. Täysin poissuljettua videokokouksen käytön ei kuitenkaan katsota olevan, koska menettelyä ei ole lainsäädännössä kielletty eikä sitä ole myöskään pidettävä lainsäädännön vastaisena. Videoyhteyden välityksellä tapahtuvan kuulemisen voidaan tulkita täyttävän todistelun välittömyydelle asetetut vaatimukset. Oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta annetusta laissa, joka tulee voimaan 1 päivänä lokakuuta 2003, oikeudenkäymiskaareen on otettu säännökset muun muassa siitä, että todistajaa tai muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä voidaan kuulla pääkäsittelyssä videoyhteyttä tai muuta soveltuvaan teknistä tiedonvälitystapaa käyttäen (17 luvun 34 a §). Myös esitutkintalakiin on 1 päivänä tammikuuta 2004 voimaantulevalla lainmuutoksella otettu säännös (22 §), joka mahdollistaa sen, että asianosainen voi antaa lausumansa videokokousta apuna käyttäen. Säännösten tultua voimaan videoyhteyden käyttömahdollisuus kansallisella tasolla selkiintyy.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 11 §:n mukaan oikeusapupyynnön voidaan Suomessa toimeenpanna noudattaen pyynnössä esitettyä erityistä menettelyä, jos menettelyä ei voida pitää Suomen lainsäädännön vastaisena. Säännös on jo ennen edellä mainittua oikeudenkäymiskaaren muutosta mahdollistanut muun ohella videokokouksen käytön oikeusapua annettaessa. Siten yleissopimuksen 18 artiklan 18 kappaleessa mainittu videokokous olisi mahdollista kansainvälisen rikosoikeusapulain nojalla järjestää vieraan valtion pyynnöstä. Kuten aikaisemmin selostetusta ilmenee, sopimusmääräys videokokouksen käytöstä on harkinnanvarainen.

Niin kuin edellä on todettu, 18 artiklan 13 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltiot nimeävät keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on joko itse toimeenpanna oikeusapupyynnön tai välittää pyynnön toimivaltaisille viranomaisille täytäntöönpantavaksi. Tarkoituksena on, että Suomi nimeäisi oikeusministeriön artiklassa tarkoitetuksi keskusviranomaiseksi. Koska yleissopimus määrättyjä poikkeustilanteita lukuunottamatta edellyttää yhteydenpitoa keskusviranomaisten välillä,

pyynnöt tulisi pääsääntöisesti toimittaa 18 artiklan nojalla nimetyille keskusviranomaiselle Suomen ja niiden valtioiden välillä, joiden välisissä suhteissa artiklaa sovelletaan. Eurooppalaisessa ja EU:n oikeusapusopimuksessa on omat yhteydenpitomääräykset, joita siis sovellettaisiin Palermon yleissopimuksen estämättä sopimusvaltioiden välillä.

Kansainvälisestä oikeusavusta rikosasioissa annetun asetuksen 9 §:n mukaan vieraan valtion tekemä oikeusapupyynnöksi ja siihen liittyvät asiakirjat tai niiden käännökset voivat olla suomen tai ruotsin kielen sijasta norjan, tanskan, englannin, ranskan tai saksan kielellä. Suomi on antanut eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 16 artiklaan liittyvän selityksen, jonka mukaan pyynnöt ja asiakirjat tai niiden käännökset on laadittava jollakin edellä mainituista kielistä. Myös Palermon yleissopimuksen 18 artiklan 14 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltio antaa selityksen siitä, millä kielillä se hyväksyy oikeusapupyynnöt ja niihin liittyvät asiakirjat. Looginen ratkaisu on, että Suomi antaa yleissopimukseen liittyessään edellä selostettua vastaavan selityksen, jonka mukaan se hyväksyy suomen, ruotsin, norjan, tanskan, englannin, ranskan tai saksan kielellä laaditut asiakirjat.

19 artikla. Yhteinen tutkinta

Artiklassa mainitaan yhteiset tutkintaryhmät harkinnanvaraisena yhteistyön muotona. Artiklan mukaan yhteisistä tutkintaryhmistä voidaan tehdä sopimuksia, muita järjestelyjä tai tapauskohtaisia päätöksiä. Asianomaisten sopimusvaltioiden on kunnioitettava täysimääräisesti sen sopimusvaltion täysivaltaisuutta, jonka alueella tutkintaryhmä toimii.

Myös EU:n oikeusapusopimukseen sisältyy määräys yhteisistä tutkintaryhmistä. Lisäksi EU:n jäsenvaltiot ovat vuonna 2002 hyväksyneet puitepäättöksen yhteisistä tutkintaryhmistä. Puitepäätös on saatettu voimaan tammikuussa 2003 voimaan tulleella lailla yhteisistä tutkintaryhmistä (1313/2002). Lain mukaan tutkintaryhmä voidaan perustaa toimivaltaisen esitutkintaviranomaisen sekä vieraan valtion toimivaltaisen viranomaisen välisellä sopimuksella. Tutkintaryhmä koostuisi sen perustaneiden valtioiden toimivaltaisista

viranomaisista. Tutkintaryhmää koskevassa sopimuksessa voitaisiin määrätä myös, että ryhmään voi kuulua muita henkilöitä. Suomessa toimivan tutkintaryhmän johtajana toimisi aina suomalainen virkamies ja ryhmä toimisi muutoinkin Suomen lainsäädännön mukaisesti. Tutkintaryhmään kuuluvalla henkilöllä olisi oikeus olla läsnä tutkintaan liittyvää toimenpidettä suoritettaessa sekä oikeus esitutkintaviranomaisen luvalla esittää kysymyksiä esitutkinnassa kuulusteltavalle. Lisäksi tutkintaryhmään kuuluva vieraan valtion virkamies voisi suorittaa kuulustelun lähettiläjävaltion luvalla tutkinnanjohtajan määräyksen mukaisesti sekä tämän johdon ja valvonnan alaisena. Koska yhteisiä tutkintaryhmiä koskevan lain soveltamisala ei rajoitu EU:n jäsenvaltioihin, se mahdollistaa myös Suomen ja muiden Palermon yleissopimukseen liittyneiden valtioiden välisen yhteistyön.

20 artikla. Erityiset tutkintamenetelmät

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on oikeusjärjestelmänsä salliessa ja lainsäädännössään säädettyjen ehtojen mukaan ryhdyttävä mahdollisuuksien mukaan tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta sen toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää valvottua läpilaskua. Jos sopimusvaltio pitää tarkoituksenmukaisena, se voi sallia myös muita erityisiä tutkintamenetelmiä kuten elektronista tai muuta valvontaa sekä peiteoperaatioiden käyttöä alueellaan vastustukseen tehokkaasti järjestäytyntä rikollisuutta.

Artiklan 2 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan tekemään tarvittaessa kansainvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä erityisistä tutkintamenetelmistä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tutkimista varten. Yhteistyössä tulee noudattaa valtioiden täysivaltaisen tasa-arvon periaatetta sekä sopimusten tai muiden järjestelyjen ehtoja.

Artiklan 3 kappaleen mukaan 2 kappaleessa tarkoitettujen sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa päätökset erityisistä tutkintamenetelmistä kansainvälisellä tasolla tehdään tapauskohtaisesti. Päätöksissä voidaan tarpeen mukaan ottaa huomioon rahoitusjärjestelyt ja

yhteisymmärrys asianomaisten sopimusvaltioiden tuomiovallan käytöstä.

Artiklan 4 kappaleen mukaan valvottua läpilaskua koskeviin päätöksiin voidaan asianomaisten sopimusvaltioiden suostumuksella sisällyttää tarkempia määräyksiä läpilaskun toteuttamisesta ja siihen puuttumisesta.

Artikla ei edellytä lainsäädäntömuutoksia, koska sopimusvaltioita ei velvoiteta suostumaan erityisiä tutkintamenetelmiä koskeviin pyyntöihin, vaan yhteistyö on harkinnanvaraista. Seuraavassa tarkastellaan sitä, miltä osin artiklassa tarkoitettut erityiset tutkintamenetelmät ovat Suomen lainsäädännön mukaan sallittuja.

Suomen lainsäädännössä ei ole säännöksiä valvotuista läpilaskuista. Valtionsisäisesti valvotuista läpilaskuista on tehty sopimus poliisin, tullin ja rajavartiolaitoksen kesken. Kansainvälisesti valvotut läpilaskut on tulkitu kansainvälisen rikosoikeusapulain 1 §:n 2 momentin 6 kohdassa tarkoitetuksi muuksi rikosasian käsittelyä varten tarvittavaksi oikeusavuksi. Määräys valvotuista läpilaskuista sisältyy myös Wienin huumausainesopimukseen, joka saatettiin voimaan kansainvälisen rikosoikeusapulain säätämisen yhteydessä. Lain valmisteluvaiheessa lakivaliokunta piti yllä mainittua tulkintaa hyväksyttävänä ja katsoi, että viranomaisten on ennen oikeusavun antamista yhteistyössä neuvotellen sovittava niistä periaatteista, joita menettelyyn on sovellettava (LaVM 25/1993 vp). Kyseinen kanta on hyväksytty myös lakivaliokunnan lausunnossa 16/1996 vp), joka koski EU:n tullihallintojen keskinäistä avunantoa ja yhteistyötä koskevaa yleissopimusta (EYVL C 24, 23.1.1998, niin sanottu Napoli II). Myös EU:n oikeusapusopimuksessa määrätään valvotuista läpilaskuista (12 artikla).

Suomi voi siten sallia valvotun läpilaskun alueellaan vieraan valtion pyynnöstä. Lakivaliokunnan edellyttämin tavoin viranomaisten tulisi neuvotella niistä periaatteista, joita menettelyyn sovelletaan. Vaikka yleissopimus ei sisällä asiasta yksityiskohtaisempia määräyksiä, lähtökohtana tulee kuitenkin pitää sitä, että valvotut läpilaskut toteutetaan pyynnön vastaanottaneen valtion lainsäädännön mukaisesti ja että oikeus johtaa operaatiota on pyynnön vastaanottaneen valtion viranomaisella. Näitä periaatteita on sovittu noudatettaviksi myös EU-maiden välisissä tilanteissa

EU:n oikeusapusopimuksen 12 artiklan mukaan.

Erityisenä tutkintamenetelmänä 20 artiklassa mainitaan myös peiteoperaatiot. Poliisilakiin (493/1995) on maaliskuussa 2001 voimaantulleella lailla poliisilain muuttamisesta sisällytetty säännökset niin sanotuista epäsovinnaisista tutkintamenetelmistä. Laki sisältää säännöksiä sekä peitetoiminnasta että valeostoista (28 §:n 1 momentin 4 ja 5 kohta, 31a, 31b ja 32 a §). Säännökset kattavat sekä rikosentorjunta- että rikostutkintavaiheessa suoritettavan peitetoiminnan (LaVL 7/2000 vp). Peitetoiminnan järjestämisestä ja valvonnasta säädetään tarkemmin sisäasiainministeriön antamassa asetuksessa peitetoiminnan ja valeoston järjestämisestä sekä valvonnasta (499/2001). Mainittujen uudistusten yhteydessä pakkokeinolain 6 lukuun otettiin uusi 7 §, jonka mukaan peitetoiminnasta ja valeostoista säädetään poliisilaisilla siltäkin osin kun niitä voidaan käyttää rikosten selvittämisessä. Säännös tarkoittaa sitä, että siltä osin kuin peitetoimintaa ja valeostoa käytetään rikosten selvittämisessä, kyse on pakkokeinoista. Rajanvedolla on merkitystä erityisesti oikeusaputilanteissa, koska pakkokeinon käyttäminen edellyttävien oikeusapupyntöjen toimeenpanossa edellytetään kaksoisrangaistavuutta ja pyyntö toteutetaan muutenkin pakkokeinolain säännösten mukaan.

EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:ään ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan peitetoiminta ja valeostot olisivat sellaisia pakkokeinoja, joita oikeusapupyynnön täyttämiseksi voidaan käyttää. Säännöksen soveltamisalaa ei ole ehdotettu rajattavaksi vain EU:n jäsenvaltioista tuleviin oikeusapupyntöihin, vaan säännös soveltuisi myös EU:n ulkopuolisiin valtioihin. Näin ollen säännös mahdollistaisi peitetoiminnan ja valeostot myös Palermon yleissopimukseen liittyneiden valtioiden pyynnöstä. Menettely kuitenkin eroaisi EU-maiden välisestä yhteistoiminnasta sikäli, että sallittua olisi ainoastaan se, että vieraan valtion viranomainen pyytäisi suomalaista poliisimiestä suorittamaan peitetoimintaa tai valeostoja. Vieraan valtion virkamies ei voisi itse suorittaa peitetoimintaa tai valeostoja Suomen alueella.

Kolmantena erityisen tutkintamenetelmän muotona 20 artiklassa mainitaan ”elektroninen tai muu valvonta”. Määräys tarkoittanee lähinnä pakkokeinolain 5a luvussa säänneltyjen televalvonnan ja teknisen tarkkailun kaltaista oikeusapua. Kansainvälinen rikosoikeusapulaki ja pakkokeinolaki mahdollistavat vieraan valtion esittämien televalvontaa ja teknistä tarkkailua sekä myös telekuuntelua koskevien oikeusapupyynnöiden täyttämisen. Kansainvälisen rikosoikeusapulain 23 §:n mukaan vieraan valtion viranomaisen tekemän oikeusapupyynnön perusteella voidaan todisteiden hankkimiseksi suorittaa telekuuntelua, –valvontaa tai teknistä tarkkailua. Lain 15 §:n mukaan edellytyksenä on muiden pakkokeinojen käyttöä edellyttävien pyynnöiden toimeenpanoa vastaavasti se, että menettely olisi Suomen lain mukaan sallittua, jos pyynnön perusteena oleva teko olisi tehty Suomessa vastaavissa olosuhteissa. Pynnön täyttämiseen on sovellettava pakkokeinolain 5a luvun säännöksiä. Kansainvälisen rikosoikeusapulain ja pakkokeinolain mukaan Suomen viranomaiset voivat antaa oikeusapua telekuuntelun ja –valvonnan tai teknisen tarkkailun muodossa, jos toimenpiteen kohde on Suomen alueella. Oikeusapupyynnön johdosta Suomen viranomaiset voivat suorittaa telekuuntelun tai –valvonnan pakkokeinolain säännösten mukaisesti.

EU:n oikeusapusopimus sisältää lisäksi telekuuntelua koskevia määräyksiä, jotka ulottuvat edellä selostettuja telekuuntelutilanteita laajemmalle ja tulisivat sovellettaviksi muun ohella silloin, kun pyynnön vastaanottaneen valtion teknistä apua ei tarvita lainkaan tai kun telekuuntelun kohde on muun kuin pyynnön vastaanottaneen valtion alueella. Tällaisten tilanteiden sääntely kansainvälisellä tasolla on varsin uutta eikä kokemuksia edes EU:n jäsenvaltioiden välisestä yhteistyöstä vielä ole. Ei ole myöskään selvitetty sitä, onko tarvetta laajentaa telekuuntelun sääntelyalaa EU:n ulkopuolelle. Koska kysymyksessä on myös perustuslain 10 §:n 2 momentissa turvattuun perusoikeuteen puuttumista edellyttävän pakkokeinon käyttäminen, ei Palermon yleissopimuksen johdosta pidetä perusteltuna ulottaa rajat ylittävän telekuuntelun käyttömahdollisuuksia nykyistä laajemmalle.

Myös henkilön tarkkailua on pidetty mah-

dollisena suorittaa oikeusapupyynnön johdosta. Poliisilain 30 §:ssä on säännökset poliisimiehen suorittaman tarkkailun edellytyksistä. Lisäksi poliisilain 30a §:ssä mahdollistetaan tietyin edellytyksin se, että Schengenin säännöstöä soveltavan valtion virkamies saa Suomen alueella jatkaa oman valtionsa alueella alkanutta, rikoksen selvittämiseksi tapahtuvaa henkilön tarkkailua tai teknistä tarkkailua siten kuin Suomea velvoittavassa Schengenin säännöstössä määrätään.

21 artikla. Rikosasian käsittelyn siirtäminen

Artiklan mukaan sopimusvaltioiden on syytetoimien keskittämiseksi harkittava mahdollisuutta siirtää toisilleen syytteen käsittely, joka koskee yleissopimuksessa tarkoitettua rikosta tapauksissa, joissa siirtoon on perusteita asianmukaisen lainkäytön kannalta. Syytteen siirtäminen soveltuisi erityisesti tapauksiin, joissa useilla valtioilla on tuomiovalta.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 19 §:ään on otettu säännökset syytetoimenpiteisiin ryhtymisestä vieraan valtion viranomaisen tekemän pyynnön perusteella. Syytetoimenpiteisiin ryhtyminen ja Suomen tuomioistuimien toimivalta tutkia asia määräytyy aina Suomen lain mukaan. Syytetoimenpiteisiin ryhtyminen on harkinnanvaraista. Säännös vastaa pääpiirteissään eurooppalaisen oikeusapusopimuksen 21 artiklan määräyksiä.

Euroopan neuvostossa on vuonna 1972 tehty yleissopimus rikosoikeudenkäynnin siirtämisestä (ETS 73). Yleissopimuksen tarkoituksena on mahdollistaa se, että yhdessä sopimusvaltiossa vireillä olevan rikosasian käsittely voitaisiin kokonaisuudessaan siirtää toiseen sopimusvaltioon. Tämänkaltaiseen yhteistyömuotoon viittaa myös Palermon yleissopimuksen 21 artiklan sanamuoto. Suomi ei ole liittynyt mainittuun yleissopimukseen. Palermon yleissopimuksen 21 artikla ei kuitenkaan velvoita sopimusvaltioita rikosoikeudenkäyntien siirtämisen sääntelemiseen, vaan määräys on harkinnanvarainen.

Rikosoikeudenkäynnin siirtäminen on aihe, jota todennäköisesti tullaan tulevaisuudessa käsittelemään tarkemmin muissa kansainvälisissä yhteyksissä, muun ohella EU:ssa. Tu-

levasta kehityksestä riippuen lainsäädäntöä joudutaan mahdollisesti tältä osin myöhemmin tarkistamaan. Sen vuoksi tässä esityksessä ei katsota välttämättömäksi ehdottaa asiaa lainsäädäntöä, vaan sääntelytarvetta harkitaan myöhemmin.

22 artikla. Aikaisemman rikollisuuden selvittäminen

Artiklan mukaan sopimusvaltio voi hyväksyä lainsäädännöllisiä tai muita toimenpiteitä, jotka ovat tarpeen, jotta voidaan ottaa huomioon rikoksesta epäillyn tai syytetyn mahdolliset aikaisemmat tuomiot toisessa sopimusvaltiossa. Tarkoituksena on, että tietoa voidaan käyttää yleissopimuksen alaan kuuluvan rikosasian rikosoikeudelliseen käsittelyyn.

Kansainvälisen rikosoikeusapulain 24 §:ssä on säännös rikosrekisteritietojen luovuttamisesta. Sen mukaan oikeusministeriö voi harjintansa mukaan luovuttaa rikosrekisteritietoja pyynnön esittäneen valtion viranomaisille samoin edellytyksin, kuin niitä voidaan antaa Suomen viranomaisille. Mitään velvollisuutta rikosrekisteritietojen luovuttamiseen ei mainitun lainkohdan mukaan ole, vaan velvollisuus voi perustua kansainvälisesti velvoittavaan sopimukseen tai erityiseen lain säännökseen. Tällainen velvoittava määräys sisältyy eurooppalaiseen oikeusapusopimukseen. Koska Palermon yleissopimuksen 22 artikla ei sisällä sopimusvaltioita velvoittavaa määräystä, rikosrekisteritietojen luovuttaminen yleissopimukseen liittyneiden valtioiden viranomaisille olisi oikeusministeriön harjinnassa.

23 artikla. Oikeudenkäytön haittaamisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

Artikla velvoittaa sopimusvaltion kriminalisoimaan tahallisen teon, joka käsittää ensinnäkin fyysisen väkivallan, uhkausten tai pelottelun tai oikeudettoman hyvikkeen lupaamisen, tarjoamisen tai antamisen perättömän lausuman aikaansaamiseksi todistellussa tai todistusaineiston esittämisen haittaa-

miseksi yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikosasian käsittelyssä (a kohta).

Toiseksi rangaistavaksi on säädettävä fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu silloin, kun toiminnan tarkoituksena on puuttua oikeuslaitokseen tai lainvalvonnasta vastaavaan viranomaiseen kuuluvan virkamiehen virkatehtävien hoitoon yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen yhteydessä (b kohta). Mikään b kohdassa ei rajoita sopimusvaltion oikeutta lainsäädäntöön muiden virkamiesryhmien suojelemiseksi.

Rikoslain 15 luvun 9 § sisältää säännöksen oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan rangaistavaa on se, että henkilö väkivallalla tai uhkauksella estää tai yrittää estää toista antamasta lausuntoa oikeudenkäynnissä, esituskinnassa tai niihin rinnastettavassa muussa viranomaismenettelyssä. Uhkaaminen voi kohdistua henkilöön, jota kuullaan todistajana, asiantuntijana, muuna kuultavana tai asianosaisena. Momentin 2 kohdan mukaan rangaistavaa on lisäksi se, että henkilö tekee tai uhkaa tehdä väkivaltaa 1 kohdassa tarkoitettussa kuulustelussa kuullulle henkilölle sen vuoksi, mitä tämä on kuulustelussa lausunut. Säännöstä sovelletaan myös kuulustellun 15 luvun 10 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin lähisukulaisiin. Rangaistus oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisesta on sakkoa tai vankeutta enintään kolme vuotta.

Edellä mainittu säännös kattaa pääosin 23 artiklan a kohdassa asetetun kriminalisointivelvoitteen. Siltä osin kuin määräys velvoittaa kriminalisoimaan oikeudettoman hyvikkeen lupaamisen, tarjoamisen tai antamisen perättömän lausuman aikaansaamiseksi, yleisten osallisuutta koskevien rikoslain säännösten on katsottava kattavan artiklassa asetetun velvoitteen. Määräyksessä tarkoitettu käyttäytyminen voisi siten tulla rangaistavaksi esimerkiksi avunantona tai yllytyksenä perättömän lausuman antamiseen.

Rikoslain 16 luvun säännökset rikoksista viranomaisia vastaan täyttävät b kohdassa tarkoitettua kriminalisointivelvoitteen. Luvun 1 §:n säännös virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta kattaisi tilanteet, joissa henkilö käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa pakottaakseen virkamiehen tekemään tai tekemättä jättämään julkisen vallan käyttöä sisältävän virkatoimen (1 momentin kohta). Mo-

mentin 2 kohdassa on säädetty rangaistavaksi se, että henkilö muuten käyttää tai uhkaa käyttää väkivaltaa virkatoimen johdosta sitä suorittavaa virkamiestä vastaan. Luvun 3 §:ssä tarkoitettuna haitantekona virkamiehelle voisivat tulla rangaistaviksi ne teot, joissa kyse on muunlaisesta uhkailusta kuin väkivallalla uhkaamisesta, silloin kun toiminnan tarkoituksena on estää tai yrittää estää 1 §:ssä tarkoitettua virkatoimen suorittamista tai vaikeuttaa sitä.

24 artikla. Todistajien suojelu

Artiklan 1 kappaleessa sopimusvaltio veloitetaan ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin voimavarojensa rajoissa antaakseen tehokasta suojelua todistajille, jotka todistavat rikosoikeudenkäynnissä yleissopimuksen soveltamisalaa kuuluvien rikosten yhteydessä ja, soveltuvin osin, heidän sukulaisilleen ja läheisille henkilöille.

Artiklan 2 kappaleessa selostetaan esimerkinomaisesti toimenpiteet, joita todistajien suojelu voi käsittää. Niillä ei rajoiteta vastaanajan oikeuksia. Toimenpiteet voivat ensinnäkin käsittää henkilöiden fyysisen suojelemisen esimerkiksi siten, että heidät sijoitetaan uuteen paikkaan. Lisäksi voidaan edellyttää, ettei suojeltavien todistajien henkilöllisyyttä tai olinpaikkaa koskevia tietoja julkaista tai tietojen julkaisemista rajoiteta (a kohta). Toiseksi todistelua koskevissa kansallisissa säännöksissä voidaan mahdollistaa se, että todistaja voi antaa todistajankertomuksensa tavalla, joka varmistaa hänen turvallisuutensa. Voidaan esimerkiksi mahdollistaa se, että todistajankertomus annetaan videoyhteyden välityksellä (b kohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on harkittava sopimusten tai järjestelyjen tekemistä muiden valtioiden kanssa 1 kappaleessa mainittujen henkilöiden sijoittamiseksi toiseen paikkaan.

Artiklan 4 kappaleen mukaan artiklan määräykset koskevat myös rikoksen uhreja silloin kun heitä kuullaan todistajina.

Suomessa todistajansuojeluun on viime vuosina hyväksytyssä lainsäädännössä kiinnitetty paljon huomiota. Myös EU:ssa on laadittu kaksi suositusluontoista päätöslau-

selmaa todistajansuojelusta: vuonna 1995 hyväksytty päätöslauselma todistajien suojelusta kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen toiminnan yhteydessä (EYVL C 327, 7.12.1995) sekä vuoden 1996 päätöslauselma henkilöistä, jotka tekevät yhteistyötä oikeusviranomaisen kanssa kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa (EYVL C 10, 11.1.1997).

Artiklan 23 yhteydessä on selostettu oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamisen rangaistavuutta. Vuoden 1999 alussa voimaantulleen lähestymiskiellosta annetun lain (898/1998) pyrkimyksenä on muun ohella kohentaa itsensä uhatuksi tuntevien henkilöiden oikeusturvaa. Oikeudenkäynnin osalta on myös voimassa useita menettelysääntöksiä, joiden lähtökohtana on se, että todistajan tulee voida antaa kertomuksensa turvassa. Oikeudenkäymiskaaren 17 luvun 34 §:n 1 ja 2 momentissa mahdollistetaan se, että todistajaa voidaan kuulla yleisön tai asianosaisen saapuvilla olematta. Vastaavat sääntelyt ovat voimassa myös asiantuntijan osalta (17 luvun 51 §:n 1 momentti) ja asianosaisen osalta häntä totuusvakuutuksin kuultaessa (17 luvun 65 §). Edelleen rikosasiain oikeudenkäyntimenettely- ja hovioikeusmenettelyuudistuksen yhteydessä on säädetty tiettyjä rajoituksia asianosaisten, todistajan tai muun kuultavan yhteystietojen ilmoittamiselle vastapuolelle menevissä asiakirjoissa (oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 2 momentti sekä oikeudenkäymiskaaren 25 luvun 16 §:n 1 momentti).

Yleisperustelujen jaksossa 2.2. mainitussa laissa oikeudenkäymiskaaren muuttamisesta oikeudenkäymiskaareen on hyväksytty lisättäviksi uusia sääntöksiä, joiden tarkoituksena on parantaa todistelutarkoituksessa kuultavien suojaa oikeudenkäynnissä. Oikeudenkäymiskaareessa on aikaisempaa tarkemmat säännökset siitä, miten ja millä edellytyksillä henkilöä voitaisiin kuulla tuomioistuimen pääkäsittelyssä asianosaisen läsnä olematta. Lisäksi oikeudenkäymiskaareessa on säännökset siitä, että tietyin edellytyksin todistajaa, muuta todistelutarkoituksessa kuultavaa henkilöä tai asianomistajaa voitaisiin kuulla pääkäsittelyssä käyttäen videoneuvottelua. Kuuleminen voisi määrätyin edellytyksin tapahtua myös puhelimitse.

Oikeudenkäyntimenettelyä koskevan lain-

säädännön lisäksi myös muihin lakeihin sisältyy säännöksiä todistajansuojeluun tähtäivistä toimenpiteistä. Poliisilaissa on säännöksiä muun ohella konkreettisista todistajansuojelutoimenpiteistä. Esimerkiksi poliisilain 14 §:ssä mahdollistetaan kotirauhan häiritäjän poistaminen. Myös väestötietolaissa (507/1993) on eräitä todistajansuojeluun liittyviä säännöksiä. Väestörekisterikeskus voi esimerkiksi määrätä ajaksi määrätä, ettei tietoa henkilön kotikunnasta tai siellä olevasta asuinpaikasta taikka tilapäisestä asuinpaikasta saa luovuttaa muille kuin viranomaisille. Edellytyksenä on, että pyynnön esittävällä henkilöllä on perusteltu syy epäillä itsensä tai perheensä terveyden tai turvallisuuden tulevan uhatuksi (väestötietolain 25 §:n 3 momentti). Lisäksi joulukuussa 1999 voimaantullut laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999) sisältää todistajansuojelua koskevia säännöksiä. Laki mahdollistaa todistajan ja rikos- tai vastaavan ilmoituksen tekijän yhteystietojen salassa pitämisen heidän suojelemisekseen myös jutun asianomistajilta. Edelleen vuoden 2000 alussa voimaantullut laki turvatarkastuksista tuomioistuimissa (1121/1999) sisältää säännöksiä muun muassa turvatarkastuksista, joiden suorittaminen parantaa osaltaan tuomioistuinissa asioivien henkilöiden turvallisuutta.

Edellä selostetun mukaisesti Suomen on katsottava ryhtyneen yleissopimuksessa edellytettyihin toimenpiteisiin todistajien suoje-
lun parantamiseksi, joten artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Mahdollisten uusien todistajansuojelutoimenpiteiden sääntelytarvetta on kuitenkin käytännön tietojen ja toimintatapojen pohjalta edelleen harkittava.

25 artikla. Uhrien avustaminen ja suojeleminen

Artiklan 1 kappaleessa edellytetään, että sopimusvaltio ryhtyy asianmukaisiin toimenpiteisiin voimavarojensa rajoissa avustukseen ja suojellakseen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten uhreja, erityisesti tapauksissa, joissa heitä uhataan kostolla tai pelotellaan.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusval-

tion on mahdollistettava se, että yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten uhrin voivat hakea vahingonkorvausta ja rikoksella viedyn omaisuuden palauttamista (niin sanottu restitutio).

Artiklan 3 kappaleen mukaan rikoksen uhrilla on oltava mahdollisuus esittää näkemyksiään rikosprosessin eri vaiheissa tavalla, joka ei rajoita puolustuksen oikeuksia.

Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista. Yleissopimuksen 24 artiklan yhteydessä on selostettu toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on suojella todistajia. Monet toimenpiteet tähtäävät myös rikoksen uhrin aseman parantamiseen. Kansainvälisessä vertailussa asianomistajan prosessuaalinen asema on Suomessa parempi kuin monessa muussa valtiossa. Asianomistajalla on jutun osapuolen asema niin halutessaan ja oikeus saada korvausvaateensa käsitellyksi rikosasian käsittelyn yhteydessä. Myös esitutkinnassa asianomistajan oikeudet ovat Suomen lainsäädännön mukaan laajat. Pakkokeinolain mukaiset turvaamistoimenpiteet on mahdollista suorittaa asianomistajan korvausvaatimuksen turvaamiseksi ja rikoksella viedyn omaisuuden palauttamiseksi omistajalleen.

Rikoksen uhrin aseman turvaamiseen tähtää myös rangaistusten täytäntöönpanosta annetun lain (39a/1889) 2 lukuun lisätty 12 §. Säännöksen mukaan vangin vapauttamisesta ja laitoksesta poistumisesta saadaan määrättyin edellytyksin ilmoittaa asianomistajalle tai muulle henkilölle, jos on perusteltua syytä epäillä, että vanki syyllistyy ilmoituksen kohteena olevan tai hänelle läheisen henkilön henkeen, terveyteen tai vapauteen kohdistuvaan rikokseen.

26 artikla. Toimenpiteet yhteistyön lisäämiseksi lainvalvontaviranomaisten kanssa

Artiklan 1 kappaleessa sopimusvaltio veloitetaan ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin kannustaakseen järjestäytyneisiin rikollisryhmiin osallistuvia tai osallistuneita henkilöitä antamaan tietoa, joka olisi hyödyllistä toimivaltaisille viranomaisille tutkimus- ja todistelutarkoituksiin kysymyksistä,

jotka koskevat ensinnäkin järjestäytyneiden rikollisryhmien identiteettiä, luonnetta, koostumusta, rakennetta, sijaintia tai toimintaa (a kohdan i alakohta). Toiseksi tieto voi koskea järjestäytyneiden rikollisryhmien siteitä muihin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin (ii alakohta). Kolmanneksi tieto voi liittyä rikoksiin, joihin järjestäytyneet rikollisryhmät ovat syyllistyneet tai mahdollisesti syyllistyvät (iii kohta). Kyseeseen voi tulla myös apu toimivaltaisille viranomaisille, joka saattaa auttaa poistamaan järjestäytyneiltä rikollisryhmiltä niiden voimavaroja tai rikoksen kautta saatua hyötyä (b kohta).

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on harkittava mahdollisuutta lieventää rangaistusta henkilölle, joka tarjoaa huomattavaa yhteistyötä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tutkinnassa tai syytteenespanossa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltion on harkittava mahdollisuutta luopua syytteistä sellaisen henkilön osalta, joka tarjoaa huomattavaa yhteistyötä yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tutkinnassa tai syytteiden nostamiseksi.

Artiklan 4 kappaleen mukaan artiklassa tarkoitettuja henkilöitä suojellaan yleissopimuksen 24 artiklan mukaisesti.

Artiklan 5 kappaleeseen sisältyy määräys tilanteesta, jossa yhdessä sopimusvaltiossa oleskeleva artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu henkilö voi tarjota huomattavaa yhteistyötä toisen sopimusvaltion toimivaltaisille viranomaisille. Tällöin asianomaiset sopimusvaltiot voivat harkita sopimusten tai järjestelyjen tekemistä lainsäädäntönsä mukaisesti ryhtymisestä 2 ja 3 kappaleessa mainittuihin toimenpiteisiin.

Suomen lainsäädännössä tekijän oman rikoksen selvittämiseen myötävaikuttaminen on otettu rikoslain 6 luvun 3 §:n mukaisena rangaistuksen lieventämisperusteena huomioon. Mainitun säännöksen mukaan rangaistuksen lieventämisperusteena on se, että tekijä oma-aloitteisesti pyrkii estämään tai poistamaan rikoksensa vaikutuksia tai edistää rikoksensa selvittämistä. Perusteista jättää syyttämättä säädetään oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 8 §:ssä. Pykälän mukaan, jollei tärkeä yleinen tai yksityinen etu muuta vaadi, virallinen syyttäjä saa jättää syytteen nostamatta silloin, kun oikeuden-

käyntiä ja rangaistusta on pidettävä kohtuuttomina tai tarkoituksettomina ottaen huomioon muun muassa tekijän toiminta rikoksensa vaikutusten estämiseksi tai poistamiseksi. Poliisilaisissa puolestaan on säännöksiä, joiden tarkoituksena on muun ohella suojella poliisin ilmiantajia. Esimerkiksi poliisilain 44 §:ssä on säännökset poliisin henkilöstöön kuuluvan oikeudesta määrätyn edellytyksin olla paljastamatta hänelle hänen palvelussuhteessaan tietoja antaneen henkilöllisyyttä tai ilmaisemaan valeostajana tai peitetoiminnassa toimineen henkilöllisyyttä.

Suomen lainsäädännön mukaan myötävaikuttaminen rikoskumppanien tai muiden henkilöiden tekemien rikosten selvittämiseen ei ole rangaistuksen lieventämis- eikä syyttämättäjättämisperuste. Tämä niin sanottu kruununtodistajajärjestelmä on käytössä anglo-amerikkalaisissa oikeuskulttuureissa ja rajoitetusti eräissä manner-Euroopan valtioissa. Hallituksen esityksessä rikosoikeuden yleisiä oppeja koskevan lainsäädännön uudistamiseksi (HE 44/2002 vp) järjestelmään on katsottu liittyvän periaatteellisia, sekä tarkoituksenmukaisuusnäkökohtiin että moraalisisia syihin pohjautuvia ongelmia. Sen vuoksi lainsäädäntöön ei ole sisällytetty perustetta, jonka mukaan tekijän kohtelua lieventäisi avustaminen muiden tekemien rikosten selvittämisessä.

27 artikla. Lainvalvontaviranomaisten välisen yhteistyö

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on oltava läheisessä yhteistyössä parantaakseen lainvalvonnan tehokkuutta yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten vastustamisessa. Toimenpiteinä mainitaan ensinnäkin tiedonvaihtokanavien parantaminen ja tarvittaessa niiden perustaminen toimivaltaisten viranomaisten, virastojen ja palveluiden välille, jotta helpotettaisiin tietojenvaihtoa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista ja muun ohella niiden yhteyksistä muuhun rikolliseen toimintaan (a kohta). Toiseksi sopimusvaltioita kehoitetaan tehokkaisuuteen toimenpiteisiin ollakseen yhteistyössä muiden sopimusvaltioiden kanssa tut-

kittaessa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia (b kohta). Erityisesti mainitaan rikoksista epäiltyjen henkilöiden henkilöllisyyden, olinpaikan ja toiminnan tai muiden asiaan liittyvien henkilöiden olinpaikan selvittäminen (i alakohta) sekä rikoksen kautta saadun hyödyn tai omaisuuden sekä rikosentekovälineiden liikkeiden selvittäminen (ii ja iii alakohta).

Kolmanneksi sopimusvaltioita kehoitetaan tarjoamaan, silloin kun asianmukaista, tarpeellisia esineitä tai aineita analyttisiin tai tutkinnallisiin tarkoituksiin (c kohta). Neljäntenä päämääränä mainitaan yhteistyön helpottaminen toimivaltaisten viranomaisten, virastojen ja palvelujen välillä sekä henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden vaihtoa koskevissa sopimuksissa ja järjestelyissä (d kohta). Viidenneksi sopimusvaltioita kehoitetaan vaihtamaan tietoa järjestäytyneiden rikollisryhmien käyttämistä keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien, milloin asianmukaista, reitit ja kulkuvälineet sekä väärän henkilöllisyyden käyttö, muutettujen tai väärrennettyjen asiakirjojen käyttö tai muiden toiminnan salaamisessa käytettävien keinojen käyttö (e kohta). Kuudentena toimenpiteenä mainitaan tiedon vaihto ja hallinnollisten sekä muiden toimenpiteiden yhteensovittaminen yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten havaitsemisen mahdollistamiseksi (f kohta).

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi sopimusvaltioiden on harkittava sopimusten tai muiden järjestelyjen tekemistä lainvalvontaviranomaisten välisestä suorasta yhteistyöstä ja, milloin sopimuksia tai järjestelyjä on jo olemassa, niiden muuttamista. Sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa sopijapuolet voivat pitää yleissopimusta perustana keskinäiselle lainvalvontaviranomaisten yhteistyölle yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten selvittämisessä. Aina kun asianmukaista, sopimusvaltioiden on käytettävä täysimääräisesti hyväksi sopimuksia tai järjestelyjä, mukaan lukien kansainvälisiä tai alueellisia järjestöjä, edistääkseen yhteistyötä lainvalvontaviranomaistensa kesken.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä voimavarojensa rajoissa toimimaan yhteistyössä vastatakseen nykyaikaista teknologiaa hyväksikäyttäen

tehtyyn kansainväliseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen.

Artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuja yhteistyömuotoja säännellään Suomessa muun muassa poliisin henkilörekistereistä annetussa laissa (509/1995) sekä kansainvälisessä rikosoikeusapulaissa. Säännökset mahdollistavat 1 kappaleessa luetellut yhteistyömuodot. Valtaosaa niistä jo käytetään muun ohella EU:n jäsenvaltioiden kesken.

Suomi on tehnyt kahdenkeskisiä rikosten- torjuntasopimuksia Venäjän, Viron, Latvian, Liettuan, Puolan ja Unkarin kanssa. Suomi toimii tiiviissä yhteistyössä eri maiden lainvalvontaviranomaisten kanssa myös muun muassa Europolin, Interpolin sekä pohjoismaisen yhteistyön puitteissa. Yhteistyötä sääntelevien sopimusten muuttamiselle ei toistaiseksi ole havaittu tarvetta. Suomi osallistuu aktiivisesti myös 3 kappaleessa tarkoitettuun yhteistyöhön EN:n ja EU:n piirissä.

28 artikla. Järjestäytyneen rikollisuuden luonnetta koskevan tiedon kerääminen, vaihtaminen ja analysointi

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on harkittava, neuvotteluissa tieteellisen ja akateemisen yhteisön kanssa, analysointia alueellaan olevan järjestäytyneen rikollisuuden kehityksestä, niistä olosuhteista, joissa järjestäytyneen rikollisuus toimii sekä mukana olevista ammattiryhmistä ja teknologiasta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on harkittava järjestäytyneitä rikollista toimintaa koskevan analyttisen tiedon kehittämistä ja vaihtamista keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kautta. Tätä tarkoitusta varten on kehitettävä ja sovellettava asianmukaisesti yhteisiä määritelmiä, vaatimuksia ja menetelmiä.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltiot harkitsevat järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevien toimintatapojensa ja toimenpiteidensä seuraamista ja arvioimista.

EU:ssa Europol analysoi vuosittain järjestäytyneen rikollisuuden tilaa yhdessä jäsenvaltioiden kanssa. Osana mainittua toimintaa keskusrikospoliisi analysoi vuosittain järjes-

täytyneen rikollisuuden tilaa ja kehitystä Suomessa.

29 artikla. Koulutus ja tekninen apu

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltion on tarvittavassa määrin aloitettava, kehitettävä tai parannettava koulutusohjelmaa poliisikunnalleen, mukaan lukien syyttäjät, tutkintatuomarit ja tullihenkilöstö sekä muu henkilöstö, joka vastaa yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta sekä vastustamisesta. Ohjelmiin voi kuulua henkilökunnan asettaminen toisten käyttöön sekä henkilökunnan vaihto.

Sopimusvaltion lainsäädännön sallimissa rajoissa ohjelmien on käsitettävä erityisesti yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten torjunnassa, havaitsemisesta ja vastustamisesta käytettävät menetelmät (a kohta), yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista epäiltyjen käyttämät reitit ja tekniikat, mukaan lukien kauttakulkuvaltiot, sekä asianmukaiset vastatoimenpiteet (b kohta), salakuljetustavaran liikkeiden seuraaminen (c kohta), rikoksella saadun hyödyn, omaisuuden, tarvikkeiden ja muiden apuvälineiden liikkeiden havaitseminen ja seuraaminen, menetelmät, joita käytetään sellaisen hyödyn, omaisuuden, tarvikkeiden tai muiden apuvälineiden siirrossa, salaamisessa tai naamioimisessa, sekä rahanpesun ja muiden talousrikosten torjunnassa käytettävät menetelmät (d kohta), todistusaineiston kerääminen (e kohta), valvontatekniikka vapaan kaupan alueilla sekä vapaasatamissa (f kohta), nykyaikaisen poliisitoiminnan välineistö sekä tekniikka, mukaan lukien elektroninen valvonta, valvottu läpilasku sekä peiteoperaatiot (g kohta), tietokoneiden, televiestintävälineverkostojen tai muun nykyaikaisen teknologian käytöllä tehdyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen (h kohta) sekä rikosten uhrien ja todistajien suojelussa käytettävät menetelmät (i kohta).

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on avustettava toisiaan tutkimus- ja koulutusohjelmien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, jotka on tarkoitettu tiedon vaihtoon artiklan 1 kappaleen mukaisia tarkoituksia varten. Sopimusvaltioiden on myös, mil-

loin asianmukaista, käytettävä alueellisia ja kansainvälisiä konferensseja ja seminaareja edistääkseen yhteistyötä ja lisätäkseen keskustelua yhteisistä ongelmista, mukaan lukien kauttakulkuvaltioiden erityiset ongelmat ja tarpeet.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on edistettävä koulutusta ja teknistä apua, joka helpottaa rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua. Koulutukseen ja tekniseen apuun voi sisältyä kielikoulutusta, henkilökunnan asettamista toisten käyttöön ja henkilökunnan vaihtoa keskusviranomaisten tai vastaavia tehtäviä hoitavien virastojen kesken.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on keskinäisissä sopimuksissaan ja muissa järjestelyissään sekä kansainvälisissä ja alueellisissa järjestöissä tarpeellisessa määrin vahvistettava pyrkimyksiä maksimoida operatiivista ja koulutuksellista toimintaa.

Oikeusministeriössä toimii kansainvälisten oikeusapuasioiden hoitamista seuraava ja kehittävä työryhmä, jossa käsitellään myös koulutusyhteistyön parantamista. Artiklassa tarkoitettua yhteistyötä tapahtuu myös muun ohella lähialueyhteistyön puitteissa.

30 artikla. Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on mahdollisuuksien mukaan ryhdyttävä toimenpiteisiin yleissopimuksen optimaaliseksi soveltamiseksi kansainvälisen yhteistyön avulla, ottaen huomioon järjestäytyneen rikollisuuden negatiiviset vaikutukset yhteiskuntaan yleisesti, erityisesti kestävään kehitykseen.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on ryhdyttävä konkreettisiin toimenpiteisiin siinä määrin kuin on mahdollista ja koordinoitusti keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa. Ensinnäkin tulee pyrkiä lisäämään yhteistyötä kehitysvaltioiden kanssa eri tasoilla ja parantamaan kehitysvaltioiden kykyä ehkäistä ja torjua kansainvälistä järjestäytyneitä rikollisuutta (a kohta). Toiseksi tulee pyrkiä lisäämään

taloudellista ja aineellista apua kehitysvaltioiden yritysten tukemiseksi vastustaa kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta tehokkaasti sekä auttamaan kehitysvaltioita soveltamaan yleissopimusta onnistuneesti (b kohta).

Kolmantena toimenpiteenä mainitaan teknisen avun antaminen kehitysvaltioille sekä valtioille, joiden talous on muutostilassa, jotta autettaisiin niitä tyydyttämään tarpeitaan yleissopimuksen soveltamisessa. Tätä tarkoitusta varten sopimusvaltioiden on pyrittävä suorittamaan riittäviä ja säännönmukaisia vapaaehtoisia maksuja YK:n rahoitusjärjestelyihin kuuluvalla tilille, joka on osoitettu tähän nimenomaiseen tarkoitukseen. Sopimusvaltiot voivat myös erityisesti harkita kansallisen lainsäädäntönsä sekä yleissopimuksen määräysten mukaisesti tietyn prosentin tai vastaavan arvon maksamista kyseiselle tilille siitä rikoksen kautta saadusta hyödystä tai omaisuudesta, joka on konfiskoitu yleissopimuksen määräysten mukaisesti (c kohta). Neljänneksi muita valtioita ja rahoituslaitoksia tulisi asianmukaisesti rohkaista ja suostutella liittymään artiklan mukaisiin pyrkimisiin erityisesti tarjoamalla kehitysvaltioille lisää koulutusohjelmia ja nykyaikaisia varusteita, jotta niitä autettaisiin yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa (d kohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan toimenpiteiden tulee mahdollisuuksien mukaan olla sellaisia, että ne eivät rajoita ulkomaanapua koskevia sitoumuksia tai muita yhteistyötä koskevia rahoitusjärjestelyjä kahdenkeskisellä, alueellisella tai kansainvälisellä tasolla.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltiot voivat tehdä kahden- tai monenkeskisiä sopimuksia tai järjestelyjä aineellisesta sekä huoltoon tai kuljetukseen liittyvästä avusta. Huomioon tulee ottaa rahoitusjärjestelyt, jotka ovat tarpeen, jotta yleissopimuksessa määrätyt kansainvälisen yhteistyön muodot olisivat tehokkaat ja jotta kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta voidaan torjua, havaita ja vastustaa.

Suomi osallistuu EU:n, YK:n ja muiden kansainvälisten järjestöjen puitteissa kehitysapuyhteistyöhön ja muun ohella järjestäytyneen sekä muun rikollisuuden vastustamiseksi tehtäviin teknisen avun ja koulutuksen ohjelmiin. Vastaavanlaista yhteistyötä on myös bilateraalisella pohjalla. Artikla ei varsinaisesti

aiheuta uusia lisävelvoitteita Suomelle.

31 artikla. Torjunta

Artiklan 1 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan kehittämään ja arvioimaan kansallisia projekteja sekä perustamaan ja edistämään käytäntöä sekä toimintamenetelmiä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä asianmukaisilla lainsäädännöllisillä, hallinnollisilla tai muilla keinoilla vähentämään järjestäytyneiden rikollisryhmien mahdollisuuksia osallistua laillisille markkinoille rikoksen kautta saamallaan hyödyllä. Keinoina luetellaan yhteistyön vahvistaminen lainvalvontaviranomaisten tai syyttäjien sekä yksityisten yhteisöjen, mukaan lukien teollisuuden, välillä (a kohta), julkisten ja yksityisten yhteisöjen koskemattomuutta ja erityisesti lakimiehen, julkisen notaarin, verotuskonsultin ja tilintarkastajan ammatteja koskevien vaatimusten ja menettelysääntöjen kehittäminen (b kohta), sen torjuminen, että järjestäytyneet rikollisryhmät väärinkäyttävät julkisten viranomaisten tarjouskilpailuja ja taloudellista toimintaa varten antamaa taloudellista tukea ja lupia (c kohta) sekä järjestäytyneiden rikollisryhmien oikeushenkilöihin kohdistaman väärinkäytön torjuminen (d kohta).

Keinoihin voi kuulua julkisten rekistereiden perustaminen oikeushenkilöiden perustamiseen, johtoon sekä rahoitukseen liittyvistä oikeushenkilöistä ja luonnollisista henkilöistä (i alakohta), sen mahdollistaminen, että yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikoksesta tuomittua henkilöä kielletään tuomioistuimen päätöksellä tai muulla asianmukaisella tavalla toimimasta sopimusvaltion tuomiovaltaan kuuluvalla alueella rekistereidyn oikeushenkilön johtotehtävissä kohtuullisen määräajan (ii alakohta), kansallisten rekistereiden perustaminen henkilöistä, joita on kielletty toimimasta oikeushenkilön johtotehtävissä (iii alakohta) sekä 2 kappaleen d kohdan (i) ja (iii) alakohdassa mainittuihin rekistereihin sisältyvän tiedon vaihto toisten sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa (iv alakohta).

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä edistämään yleissopimuksen soveltamisalaa kuuluvista rikoksista tuomittujen henkilöiden uudelleensopeuttamista yhteiskuntaan (niin sanottu rehabilitaatio).

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on pyrittävä arvioimaan säännöllisin väliajoin olemassa olevia ja asiaan liittyviä oikeudellisia asiakirjoja sekä hallintokäytäntöä havaitakseen niiden alttiutta järjestäytyneiden rikollisryhmien väärinkäytöksille.

Artiklan 5 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan edistämään yleistä tietoisuutta kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden olemassaolosta, syistä ja vakavuudesta sekä sen aiheuttamasta uhasta. Tietoa voidaan jakaa joukkotiedotusvälineiden kautta ja tiedotukseen voi sisältyä keinoja edistää julkista osallistumista järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen.

Artiklan 6 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on ilmoitettava YK:n pääsihteerille sellaisen viranomaisen tai sellaisten viranomaisten nimet ja osoitteet, jotka voivat avustaa toisia sopimusvaltioita kehittämään keinoja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

Artiklan 7 kappaleessa sopimusvaltioita kehoitetaan yhteistoimintaan toistensa kanssa sekä asianomaisten kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa artiklassa mainittujen keinojen edistämässä ja kehittämässä. Toimintaan kuuluu osallistuminen kansainvälisiin hankkeisiin, joiden tavoitteena on kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta esimerkiksi helpottamalla olosuhteita, jotka altistavat sosiaalisesti marginalisoidut ryhmät kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vaikutukselle.

Artikla ei edellytä lainsäädännön muuttamista. On kuitenkin tärkeää, että artiklassa mainittuihin suosituksiin kiinnitetään huomiota rikoksantorjuntaan tähtäviä toimia suunniteltaessa ja toteutettaessa.

Suomessa oikeusministeriön kriminaalipoliittinen osasto vastaa rikoksantorjuntaan liittyvistä tehtävistä ja rikoksantorjuntaan liittyvästä kansainvälisestä yhteistyöstä. Lisäksi oikeusministeriön yhteydessä toimiva rikoksantorjuntaneuvosto suunnittelee ja toteuttaa toimia rikollisuuden torjumiseksi.

Yleissopimuksen soveltamisalaa kuuluvi-

en rikosten torjumiseen tähtävien toimenpiteiden toteuttamisessa ja kehittämisessä myös keskusrikospoliisilla ja erityisesti siellä toimivalla rahanpesun selvittelykeskuksella on keskeinen rooli. Säännökset rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävistä perustuvat rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettuun lakiin (68/1998, niin sanottu rahanpesulaki). Rahanpesun selvittelykeskuksen tehtävänä on paitsi huolehtia rahanpesun selvittämisestä, myös edistää eri viranomaisten yhteistyötä rahanpesun torjunnassa sekä yhteistyötä ja tietojen vaihtoa rahanpesun selvittämisestä huolehtivien vieraan valtion viranomaisten ja kansainvälisten järjestöjen kanssa.

Lainsäädännöllisesti artiklassa mainituista rikosten torjuntaan tähtävistä toimenpiteistä on säädetty muun ohella edellä mainitussa rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annetussa laissa, liiketoimintakielloista annetussa laissa (1059/1985), asetuksessa liiketoimintakieltorekisteristä (121/1998) sekä julkisiin hankintoihin liittyvässä lainsäädännössä.

Edellä selostetun mukaisesti sopimusvaltioiden on artiklan 6 kappaleen mukaan ilmoitettava YK:n pääsihteerille niiden viranomaisten nimet, jotka voivat avustaa toisia sopimusvaltioita kehittämään keinoja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi. Suomi tulisi nimeämään tällaisiksi toimiteliksi oikeusministeriön kriminaalipoliittisen osaston, rikoksantorjuntaneuvoston sekä keskusrikospoliisin.

32 artikla. Yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen sopijapuolten konferenssista. Artiklan 1 kappaleen mukaan konferenssin tarkoituksena on parantaa sopimusvaltioiden kykyä vastustaa kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta sekä edistää ja seurata yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan YK:n pääsihteerin kutsuu sopijapuolten konferenssin koolle viimeistään vuoden päästä yleissopimuksen voimaantulosta. Sopijapuolten konferenssin on hyväksyttävä menettelytapasään-

nöt sekä säännöt, jotka koskevat artiklan 3 ja 4 kappaleessa kuvattuja toimintoja (mukaan lukien toimintamenojen maksamista koskevat säännöt).

Artiklan 3 ja 4 kappaleessa on tarkemmat määräykset sopijapuolten konferenssia koskevista menettelytavoista ja tavoitteista. Konferenssin tulee muun ohella pyrkiä edistämään tietojenvaihtoa järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan menettelyistä, seurata yleissopimuksen täytäntöönpanoa sekä esittää ehdotuksia yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanon parantamiseksi. Myös lisäseurantamenetelmiä voidaan perustaa.

Artiklan 5 kappaleessa sopimusvaltioille asetetaan velvollisuus antaa konferenssille tarvittavaa tietoa yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyvistä toimenpiteistä.

Palermossa yleissopimuksen kansainvälisen voimaantulon jälkeen yleissopimuksen laatunut ad hoc- komitea tulee YK:n päätöslauselman 55/25 perusteella kokoontumaan viimeiseen istuntoonsa hyvissä ajoin ennen ensimmäistä sopijapuolten konferenssia laatimaan sopijapuolten konferenssin menettelytapasääntöluonnoksen sekä muut 32 artiklassa mainitut säännöt ja mekanismit, joista sopijapuolten ensimmäinen konferenssi tulee päättämään.

33 artikla. Sihteeristö

Artikla sisältää määräykset sihteeristöstä ja sen tehtävistä. YK:n pääsihteerin on annettava yleissopimuksen sopijapuolten konferenssille tarvittavat sihteeristön palvelut. Sihteeristön tehtäviin kuuluu avustaa sopijapuolten konferenssia 32 artiklassa mainittujen toimenpiteiden suorittamisessa ja huolehtia konferenssiin liittyvistä järjestelyistä sekä tarjota tarpeelliset palvelut konferenssin istunnoille. Sihteeristön tehtävänä on myös huolehtia tarpeellisesta yhteistyöstä asianmukaisten kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen sihteeristöjen kanssa.

34 artikla. Yleissopimuksen täytäntöönpano

Artiklan 1 kappaleessa sopimusvaltiot vel-

voitetaan ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaan varmistuakseen yleissopimuksen mukaisten velvollisuuksien täytäntöönpanosta.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklassa tarkoitetut rikokset on kriminalisoitava riippumatta 3 artiklan 1 kappaleessa tarkoitetusta rikoksen kansainvälisestä luonteesta tai järjestäytyneen rikollisryhmän osallisuudesta, paitsi siltä osin kuin yleissopimuksen 5 artikla edellyttäisi järjestäytyneen rikollisryhmän mukanaoloa.

Artiklan 3 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi ryhtyä yleissopimuksessa määrättyjä toimenpiteitä ankarampiin toimenpiteisiin kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi.

Artiklassa edellytetään, että yleissopimuksen kriminalisointivelvoitteet on pääsääntöisesti toteutettava riippumatta yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa määritellyistä soveltamisalan rajoituksista. Sitä vastoin artiklalla ei yleissopimuksen tulkintasuositusten mukaan puututa yleissopimuksen yhteistyömääräyksiin. Suomen lainsäädäntöön ei sisälly sellaisia soveltamisalan rajoituksia, jotka 3 artiklassa mainitaan. Siten rangaistus-säännökset vastaavat artiklan mukaista velvoitetta. Niin kuin edellä yksittäisten artiklojen kohdalla on selostettu, Suomen kansallinen lainsäädäntö ulottuu eräiltä osin sopimusvelvoitteita laajemmalle.

35 artikla. Erimielisyyksien ratkaiseminen

Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltioiden on ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat erimielisyydet neuvottelemalla.

Artiklan 2 kappale sisältää määräyksen, jonka mukaan, jos yhteisymmärrystä ei neuvottelemalla kohtuullisessa ajassa synny, erimielisyys on yhden sopimusvaltion pyynnöstä siirrettävä välimiesmenettelyyn. Mikäli kuuden kuukauden kuluttua välimiesmenettelyä koskevan pyynnön esittämisestä sopimusvaltiot eivät ole voineet sopia välimiesmenettelyn järjestämisestä, sopimusvaltio voi

siirtää erimielisyyden Kansainväliselle tuomioistuimelle esittämällä pyynnön tuomioistuimen peruskirjan mukaisesti.

Artiklan 3 kappaleessa sallitaan se, että sopimusvaltio voi yleissopimukseen liittyessään selittää, ettei 2 kappaleessa tarkoitettu sovittelemenetely sido sitä. Muita sopimusvaltioita 2 kappale ei sido selityksen antaneisiin sopimusvaltioihin nähden.

Artiklan 4 kappaleen mukaan sopimusvaltio, joka on antanut 3 kappaleen mukaisen selityksen voi milloin hyvänsä peruuttaa sen ilmoittamalla asiasta YK:n pääsihteerille.

Artikla ei varsinaisesti aiheuta Suomelle uusia lisävelvoitteita, koska Suomi jo on Kansainvälisen tuomioistuimen jäsen.

36 artikla. Allekirjoitus, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

Artiklan 1 kappaleessa määrätään missä ja milloin yleissopimukseen voi allekirjoittaa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan yleissopimus on myös avoinna alueellisten taloudellisen yhdentymisen järjestöjen allekirjoitettavaksi sillä ehdolla, että vähintään yksi sellaisen järjestön jäsenvaltio on allekirjoittanut yleissopimuksen 1 kappaleen mukaisesti. Määräys otettiin yleissopimukseen EY:n aloitteesta päämääränä EY:n tuleminen mukaan sopimuspuoleksi yleissopimukseen. EY allekirjoitti omalta osaltaan yleissopimuksen 12 päivänä joulukuuta 2000 EU:n neuvoston valtuuttamispäätöksen (EYVL L 30, 1.2.2001) mukaisesti.

Artiklan 3 kappaleen mukaan yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjat on talletettava YK:n pääsihteerin huostaan. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö voi tallettaa ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjansa, jos vähintään yksi sen jäsenvaltioista on tehnyt samoin. Kyseisessä ratifioimis- tai hyväksymisasiakirjassaan alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön on ilmaistava, mikä sen toimivalta on yleissopimuksen alaisissa kysymyksissä. Sellaisen järjestön on myös ilmoitettava tallettajalle asiaan liittyvistä muutoksista toimivaltansa laajuudessa. EY ei ole vielä liittynyt yleissopimukseen. EU:n

neuvosto ei myöskään vielä ole tehnyt EY:n liittymistä koskevaa päätöstä.

Edelleen artiklan 4 kappale sisältää 3 kappaletta vastaavat määräykset yleissopimukseen liittymisestä.

37 artikla. Suhde pöytäkirjoihin

Artiklassa määrätään yleissopimuksen suhteesta sitä täydentäviin pöytäkirjoihin. Artiklan 1 kappaleen mukaan yleissopimukseen voidaan liittää yksi tai useampi pöytäkirja.

Pöytäkirjaan voi 2 kappaleen mukaan liittää valtio tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestö, joka on myös yleissopimuksen sopijapuoli.

Artiklan 3 kappaleen mukaan pöytäkirja ei sido yleissopimuksen sopimusvaltiota ellei valtio tule pöytäkirjan sopijapuoleksi siinä olevien määräysten mukaisesti.

Artiklan 4 kappaleen mukaan pöytäkirjaa tulkitaan yhdessä yleissopimuksen kanssa, ottaen huomioon kyseisen pöytäkirjan tarkoitus.

Niin kuin yleisperusteluissa on todettu, yleissopimukseen tehtiin samanaikaisissa neuvotteluissa kolme erillistä pöytäkirjaa, ihmiskauppaa ja ihmisten salakuljetusta koskevat pöytäkirjat sekä ampumasepöytäkirja.

38 artikla. Voimaantulo

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen voimaantulosta. Kappaleen 1 mukaan yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona neljäskymmenes sopijapuoli on tallettanut ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjansa. Kappaleen tarkoitusperää varten alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa erikseen kyseisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamista asiakirjoista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan jokaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy

yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun neljäskymmenes sellainen asiakirja on talletettu, yleissopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä siitä päivästä, kun kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut asianmukaisen asiakirjan.

39 artikla. Yleissopimuksen muuttaminen

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen muuttamisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan mikä tahansa sopimusvaltio voi ehdottaa yleissopimuksen muuttamista YK:n pääsihteerille tehtävällä ilmoituksella sen jälkeen kun yleissopimuksen voimaantulosta on kulunut viisi vuotta. Pääsihteeri antaa ehdotetun muutoksen tiedoksi sopimusvaltioille ja yleissopimuksen sopijapuolten konferenssille ehdotuksen käsittelyä ja päätöksen tekemistä varten. Sopijapuolten konferenssi pyrkii yksimielisyyteen jokaisesta muutoksesta. Jos yksimielisyyttä ei saavuteta, muutoksen hyväksyminen edellyttää viime kädessä sopijapuolten konferenssin kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien kahden kolmasosan äänen enemmistöä.

Artiklan 2 kappaleessa on määräykset alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön äänioikeudesta sekä äänimääristä. Järjestöt käyttävät äänioikeuttaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa äänimäärällä, joka vastaa niiden yleissopimuksen sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden määrää. Järjestöt eivät käytä äänioikeuttaan, jos niiden jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan ja päinvastoin.

Artiklan 3 - 5 kappaleessa määrätään velvollisuudesta ratifioida hyväksytty muutos sekä muutoksen voimaantulosta ja sitovuudesta. Artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos edellyttää sopimusvaltioiden ratifiointia tai hyväksymistä. Muutos tulee sopimusvaltion osalta voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltio on tallettanut muutosta koskevan ratifiomis- tai hyväksymiskirjansa YK:n pääsihteerin huostaan. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat ilmaisseet suostumuksensa tulla sen sitomaksi. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen yleissopimuksen määräykset sekä niiden mahdollisesti aikaisemmin ratifioimat

tai hyväksymät muutokset.

40 artikla. Irtisanominen

Artikla sisältää määräykset yleissopimuksen irtisanomisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimusvaltio voi irtisanoa yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti YK:n pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri on vastaanottanut ilmoituksen.

Artiklan 2 kappaleen mukaan alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestö lakkaa olemasta yleissopimuksen osapuoli silloin, kun kaikki sen jäsenvaltiot ovat irtisaneet yleissopimuksen.

Yleissopimuksen irtisanominen artiklan 1 kappaleen mukaisesti tarkoittaa samalla sen pöytäkirjojen irtisanomista, mikä on johdonmukainen seuraus siitä, että yleissopimusta ja sen pöytäkirjoja tulkitaan 37 artiklan mukaan yhdessä ottaen huomioon kyseisen pöytäkirjan tarkoitus. Irtisanomiseen ei tarvita varsinaisesti mitään syytä.

41 artikla. Tallettaja ja kielet

Artiklan mukaan YK:n pääsihteeri toimii yleissopimuksen ja myös sen pöytäkirjojen tallettajana. Artiklassa määrätään myös, että yleissopimuksen alkuperäiskappaleen arabi-, kiinan-, englannin-, ranskan-, venäjän- ja espanjankieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaisia.

2. Lakiehdotukset

2.1. Laki kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

1 §. Pykälä sisältää säännöksen siitä, että yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuulu-

vat määräykset olisivat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut. Suomen tarkoituksena ei ole tehdä varauksia yleissopimukseen.

2 §. Pykälän mukaan tarkempia säännöksiä lain täytäntöönpanosta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Voimaantuloasetukseen olisi tarkoitus ottaa säännöksiä yleissopimuksessa edellytetyistä ilmoituksista. Niin kuin yksityiskohtaisten perustelujen yleissopimusta käsittelevässä jaksossa on todettu, yleissopimus velvoittaa jäsenvaltiot ilmoittamaan YK:n pääsihteerille, minkä viranomaisen ne nimeävät 18 artiklan 13 kappaleessa tarkoitetuksi, oikeusapupyynnöt vastaanottavaksi viranomaiseksi. Sopimusvaltion on myös 18 artiklan 14 kappaleen mukaan ilmoitettava, millä kielillä laaditut oikeusapupyynnöt se hyväksyy. Lisäksi 31 artiklan 6 kappaleeseen sisältyvä määräys, jonka mukaan sopimusvaltion on ilmoitettava yksi tai useampi viranomainen, joka voi avustaa muita sopimusvaltioita kehittämään keinoja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden ehkäisemiseksi. Ilmoitukset liittyvät viranomaisten väliseen yhteydenpitoon, jolloin niitä koskevat säännökset voidaan sisällyttää asetuksentasaoseen säädökseen.

2.2. Laki rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta

Rikoslain 17 luvun 1 a §:ssä rangaistavaksi säädetään osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi kolme muutosta. Ensimmäinen 1 momentin 7 kohta ehdotetaan poistettavaksi. Mainituissa säännöksessä järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen tekoapana mainitaan 32 luvun 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettujen kätkemisrikosten tekeminen. Yleisperustelujen jaksossa 2.2. esitetyin perustein kohta on pykälän 3 momentin mukaisen toissijaisuussäännöksen vuoksi käynyt tarpeettomaksi, koska uusien

rahanpesua koskevien rikoslain säännösten mukaan useimmista rahanpesurikoksista tuomitaan yhtä ankara tai ankarampi rangaistus kuin osallistumisesta järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan.

Toiseksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan rangaistavaa olisi järjestäytyneen rikollisryhmän toiminnan aktiivinen edistäminen muulla vakavuudeltaan 1 – 6 kohdassa tarkoitetuille tekotavoille rinnastettavalla tavalla. Muita tekotapoja vastaavasti edellytyksenä olisi henkilön aktiivinen osallistuminen rikollisryhmän toimintaan. Se että osallistumisen olisi aina oltava aktiivista toimintaa, ehdotetaan erikseen mainittavaksi 1 momentin 7 kohdan mukaisessa tunnusmerkistössä, koska tekotapaa ei siinä ole yhtä tarkasti yksilöity kuin 1 momentin 1 – 6 kohdassa. Siten pelkkä passiivinen osallistuminen esimerkiksi rikollisjärjestön kokouksiin ei täyttäisi rikoksen tunnusmerkistöä. Muuta säännöksessä tarkoitettua aktiivista edistämistä voisi olla esimerkiksi rikollisryhmän toiminnan tai tavoitteiden kannalta tärkeiden tietojen hankkimista, välittämistä tai luovuttamista. Vastaavanlaisen tiedon hankkiminen tai sen yrittäminen on säädetty rangaistavaksi teko tavoiksi myös terroristiryhmän toiminnan edistämistä koskevassa 34 a luvun 4 §:n 1 momentin 5 kohdassa.

Kolmanneksi pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi lisäys, jonka mukaan rangaistavaa olisi osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän sellaiseen toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikoslain 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikos. Kyseeseen tulisi oikeudenkäytössä kuuluttavan uhkaaminen. Säännös vastaisi Palermion yleissopimuksen 2 ja 5 artiklasta johtuvaa velvoitetta säätää rangaistavaksi osallistuminen sellaisen rikollisjärjestön toimintaan, joka on järjestäytynyt vakavien tai muiden yleissopimuksessa kriminalisoitaviksi edellytettujen rikosten tekemistä varten. Koska yleissopimuksen 23 artiklassa tarkoitettua, rikoslain 15 luvun 9 §:n mukaisesta oikeudenkäytössä kuuluttavan uhkaamisesta säädetty enimmäisrangaistus on kolme vuotta vankeutta, järjestäytyminen sen tekemistä varten ei täytä voimassa olevan rikoslain 17 luvun 2 momentin mukaisia edellytyksiä.

3. Voimaantulo

Palermon yleissopimus tulee sen 38 artiklan mukaan voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä, jona neljäskymmenes sopijapuoli on tallettanut ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymisasiakirjansa YK:n pääsihteerin huostaan. Sopimuksen on ratifioinut 36 valtiota.

Kunkin sellaisen valtion osalta, joka ratifioi tai hyväksyy yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun neljäskymmenes ratifiomis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu, yleissopimus tulee voimaan kolmantenäkymmenentenä päivänä siitä päivästä lukien, jona kyseinen valtio on tallettanut asianmukaisen asiakirjan.

Ehdotetun lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitus säätää tulemaan voimaan samanaikaisesti kun yleissopimus tulee voimaan Suomen osalta.

Laki rikoslain 17 luvun 1a §:n muuttamisesta ehdotetaan tulevaksi voimaan heti kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

4. Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Lainsäädännön alaan eivät kuitenkaan kuulu sellaiset sopimusvelvoitteet, jotka koskevat EY:n yksinomaiseen toimivaltaan kuuluvia asioita eikä eduskunnan suostumus koske mainittuja sopimuksen osia (PeVL 6/2001 vp).

Niin kuin edellä yleissopimuksen 7 artiklaa käsittelevässä jaksossa on todettu, osa rahanpesun torjuntatoimista koskee yhteisön toimivallan piiriin kuuluvia asioita. Näitä määräyksiä ovat 7 artiklan 1 kappaleen velvoitteet siltä osin kuin ne ovat päällekkäiset rahanpesudirektiivissä säänneltyjen kysymysten kanssa. Muilta osin yksityiskohtaisen arvon tekeminen yhteisön ja jäsenvaltioiden välisestä toimivallanjaosta on tässä esityksessä mahdotonta erityisesti siitä syystä, että toimivallanjako sekasopimuksissa riippuu päät-

si yhteisön toimivallan laajuudesta, myös yhteisön päätöksestä käyttää toimivaltaansa sekasopimuksia hyväksyttäessä, eikä neuvosto ole vielä tehnyt päätöstä yleissopimuksen hyväksymisestä yhteisön puolesta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunnan mukaan perustuslain 94 §:n 1 momentin mukainen eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lainsäädännön alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Valtiosopimuksen tai muun kansainvälisen velvoitteen määräys on perustuslakivaliokunnan kannan mukaan luettava lainsäädännön alaan, 1) jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, 2) jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, 3) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, 4) jos määräyksen tarkoitamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai 5) siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, 12/2000 vp, 31/2001 vp ja 38/2001 vp).

Perustuslain 8 § sisältää laillisuusperiaatteen tärkeimmät ainesosat, joihin kuuluu vaatimus, jonka mukaan rikoksina rangaistavat teot on määriteltävä laissa. Tämä merkitsee sitä, että sellainen kansainvälinen velvoite, jolla Suomi sitoutuu kriminalisoimaan jonkin teon tai joitakin tekoja, kuuluu lainsäädännön alaan. Perustuslakivaliokunta on katsonut perustuslaista seuraavan myös sen, että Suomen rikosoikeuden soveltamisalasta on säädettävä lailla (PeVL 4/1998 vp). Näin ollen yleissopimuksen velvoitteet rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen, rahanpesun, lahjonnan sekä oikeudenkäynnissä kuultavan uhkaamisen kriminalisoimisesta ja oikeushenkilön rangaistusvastuusta sekä oikeushenkilölle säädettävistä seuraamuksista kuuluvat lainsäädännön alaan. Niin ikään lainsäädännön alaan kuuluvat yleissopimuksen määräykset rikosoikeudellisesta toimivallasta.

Julkisen vallan käytön kannalta merkityksellisiä ovat yleissopimuksen määräykset menetetyksi tuomitsemisesta, syyttämi-

sestä ja tuomitsemisesta, rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta ja keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa, yhteisistä tutkintaryhmistä, erityisistä tutkintamenetelmistä sekä lainvalvontaviranomaisten välisestä yhteistyöstä. Määräysten voidaan katsoa luovan Suomen viranomaisille perusteen, jonka nojalla niiden on annettava ulkomaan viranomaiselle apua yleissopimuksen päämäärän saavuttamiseksi (PeVL 2/1980 vp). Koska julkisen vallan käyttämisen edellytyksistä on säädettävä lain tasolla, näiden yleissopimuksen määräysten on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan.

5. Säättämisjärjestys

Yleissopimuksen säättämisjärjestyksen kannalta merkityksellisiä sopimusmääräyksiä ovat rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskeva 16 artikla sekä keskinäistä oikeusapua koskevan 18 artiklan 10 kappaleen määräykset vapautensa menettäneen olevan henkilön väliaikaisesta siirtämisestä toiseen sopimusvaltioon. Perustuslain 9 §:n 3 momentin mukaan Suomen kansalaista ei saa vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa luovuttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu. Jos nämä perustuslaissa säädetyt kiellot estävät yksittäistapauksessa henkilön luovuttamisen, Suomi täyttää sopimusvelvoitteensa saattamalla asian yleissopimuksen 16 artiklan 10 kappaleen mukaisesti syyttämistä varten toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi. Yleissopimuksesta ei siten seuraa velvollisuutta luovuttaa Suomen kansalaista toiseen sopimusvaltioon perustuslain säännösten vastaisesti. Yleissopimuksen 16 artiklan 14 kappaleen niin sanottu syrjintälauseke toisaalta estää sellaisten tilanteiden syntymisen, joissa ulkomaalainen olisi luovutettava epäinhimillisiin oloihin vastoin perustuslain säännöksiä. Koska vapautensa menettäneen olevan henkilön väliaikainen siirtäminen edellyttää 18 artiklan 10 kappaleen mukaan asianomaisen henkilön suostumusta, myöskään tämä sopimusmääräys ei ole ristiriidassa perustuslain kanssa.

Rikollisjärjestön toimintaan osallistumista koskevaa kriminalisointivaltiota voidaan arvioida yhdistymisvapauden kannalta. Käsitellessään hallituksen esitystä rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen säätämisestä rangaistavaksi perustuslakivaliokunta lausunnossaan 10/2000 vp katsoi, että ehdotus ei ole ongelmallinen yhdistymisvapauden kannalta. Valiokunta piti selvänä, että ehdotuksessa kriminalisoidussa toiminnassa ei yleensä ole kysymys perustuslain 13 §:ssä turvatun yhdistymisvapauden käyttämisestä. Toisaalta niissä tilanteissa, joissa kyse olisi eräänlaisista yhdistymisvapauden reuna-alueista, valiokunta piti hyväksyttävänä yhdistymisvapauden rajoitusperusteena sitä, että säännöksen tarkoituksena on estää vakavaa rikollisuutta. Suhteellisuusvaatimuksen näkökulmasta valiokunta piti tärkeänä, että pääteot oli rajattu muun muassa korkean rangaistusmaksimin perusteella. Näillä perusteilla myöskään yleissopimuksen rikollisjärjestön toimintaan osallistumisen kriminalisointivaltiota ei ole pidettävä ongelmallisena yhdistymisvapauden kannalta.

Yleissopimuksen 19 artiklan määräyksiä yhteisistä tutkintaryhmistä sekä 20 artiklan määräyksiä erityisistä tutkintamenetelmistä voidaan arvioida Suomen täysivaltaisuuden kannalta. Merkityksellinen on erityisesti 20 artiklan määräys peiteoperaatioista. Kuten aikaisemmin on selostettu, yleissopimuksen 19 ja 20 artiklan määräykset eivät ole velvoittavia määräyksiä, vaan sopimusvaltioita ainoastaan kehoitetaan harkitsemaan artikloissa tarkoitettuja yhteistyömuotoja. EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskevassa hallituksen esityksessä ehdotetun mukaisesti sallittua peitetutkintaan liittyvää yhteistyötä olisi Suomen ja EU:n ulkopuolisten valtioiden välillä ainoastaan se, että Suomen virkamiehet suorittaisivat pyynnöstä peitetutkintaa Suomen lainsäädännön mukaisesti. Siten EU:n ulkopuolisen valtion virkamiehillä ei olisi itsenäisiä toimivaltuuksia Suomen alueella, joten yleissopimuksen ei tältä osin olisi katsottava loukkaavan Suomen täysivaltaisuutta. EU:n oikeusapusopimuksen voimaansaattamista koskevan hallituksen esityksen mukaan myöskään niissä EU-valtioiden välisissä tilanteissa, joissa toisen EU:n jäsenvaltion virkamies voisi Suomen alueella osallistua peitetutkintaan Suo-

men lainsäädännön mukaisesti, kyse ei olisi ristiriidasta perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa. Huomiota on esityksessä kiinnitetty ennen muuta perustuslain 1 §:n 3 momentin säännökseen, jonka mukaan Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskunnan kehittämiseksi. Esityksessä on arvioitu, että kansainvälinen yhteistyö rikosten tutkinnassa ja selvittämisessä on omiaan myötävaikuttamaan yhteiskunnan kehittämiseen siinä merkityksessä kuin perustuslain 1 §:n 3 momentissa tarkoitetaan. Edelleen toisen EU:n jäsenvaltion virkamiehelle annettavien toimivaltuuksien on esityksessä arvioitu vaikuttavan Suomen täysivaltaisuuteen vain vähäisessä määrin, koska peiteoperaatioita koskeviin pyyntöihin suostuminen olisi aina harkinnanvaraista ja toiminta tapahtuisi aina Suomen lainsäädännön mukaan ja Suomen viranomaisten valvonnassa. Koska yleissopimuksen yhteistyömääräykset edellä selostetun mukaisesti

ovat EU:n oikeusapusopimuksen vastaavia määräyksiä huomattavasti rajoitetummat, ei määräysten ole katsottava olevan ristiriidassa perustuslain täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa.

Lait voidaan edellä esitetyin perustein säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään,

että Eduskunta hyväksyisi New Yorkissa 15 päivänä marraskuuta 2000 tehdyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen siltä osin kuin sopimus kuuluu Suomen toimivaltaan.

Koska yleissopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.**Laki****kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
New Yorkissa 15 päivänä marraskuuta 2000 tehdyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §
Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

3 §
Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

2.

Laki**rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 142/2003, seuraavasti:

17 luku

1 a §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Joka

1) perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värväämällä tai yrittämällä värvätä väkeä sitä varten,

2) varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyneitä rikollisryhmiä räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

3) toimeenpanemalla, yrittämällä toimeenpanna tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten,

4) hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,

5) suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi,

6) hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai

7) edistämällä aktiivisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa muulla vakavuudeltaan näihin rinnastettavalla tavalla

osallistuu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka yksi tai useampi 11 luvun 8 §:ssä tai 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava *järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2003.

Naantalissa 27 päivänä kesäkuuta 2003

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Oikeusministeri *Johannes Koskinen*

2.

Laki**rikoslain 17 luvun 1 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 17 luvun 1 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 142/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

17 luku

1 a §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistuminen

Joka

1) perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värväämällä tai yrittämällä värvätä väkeä sitä varten,

2) varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyneitä rikollisryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

3) toimeenpanemalla, yrittämällä toimeenpanna tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten,

4) hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,

5) suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi,

6) hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai

7) tekemällä 32 luvun 1 §:n 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun rikoksen,

Joka

1) perustamalla tai organisoimalla järjestäytyneen rikollisryhmän taikka värväämällä tai yrittämällä värvätä väkeä sitä varten,

2) varustamalla tai yrittämällä varustaa järjestäytyneitä rikollisryhmää räjähteillä, aseilla, ampumatarvikkeilla tai niiden valmistamiseen tarkoitetuilla aineilla tai tarvikkeilla taikka muilla vaarallisilla esineillä tai aineilla,

3) toimeenpanemalla, yrittämällä toimeenpanna tai antamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle koulutusta rikollista toimintaa varten,

4) hankkimalla, yrittämällä hankkia tai luovuttamalla järjestäytyneelle rikollisryhmälle toimitiloja tai muita sen tarvitsemia tiloja taikka kulkuvälineitä tai muita ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä välineitä,

5) suoraan tai välillisesti antamalla tai keräämällä varoja järjestäytyneen rikollisryhmän rikollisen toiminnan rahoittamiseksi,

6) hoitamalla järjestäytyneen rikollisryhmän tärkeitä taloudellisia asioita tai antamalla ryhmän toiminnan kannalta erittäin tärkeitä taloudellisia tai oikeudellisia neuvoja tai

7) edistämällä aktiivisesti järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaa muulla vakavuu-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

osallistuu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka yksi tai useampi 11 luvun 8 §:ssä tarkoitettu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava *järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

deltaan näihin rinnastettavalla tavalla

osallistuu järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan, jossa tavoitteena on tehdä yksi tai useampi rikos, josta säädetty enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, taikka yksi tai useampi 11 luvun 8 §:ssä tai 15 luvun 9 §:ssä tarkoitettu rikos, ja jos tällainen rikos tai sen rangaistava yritys tehdään, on tuomittava *järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 2003. _____

Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastainen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimus

1 artikla

Tarkoitus

Tämän yleissopimuksen tarkoituksena on edistää yhteistyötä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi tehokkaammin.

2 artikla

Käsitteiden käyttö

Tässä yleissopimuksessa:

(a) "Järjestäytynyt rikollisryhmä" tarkoittaa sellaista kolmen tai useamman henkilön muodostamaa rakenteeltaan jäsentynyttä ryhmää, joka on ollut olemassa jonkin aikaa ja jonka tarkoituksena on tehdä yksi tai useampi vakava rikos tai tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistavaksi säädetty teko välittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saamiseksi;

(b) "Vakava rikos" tarkoittaa käyttäytymistä, joka täyttää sellaisen rikoksen tunnusmerkistön, jonka enimmäisrangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta tai ankarampi rangaistus;

(c) "Rakenteeltaan jäsentynyt ryhmä" tarkoittaa ryhmää, joka ei ole satunnaisesti muodostettu rikoksen välitöntä tekemistä varten, jonka jäsenillä ei välttämättä ole muodollisesti määriteltyjä tehtäviä, jonka jäsenyys ei ole jatkuvaa tai jolla ei ole pitkälle kehittyntä sisäistä rakennetta;

United Nations Convention against Transnational Organized Crime

Article 1

Statement of purpose

The purpose of this Convention is to promote cooperation to prevent and combat transnational organized crime more effectively.

Article 2

Use of terms

For the purposes of this Convention:

(a) "Organized criminal group" shall mean a structured group of three or more persons, existing for a period of time and acting in concert with the aim of committing one or more serious crimes or offences established in accordance with this Convention, in order to obtain, directly or indirectly, a financial or other material benefit;

(b) "Serious crime" shall mean conduct constituting an offence punishable by a maximum deprivation of liberty of at least four years or a more serious penalty;

(c) "Structured group" shall mean a group that is not randomly formed for the immediate commission of an offence and that does not need to have formally defined roles for its members, continuity of its membership or a developed structure;

(d) "Omaisuus" tarkoittaa kaikenlaista aineellista tai aineetonta ja irtainta tai kiinteää varallisuutta, sekä oikeudellisia asiakirjoja, jotka osoittavat omistusoikeuden tai osuuden sellaiseen omaisuuteen;

(e) "Rikoksen tuottama hyöty" tarkoittaa rikoksen avulla suoraan tai välillisesti saatua omaisuutta;

(f) "jäädyttäminen" tai "takavarikko" tarkoittaa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden luovuttamisen, muuntamisen, hallinnan siirron tai siirtämisen väliaikaista kieltoa tai omaisuuden väliaikaista haltuunottoa tai määräysvaltaan ottamista;

(g) "Menetetyksi tuomitseminen", johon sisältyy soveltuvin osin menettämisseuraamus, tarkoittaa tuomioistuimen tai muun toimivaltaisen viranomaisen määräykseen perustuvaa omaisuuden pysyvää menettämistä;

(h) "Esirikos" tarkoittaa rikosta, joka on tuottanut sellaista hyötyä, joka voi joutua tämän yleissopimuksen 6 artiklassa määritellyn rikoksen kohteeksi;

(i) "Valvottu läpilasku" tarkoittaa menettelytapaa, jonka avulla sallitaan laittomien tai laittomaksi epäiltyjen lähetysten kulku yhden tai useamman valtion alueelta, alueen läpi tai alueelle kyseisten valtioiden toimivaltaisten viranomaisten tietien ja valvonnassa, rikoksen tutkimiseksi ja rikokseen osallisten henkilöiden tunnistamiseksi;

(j) "Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö" tarkoittaa tietyn alueen täysivaltaisista valtioista koostuvaa järjestöä, jolle sen jäsenvaltiot ovat siirtäneet toimivaltaa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa ja joka on asianmukaisesti sen sisäisten menettelytapojen mukaisesti valtuutettu allekirjoittamaan, ratifioimaan tai hyväksymään tämä yleissopimus tai liittymään siihen. Tässä yleissopimuksessa olevat viittaukset "sopimusvaltioihin" koskevat tällaisia järjestöjä niiden toimivaltaan kuuluvien asioiden osalta.

(d) "Property" shall mean assets of every kind, whether corporeal or incorporeal, movable or immovable, tangible or intangible, and legal documents or instruments evidencing title to, or interest in, such assets;

(e) "Proceeds of crime" shall mean any property derived from or obtained, directly or indirectly, through the commission of an offence;

(f) "Freezing" or "seizure" shall mean temporarily prohibiting the transfer, conversion, disposition or movement of property or temporarily assuming custody or control of property on the basis of an order issued by a court or other competent authority;

(g) "Confiscation", which includes forfeiture where applicable, shall mean the permanent deprivation of property by order of a court or other competent authority;

(h) "Predicate offence" shall mean any offence as a result of which proceeds have been generated that may become the subject of an offence as defined in article 6 of this Convention;

(i) "Controlled delivery" shall mean the technique of allowing illicit or suspect consignments to pass out of, through or into the territory of one or more States, with the knowledge and under the supervision of their competent authorities, with a view to the investigation of an offence and the identification of persons involved in the commission of the offence;

(j) "Regional economic integration organization" shall mean an organization constituted by sovereign States of a given region, to which its member States have transferred competence in respect of matters governed by this Convention and which has been duly authorized, in accordance with its internal procedures, to sign, ratify, accept, approve or accede to it; references to "States Parties" under this Convention shall apply to such organizations within the limits of their competence.

3 artikla

Soveltamisala

1. Ellei tässä yleissopimuksessa toisin määrätä, yleissopimusta sovelletaan

(a) tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädettyjen rikosten; ja

(b) vakavien rikosten; torjuntaan ja tutkintaan sekä niitä koskeviin syytetoimiin, silloin kun rikos on luonteeltaan kansainvälinen ja siihen on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä.

2. Tämän artiklan 1 kappaletta sovellettaessa rikoksen katsotaan olevan luonteeltaan kansainvälinen jos:

(a) se tehdään useammassa kuin yhdessä valtiossa;

(b) se tehdään yhdessä valtiossa, mutta olennainen osa sen valmistelusta, suunnittelusta, johtamisesta tai ohjauksesta toteutetaan toisessa valtiossa;

(c) se tehdään yhdessä valtiossa, mutta siihen on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä, joka osallistuu rikolliseen toimintaan useammassa kuin yhdessä valtiossa;

(d) se tehdään yhdessä valtiossa, mutta sillä on merkittäviä vaikutuksia toisessa valtiossa.

4 artikla

Täysivaltaisuuden suojaaminen

1. Sopimusvaltiot täyttävät tämän yleissopimuksen mukaiset velvoitteensa noudattaen valtioiden tasa-arvoisen täysivaltaisuuden ja alueellisen koskemattomuuden sekä toisten valtioiden sisäisiin asioihin puuttumattomuuden periaatteita.

2. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät oikeuta sopimusvaltiota käyttämään toisen valtion alueella tuomiovaltaa tai suorittamaan tehtäviä, jotka toisen valtion lainsäädännön mukaan kuuluvat yksinomaan sen omille viranomaisille.

Article 3

Scope of application

1. This Convention shall apply, except as otherwise stated herein, to the prevention, investigation and prosecution of:

(a) The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention; and

(b) Serious crime as defined in article 2 of this Convention;

where the offence is transnational in nature and involves an organized criminal group.

2. For the purpose of paragraph 1 of this article, an offence is transnational in nature if:

(a) It is committed in more than one State;

(b) It is committed in one State but a substantial part of its preparation, planning, direction or control takes place in another State;

(c) It is committed in one State but involves an organized criminal group that engages in criminal activities in more than one State; or

(d) It is committed in one State but has substantial effects in another State.

Article 4

Protection of sovereignty

1. States Parties shall carry out their obligations under this Convention in a manner consistent with the principles of sovereign equality and territorial integrity of States and that of non-intervention in the domestic affairs of other States.

2. Nothing in this Convention entitles a State Party to undertake in the territory of another State the exercise of jurisdiction and performance of functions that are reserved exclusively for the authorities of that other State by its domestic law.

5 artikla

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan osallistumisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

1. Kukin sopimusvaltio toteuttaa tarvittavat lainsäädännölliset ja muut toimenpiteet säätääkseen seuraavat teot rangaistaviksi, kun ne on tehty tahallisesti:

(a) jompikumpi tai molemmat seuraavista omina rikosnimikkeinä erikseen kyseisen rikollisen toiminnan yrityksestä tai suorittamisesta:

(i) Sopiminen yhden tai useamman muun henkilön kanssa vakavan rikoksen tekemisestä, jonka tarkoituksena on välittömän tai välillisen taloudellisen tai muun aineellisen hyödyn saaminen ja johon kansallisen lainsäädännön sitä edellyttäessä liittyy teko, johon yksi tekijä ryhtyy sopimuksen päämäärän edistämiseksi, tai johon on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä;

(ii) sellaisen henkilön käyttäytyminen joka, tietoisena joko järjestäytyneen rikollisryhmän tavoitteesta ja yleisestä rikollisesta toiminnasta tai sen aikomuksesta tehdä kyseessä olevat rikokset, osallistuu aktiivisesti

a. järjestäytyneen rikollisryhmän rikolliseen toimintaan;

b. järjestäytyneen rikollisryhmän muuhun toimintaan tietoisena siitä, että hänen osallistumisensa edistää edellä kuvatun rikollisen tavoitteen toteutumista;

(b) vakavan rikoksen tekemisen järjestäminen, ohjaaminen, avustaminen, edistäminen, helpottaminen tai neuvominen, silloin kun siihen on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä.

2. Tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu tietoisuus, tahallisuus, tavoite, tarkoitus tai sopimus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

3. Sopimusvaltiot, joiden kansallinen lainsäädäntö edellyttää järjestäytyneen rikollisryhmän osallisuutta tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan i alakohdan mukaisesti rangaistavaksi säädettyjen rikosten tunnusmerkistön täyttymiselle, varmistavat, että niiden kansallinen lainsäädäntö kattaa kaikki vakavat rikokset, joihin järjestäytyneet rikollisryhmät ovat osallisena. Kyseiset sopimus-

Article 5

Criminalization of participation in an organized criminal group

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) Either or both of the following as criminal offences distinct from those involving the attempt or completion of the criminal activity:

(i) Agreeing with one or more other persons to commit a serious crime for a purpose relating directly or indirectly to the obtaining of a financial or other material benefit and, where required by domestic law, involving an act undertaken by one of the participants in furtherance of the agreement or involving an organized criminal group;

(ii) Conduct by a person who, with knowledge of either the aim and general criminal activity of an organized criminal group or its intention to commit the crimes in question, takes an active part in:

a. Criminal activities of the organized criminal group;

b. Other activities of the organized criminal group in the knowledge that his or her participation will contribute to the achievement of the above-described criminal aim;

(b) Organizing, directing, aiding, abetting, facilitating or counselling the commission of serious crime involving an organized criminal group.

2. The knowledge, intent, aim, purpose or agreement referred to in paragraph 1 of this article may be inferred from objective factual circumstances.

3. States Parties whose domestic law requires involvement of an organized criminal group for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article shall ensure that their domestic law covers all serious crimes involving organized criminal groups. Such States Parties, as well as States Parties whose domestic law requires an act in furtherance of the

valtiot sekä sopimusvaltiot, joiden kansallinen lainsäädäntö edellyttää sopimuksen päämäärää edistävää tekoa 1 kappaleen a kohdan i alakohdan mukaisesti rangaistavaksi säädettyjen rikosten tunnusmerkistön täyttymiselle, ilmoittavat tästä Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille allekirjoittaessaan tämän yleissopimuksen tai tallettaessaan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa

6 artikla

Rikoksen tuottaman hyödyn pesemisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy kansallisen lainsäädäntönsä perusperiaatteiden mukaisesti tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin säätääkseen seuraavat teot rangaistaviksi, kun ne on tehty tahallisesti:

(a) (i) omaisuuden muuntaminen tai luovuttaminen tietoisena siitä, että omaisuus on saatu rikoksen avulla, tarkoituksena salata tai peittää omaisuuden laitton alkuperä tai auttaa sellaiseen esirikokseen osallistunutta henkilöä välttämään tekojensa oikeudelliset seuraamukset;

(ii) omaisuuden todellisen luonteen, alkuperän, sijainnin, hallinnan siirron tai omaisuuden siirtämisen tai siihen liittyvän omistusoikeuden tai muun oikeuden salaaminen tai peittäminen tietoisena siitä, että omaisuus on saatu rikoksen kautta;

(b) kyseisen sopimusvaltion oikeusjärjestelmän peruskäsitteet huomioon ottaen:

(i) omaisuuden hankkiminen, hallussapito tai käyttäminen, kun henkilö omaisuuden saadessaan on ollut tietoinen siitä, että se on saatu rikoksen avulla;

(ii) tämän artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn rikokseen osallistuminen tai sellaista rikosta koskeva liittoutuminen tai salahanke, yritys ja avunanto, yllytys, edistäminen ja neuvominen.

2. Tämän artiklan 1 kappaleen täytäntöönpanemiseksi tai soveltamiseksi

(a) kukin sopimusvaltio pyrkii sovelta-

agreement for purposes of the offences established in accordance with paragraph 1 (a) (i) of this article, shall so inform the Secretary-General of the United Nations at the time of their signature or of deposit of their instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention.

Article 6

Criminalization of the laundering of proceeds of crime

1. Each State Party shall adopt, in accordance with fundamental principles of its domestic law, such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) (i) The conversion or transfer of property, knowing that such property is the proceeds of crime, for the purpose of concealing or disguising the illicit origin of the property or of helping any person who is involved in the commission of the predicate offence to evade the legal consequences of his or her action;

(ii) The concealment or disguise of the true nature, source, location, disposition, movement or ownership of or rights with respect to property, knowing that such property is the proceeds of crime;

(b) Subject to the basic concepts of its legal system:

(i) The acquisition, possession or use of property, knowing, at the time of receipt, that such property is the proceeds of crime;

(ii) Participation in, association with or conspiracy to commit, attempts to commit and aiding, abetting, facilitating and counselling the commission of any of the offences established in accordance with this article.

2. For purposes of implementing or applying paragraph 1 of this article:

(a) Each State Party shall seek to apply

maan 1 kappaletta mahdollisimman monen-tyyppisiin esirikoksiin;

(b) kukin sopimusvaltio pitää esirikoksina kaikkia tämän yleissopimuksen 2 artiklan määritelmän mukaisia vakavia rikoksia sekä tämän yleissopimuksen 5, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädettyjä tekoja. Sellaiset sopimusvaltiot, joiden lainsäädäntö sisältää nimenomaisten esirikosten luettelon, sisällyttävät tähän luetteloon kattavasti vähintään ne rikokset, jotka liittyvät järjestäytyneisiin rikollisryhmiin;

(c) sovellettaessa (b) kohtaa esirikoksiin katsotaan kuuluvan sekä kyseisen sopimusvaltion tuomiovaltaan kuuluvilla alueilla tehdyt että tämän ulkopuolella tehdyt rikokset. Sopimusvaltion tuomiovaltaan kuuluvien alueiden ulkopuolella tehdyt rikokset katsotaan esirikoksiksi kuitenkin ainoastaan silloin kun vastaava käyttäytyminen katsotaan rikokseksi rikoksen tekopaikan valtion kansallisen lainsäädännön mukaan ja olisi katsottava rikokseksi tätä artiklaa täytäntöönpanevan tai soveltavan sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti, jos rikos olisi tehty siellä;

(d) kukin sopimusvaltio toimittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille jäljennökset tai kuvaukset niistä laeistaan, joilla tämä artikla pannaan täytäntöön, sekä mahdollisista myöhemmistä muutoksista kyseisiin lakeihin;

(e) jos sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön perusperiaatteet sitä edellyttävät, voidaan määrätä, että tämän artiklan 1 kappaleessa mainittuja rikoksia koskevia määräyksiä ei sovelleta esirikoksen tehneisiin henkilöihin;

(f) tämän artiklan 1 kappaleessa mainitun rikoksen tunnusmerkistöön kuuluva tietoisuus, tahallisuus tai tarkoitus voidaan päätellä objektiivisista tosiseikoista.

paragraph 1 of this article to the widest range of predicate offences;

(b) Each State Party shall include as predicate offences all serious crime as defined in article 2 of this Convention and the offences established in accordance with articles 5, 8 and 23 of this Convention. In the case of States Parties whose legislation sets out a list of specific predicate offences, they shall, at a minimum, include in such list a comprehensive range of offences associated with organized criminal groups;

(c) For the purposes of subparagraph (b), predicate offences shall include offences committed both within and outside the jurisdiction of the State Party in question. However, offences committed outside the jurisdiction of a State Party shall constitute predicate offences only when the relevant conduct is a criminal offence under the domestic law of the State where it is committed and would be a criminal offence under the domestic law of the State Party implementing or applying this article had it been committed there;

(d) Each State Party shall furnish copies of its laws that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations;

(e) If required by fundamental principles of the domestic law of a State Party, it may be provided that the offences set forth in paragraph 1 of this article do not apply to the persons who committed the predicate offence;

(f) Knowledge, intent or purpose required as an element of an offence set forth in paragraph 1 of this article may be inferred from objective factual circumstances.

7 artikla

Toimenpiteet rahanpesun vastustamiseksi

1. Jokainen sopimusvaltio:

(a) perustaa toimivaltansa rajoissa kattavat kansalliset sääntely- ja valvontajärjestelyt pankeille ja muille rahoituslaitoksille sekä

Article 7

Measures to combat money-laundering

1. Each State Party:

(a) Shall institute a comprehensive domestic regulatory and supervisory regime for banks and non-bank financial institutions

tarvittaessa muille yhteisöille, jotka ovat erityisen alttiita rahanpesulle, ehkäistäkseen ja havaitakseen kaikenlaista rahanpesua; sanotuissa järjestelyissä tulisi painottaa asiakkaan tunnistamista, tietojen tallentamista sekä epäilyttävien maksutapahtumien ilmoittamista;

(b) rajoittamatta tämän yleissopimuksen 18 ja 27 artiklan soveltamista huolehtii siitä, että rahanpesun torjuntaan erikoistuneet hallinto- ja sääntelyviranomaiset, lain valvonnasta vastaavat sekä muut viranomaiset (mukaan lukien oikeusviranomaiset, kun se on kansallisen lainsäädännön mukaisesti tarpeen) pystyvät toimimaan yhteistyössä ja vaihtamaan tietoja kansallisella ja kansainvälisellä tasolla sen kansallisen lainsäädännön määräämien ehtojen mukaisesti, ja harkitsevat tätä tarkoitusta varten rahanpesun selvityskeskusten perustamista toimimaan kansallisena keskuksena mahdollista rahanpesua koskevien tietojen keräystä, analysointia ja levittämistä varten.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat toteutettavissa olevien toimenpiteiden käyttöönottoa havaitakseen ja tarkkaillakseen käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien liikkeitä rajojensa yli, noudattaen varmuustoimenpiteitä tietojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi sekä haittaamatta millään tavalla laillisen pääoman liikkeitä. Kyseisiin toimenpiteisiin voi kuulua yksittäisille henkilöille ja yrityksille asetettava velvollisuus ilmoittaa käteisen rahan ja soveltuvien jälkimarkkinakelpoisten instrumenttien huomattavien määrien siirtämisestä rajojen yli.

3. Sopimusvaltioita kehoitetaan käyttämään alueellisten, alueiden välisten ja monenvälisten järjestöjen laatimia rahanpesun vastaisia aloitteita perustaessaan tämän artiklan määräysten mukaiset kattavat kansalliset sääntely- ja valvontajärjestelyt, sanotun kuitenkin rajoittamatta tämän yleissopimuksen muiden artiklojen määräysten soveltamista.

4. Sopimusvaltiot pyrkivät kehittämään ja edistämään oikeus- ja lainvalvontaviranomaisten sekä rahoitusta sääntelevien viranomaisten maailmanlaajuista, alueellista, alueiden sisäistä ja kahdenvälistä yhteistyötä rahanpesun vastustamiseksi.

and, where appropriate, other bodies particularly susceptible to money-laundering, within its competence, in order to deter and detect all forms of money-laundering, which regime shall emphasize requirements for customer identification, record-keeping and the reporting of suspicious transactions;

(b) Shall, without prejudice to articles 18 and 27 of this Convention, ensure that administrative, regulatory, law enforcement and other authorities dedicated to combating money-laundering (including, where appropriate under domestic law, judicial authorities) have the ability to cooperate and exchange information at the national and international levels within the conditions prescribed by its domestic law and, to that end, shall consider the establishment of a financial intelligence unit to serve as a national centre for the collection, analysis and dissemination of information regarding potential money-laundering.

2. States Parties shall consider implementing feasible measures to detect and monitor the movement of cash and appropriate negotiable instruments across their borders, subject to safeguards to ensure proper use of information and without impeding in any way the movement of legitimate capital. Such measures may include a requirement that individuals and businesses report the cross-border transfer of substantial quantities of cash and appropriate negotiable instruments.

3. In establishing a domestic regulatory and supervisory regime under the terms of this article, and without prejudice to any other article of this Convention, States Parties are called upon to use as a guideline the relevant initiatives of regional, interregional and multilateral organizations against money-laundering.

4. States Parties shall endeavour to develop and promote global, regional, subregional and bilateral cooperation among judicial, law enforcement and financial regulatory authorities in order to combat money-laundering.

8 artikla

Article 8

*Lahjonnan säätäminen rangaistavaksi teoksi**Criminalization of corruption*

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin säätääkseen seuraavat teot rangaistaviksi, kun ne on tehty tahallisesti:

(a) oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen suoraan tai välillisesti virkamiehelle häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan;

(b) oikeudettoman edun pyytäminen tai vastaanottaminen suoraan tai välillisesti virkamiehen toimesta häntä itseään tai toista henkilöä tai yhteisöä varten, jotta kyseinen virkamies toimisi tai pidättäytyisi toimimasta tietyllä tavalla virkatehtäviään hoitaessaan.

2. Kukin sopimusvaltio harkitsee tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin ryhtymistä säätääkseen tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun toiminnan rangaistavaksi silloin kun kyseessä on vieraan valtion virkamies tai kansainvälisen järjestön virkamies. Kukin sopimusvaltio harkitsee myös muiden lahjontamuotojen säätämistä rangaistavaksi teoksi.

3. Kukin sopimusvaltio ryhtyy myös tarvittaviin toimenpiteisiin säätääkseen rangaistavaksi osallisuuden rikoskumppanina tämän artiklan mukaisesti rangaistavaksi säädettyyn tekoon.

4. Tämän artiklan 1 kappaletta sekä 9 artiklaa sovellettaessa "virkamies" tarkoittaa virkamiestä tai julkista palvelua tarjoavaa henkilöä sen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön määritelmän ja rikosoikeuden soveltamiskäytännön mukaisesti, jossa kyseinen henkilö suorittaa kyseistä tehtävää.

1. Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The promise, offering or giving to a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties;

(b) The solicitation or acceptance by a public official, directly or indirectly, of an undue advantage, for the official himself or herself or another person or entity, in order that the official act or refrain from acting in the exercise of his or her official duties.

2. Each State Party shall consider adopting such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences conduct referred to in paragraph 1 of this article involving a foreign public official or international civil servant. Likewise, each State Party shall consider establishing as criminal offences other forms of corruption.

3. Each State Party shall also adopt such measures as may be necessary to establish as a criminal offence participation as an accomplice in an offence established in accordance with this article.

4. For the purposes of paragraph 1 of this article and article 9 of this Convention, "public official" shall mean a public official or a person who provides a public service as defined in the domestic law and as applied in the criminal law of the State Party in which the person in question performs that function.

9 artikla

Toimenpiteet lahjontaa vastaan

1. Tämän yleissopimuksen 8 artiklan mukaisten toimenpiteiden lisäksi kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaessa ja oikeusjärjestelmänsä mukaisesti lainsäädännöllisiin, hallinnollisiin tai muihin tehokkaisiin toimenpiteisiin edistääkseen rehellisyyttä ja torjumaan ja havaitakseen virkamiesten lahjontaa ja rangaistakseen siitä.

2. Kukin sopimusvaltio ryhtyy toimenpiteisiin varmistaakseen viranomaistensa tehokkaan toiminnan virkamiesten lahjonnan torjumiseksi, havaitsemiseksi ja rankaisemiseksi, mukaan lukien riittävän itsenäisyyden antaminen kyseisille viranomaisille ehkäistäkseen asiattomia vaikutuksia niiden toimintaan.

10 artikla

Oikeushenkilöiden vastuu

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin oikeusperiaatteidensa mukaisiin toimenpiteisiin perustaakseen oikeushenkilöille vastuun osallisuudesta vakaviin rikoksiin, joihin järjestäytynyt rikollisryhmä on osallisena, sekä tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistaviksi teoiksi säädettyihin rikoksiin.

2. Ellei sopimusvaltion oikeusperiaatteista muuta johdu, oikeushenkilöiden vastuu voi olla rikosoikeudellista, yksityisoikeudellista tai hallinto-oikeudellista.

3. Oikeushenkilön vastuu ei rajoita rikoksiin syyllistyneiden luonnollisten henkilöiden rikosoikeudellista vastuuta.

4. Kukin sopimusvaltio varmistaa erityisesti, että tämän artiklan mukaan vastuuseen asetettaviin oikeushenkilöihin kohdistetaan tehokkaat, suhteelliset ja vakuuttavat rikosoikeudelliset tai muut kuin rikosoikeudelliset seuraamukset, mukaan lukien taloudelliset seuraamukset.

Article 9

Measures against corruption

1. In addition to the measures set forth in article 8 of this Convention, each State Party shall, to the extent appropriate and consistent with its legal system, adopt legislative, administrative or other effective measures to promote integrity and to prevent, detect and punish the corruption of public officials.

2. Each State Party shall take measures to ensure effective action by its authorities in the prevention, detection and punishment of the corruption of public officials, including providing such authorities with adequate independence to deter the exertion of inappropriate influence on their actions.

Article 10

Liability of legal persons

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary, consistent with its legal principles, to establish the liability of legal persons for participation in serious crimes involving an organized criminal group and for the offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention.

2. Subject to the legal principles of the State Party, the liability of legal persons may be criminal, civil or administrative.

3. Such liability shall be without prejudice to the criminal liability of the natural persons who have committed the offences.

4. Each State Party shall, in particular, ensure that legal persons held liable in accordance with this article are subject to effective, proportionate and dissuasive criminal or non-criminal sanctions, including monetary sanctions.

11 artikla

Syytetoimet, tuomitseminen ja seuraamukset

1. Kukin sopimusvaltio kohdistaa tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistaviksi teoiksi säädettyihin rikoksiin sellaiset seuraamukset, joissa otetaan huomioon näiden rikosten vakavuus.

2. Kukin sopimusvaltio pyrkii varmistamaan, että kaikkea sen kansallisen lainsäädännön mukaista oikeudellista harkintavalttaa, joka koskee syytteen nostamista tämän yleissopimukseen soveltamisalaa kuuluvista rikoksista, käytetään näiden rikosten yhteydessä täytäntöönpanotoimien mahdollisimman suuren tehokkuuden saavuttamiseksi ja kiinnittäen huomiota tarpeeseen ehkäistä tällaisten rikosten tekemisenä.

3. Tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistaviksi teoiksi säädettyjen rikosten osalta kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti ja ottaen asianmukaisesti huomioon puolustuksen oikeudet, pyrkiäkseen varmistamaan, että ehdoissa, jotka liittyvät päätöksiin vapauttaa henkilö odottamaan oikeuskäsittelyä tai valituksen käsittelyä otetaan huomioon tarve varmistua syytetyn läsnäolosta myöhemässä rikosoikeudenkäynnissä.

4. Kukin sopimusvaltio varmistaa, että sen tuomioistuimet tai muut toimivaltaiset viranomaiset ottavat huomioon tämän yleissopimuksen soveltamisalaa kuuluvien rikosten vakavan luonteen harkitessaan tällaisista rikoksista tuomittujen henkilöiden ennenaikaisen tai ehdonalaisen vapauttamisen mahdollisuutta.

5. Kukin sopimusvaltio määrää tarvittaessa kansallisessa lainsäädännössään pitkän vanhentumisajan tämän yleissopimuksen soveltamisalaa kuuluvien rikosten käsitteilyn aloittamiselle, sekä pidemmän vanhentumisajan, silloin kun rikoksesta epäilty on vältellyt oikeutta.

6. Tämän yleissopimuksen määräykset eivät vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan tämän yleissopimuksen mukaisesti rangaistaviksi teoiksi säädetty rikokset ja niihin liittyvät vastuusta vapauttavat seikat tai muut toiminnan lainmukaisuutta määräävät oi-

Article 11

Prosecution, adjudication and sanctions

1. Each State Party shall make the commission of an offence established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention liable to sanctions that take into account the gravity of that offence.

2. Each State Party shall endeavour to ensure that any discretionary legal powers under its domestic law relating to the prosecution of persons for offences covered by this Convention are exercised to maximize the effectiveness of law enforcement measures in respect of those offences and with due regard to the need to deter the commission of such offences.

3. In the case of offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention, each State Party shall take appropriate measures, in accordance with its domestic law and with due regard to the rights of the defence, to seek to ensure that conditions imposed in connection with decisions on release pending trial or appeal take into consideration the need to ensure the presence of the defendant at subsequent criminal proceedings.

4. Each State Party shall ensure that its courts or other competent authorities bear in mind the grave nature of the offences covered by this Convention when considering the eventuality of early release or parole of persons convicted of such offences.

5. Each State Party shall, where appropriate, establish under its domestic law a long statute of limitations period in which to commence proceedings for any offence covered by this Convention and a longer period where the alleged offender has evaded the administration of justice.

6. Nothing contained in this Convention shall affect the principle that the description of the offences established in accordance with this Convention and of the applicable legal defences or other legal principles controlling the lawfulness of conduct is re-

keudelliset periaatteet kuvataan kunkin sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä ja tällaisista rikoksista nostetaan syyte ja tuomitaan rangaistus sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

12 artikla

Menetetyksi tuomitseminen ja takavarikko

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy, niin suuressa määrin kuin se on sen kansallisen oikeusjärjestelmän mukaan mahdollista, tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollistaakseen seuraavassa mainittujen tuomitsemisen menetetyksi:

(a) tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten tuottama hyöty tai omaisuus, jonka arvo vastaa sellaisen rikoksen tuottaman hyödyn arvoa;

(b) omaisuus, laitteet tai muut apuvälineet, joita käytetään tai aiotaan käyttää tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa rikoksissa.

2. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollistaakseen minkä tahansa tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetun esineen tunnistamisen, jäljittämisen, jäädyttämisen tai takavarikon mahdollista menetetyksi tuomitsemista varten.

3. Jos rikoksen tuottama hyöty on kokonaan tai osaksi muunnettu tai vaihdettu muuksi omaisuudeksi, tässä artiklassa tarkoitetut toimenpiteet koskevat rikoksen tuottaman hyödyn sijasta tällaista omaisuutta.

4. Jos rikoksen tuottama hyöty on sekoitettu laillisista lähteistä saatuun omaisuuteen, tällainen omaisuus voidaan tuomita menetetyksi niiltä osin kuin se vastaa siihen sekoitetun rikoksen tuottaman hyödyn arvoa, tämän rajoittamatta jäädyttämiseen tai takavarikointiin liittyviä valtuuksia.

5. Tuloihin tai muihin etuihin, jotka on saatu rikoksen tuottamasta hyödystä, omaisuudesta, joksi rikoksen tuottama hyöty on muunnettu tai vaihdettu, tai omaisuudesta, johon rikoksen tuottama hyöty on sekoitettu, sovelletaan myös tässä artiklassa tarkoitettuja toimenpiteitä samalla tavoin ja samassa määrin kuin rikoksen tuottamaan hyötyyn.

served to the domestic law of a State Party and that such offences shall be prosecuted and punished in accordance with that law.

Article 12

Confiscation and seizure

1. States Parties shall adopt, to the greatest extent possible within their domestic legal systems, such measures as may be necessary to enable confiscation of:

(a) Proceeds of crime derived from offences covered by this Convention or property the value of which corresponds to that of such proceeds;

(b) Property, equipment or other instrumentalities used in or destined for use in offences covered by this Convention.

2. States Parties shall adopt such measures as may be necessary to enable the identification, tracing, freezing or seizure of any item referred to in paragraph 1 of this article for the purpose of eventual confiscation.

3. If proceeds of crime have been transformed or converted, in part or in full, into other property, such property shall be liable to the measures referred to in this article instead of the proceeds.

4. If proceeds of crime have been intermingled with property acquired from legitimate sources, such property shall, without prejudice to any powers relating to freezing or seizure, be liable to confiscation up to the assessed value of the intermingled proceeds.

5. Income or other benefits derived from proceeds of crime, from property into which proceeds of crime have been transformed or converted or from property with which proceeds of crime have been intermingled shall also be liable to the measures referred to in this article, in the same manner and to the same extent as proceeds of crime.

6. Tämän artiklan ja 13 artiklan soveltamista varten kukin sopimusvaltio antaa tuomioistuimilleen tai muille toimivaltaisille viranomaisilleen valtuudet määrätä, että pankki- ja rahoitustietojen sekä liiketoimintaa koskevien tietojen on oltava käytettävissä tai että ne takavarikoidaan. Sopimusvaltio ei saa kieltäytyä noudattamasta tämän kappaleen määräyksiä pankkisalaisuuden perusteella.

7. Sopimusvaltiot voivat harkita mahdollisuutta vaatia, että rikoksentekijä osoittaa rikoksen tuottamaksi hyödyksi väitetyn tai muun menetetyksi tuomittavan omaisuuden laillisen alkuperän, siinä määrin kuin tällainen vaatimus on sen kansallisen lainsäädännön periaatteiden mukainen ja soveltuu oikeudenkäyntien ja asian muun käsittelyn luonteeseen.

8. Tämän artiklan määräysten ei katsota rajoittavan vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia

9. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta periaatteeseen, jonka mukaan siinä tarkoitettujen toimenpiteiden määrittämisen ja pannaan täytäntöön sopimusvaltioiden kansallisen lainsäädännön säännösten mukaisesti ja siinä säädetyin edellytyksin.

13 artikla

Kansainvälinen yhteistyö menetetyksi tuomitsemista varten

1. Kun sopimusvaltio on saanut sellaiselta sopimusvaltiolta, jonka tuomiovaltaan tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva rikos kuuluu, pyynnön tuomita menetyksi alueellaan sijaitsevan tämän yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, laitteen tai muun apuvälineen, sen on niin suuressa määrin kuin se on sen kansallisen oikeusjärjestelmän mukaan mahdollista:

(a) toimitettava pyyntö toimivaltaiselle viranomaisilleen menetetyksi tuomitsemista koskevan määräyksen saamiseksi, ja panna se täytäntöön, jos sellainen annetaan; tai

(b) toimitettava toimivaltaisille viranomaisilleen menetetyksi tuomitsemista koskeva määräys, jonka pyynnön esittäneen sopi-

6. For the purposes of this article and article 13 of this Convention, each State Party shall empower its courts or other competent authorities to order that bank, financial or commercial records be made available or be seized. States Parties shall not decline to act under the provisions of this paragraph on the ground of bank secrecy.

7. States Parties may consider the possibility of requiring that an offender demonstrate the lawful origin of alleged proceeds of crime or other property liable to confiscation, to the extent that such a requirement is consistent with the principles of their domestic law and with the nature of the judicial and other proceedings.

8. The provisions of this article shall not be construed to prejudice the rights of bona fide third parties.

9. Nothing contained in this article shall affect the principle that the measures to which it refers shall be defined and implemented in accordance with and subject to the provisions of the domestic law of a State Party.

Article 13

International cooperation for purposes of confiscation

1. A State Party that has received a request from another State Party having jurisdiction over an offence covered by this Convention for confiscation of proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, of this Convention situated in its territory shall, to the greatest extent possible within its domestic legal system:

(a) Submit the request to its competent authorities for the purpose of obtaining an order of confiscation and, if such an order is granted, give effect to it; or

(b) Submit to its competent authorities, with a view to giving effect to it to the extent requested, an order of confiscation is-

musvaltion alueella oleva tuomioistuin on antanut 12 artiklan 1 kappaleen mukaisesti, pannakseen pyynnön täytäntöön sen edellyttämässä laajuudessa, niiltä osin kuin pyyntö koskee sellaista rikoksen tuottamaa hyötyä, omaisuutta, laitetta tai muuta 12 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua apuvälinettä, joka sijaitsee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion alueella.

2. Kun sopimusvaltio, jonka tuomiovaltaan tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluva rikos kuuluu, on sitä pyytänyt, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ryhtyy toimenpiteisiin rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, laitteiden tai muiden tämän yleissopimuksen 12 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen apuvälineiden tunnistamiseksi, jäljittämiseksi ja jäädyttämiseksi tai takavarikoimiseksi mahdollista menetetyn tuomitsemista varten, jonka määrää pyynnön esittänyt sopimusvaltio, tai tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti esitetyn pyynnön perusteella pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio.

3. Tämän yleissopimuksen 18 artiklan määräyksiä sovelletaan tähän artiklaan tarvittavin muutoksin. Tämän artiklan mukaisesti tehtyihin pyyntöihin on 18 artiklan 15 kappaleessa määriteltyjen tietojen lisäksi sisällytettävä:

(a) Tämän artiklan 1 kappaleen a kohdan mukaisen pyynnön osalta menetetyksi tuomittavan omaisuuden kuvaus ja selvitys tosiseikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu, ja jotka ovat riittäviä, jotta pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi hakea menetetyksi tuomitsemista koskevaa määräystä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti;

(b) Tämän artiklan 1 kappaleen b kohdan mukaisen pyynnön osalta oikeudellisesti pätevä jäljennös pyynnön esittäneen sopimusvaltion antamasta menetetyksi tuomitsemista koskevasta määräyksestä, johon pyyntö perustuu, sekä selvitys tosiseikoista ja tiedot siitä, missä laajuudessa määräys pyydetään panemaan täytäntöön;

(c) Tämän artiklan 2 kappaleen mukaisen osalta kyseessä selvitys tosiseikoista, joihin pyynnön esittänyt sopimusvaltio nojautuu, ja kuvaus pyydettyistä toimenpiteistä.

sued by a court in the territory of the requesting State Party in accordance with article 12, paragraph 1, of this Convention insofar as it relates to proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, situated in the territory of the requested State Party.

2. Following a request made by another State Party having jurisdiction over an offence covered by this Convention, the requested State Party shall take measures to identify, trace and freeze or seize proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities referred to in article 12, paragraph 1, of this Convention for the purpose of eventual confiscation to be ordered either by the requesting State Party or, pursuant to a request under paragraph 1 of this article, by the requested State Party.

3. The provisions of article 18 of this Convention are applicable, mutatis mutandis, to this article. In addition to the information specified in article 18, paragraph 15, requests made pursuant to this article shall contain:

(a) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (a) of this article, a description of the property to be confiscated and a statement of the facts relied upon by the requesting State Party sufficient to enable the requested State Party to seek the order under its domestic law;

(b) In the case of a request pertaining to paragraph 1 (b) of this article, a legally admissible copy of an order of confiscation upon which the request is based issued by the requesting State Party, a statement of the facts and information as to the extent to which execution of the order is requested;

(c) In the case of a request pertaining to paragraph 2 of this article, a statement of the facts relied upon by the requesting State Party and a description of the actions requested.

4. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio tekee tämän artiklan 1 ja 2 kappaleen mukaiset päätökset ja ryhtyy niissä tarkoitettuihin toimenpiteisiin kansallisen lainsäädäntönsä säännösten ja oikeudenkäyntisääntöjensä tai niiden kahden- tai monenkeskisten sopimusten tai järjestelyjen mukaisesti, jotka sitä sitovat pyynnön esittäneeseen sopimusvaltioon nähden, ja niissä määrättyin edellytyksin.

5. Kukin sopimusvaltio toimittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille jäljennökset tai selostuksen laeistaan ja määräyksistään, joilla tämä artikla pannaan täytäntöön, ja niiden myöhemmistä muutoksista.

6. Jos sopimusvaltio asettaa tämän artiklan 1 ja 2 kappaleessa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ryhtymisen ehdoksi asiaa koskevan sopimuksen olemassaolon, se pitää tätä yleissopimusta tarvittavana ja riittävänä sopimusperustana.

7. Sopimusvaltio voi kieltäytyä tämän artiklan mukaisesta yhteistyöstä, jos rikos, johon pyyntö liittyy, ei kuulu tämän yleissopimuksen soveltamisalaan.

8. Tämän artiklan määräysten ei katsota rajoittavan vilpittömässä mielessä toimivien kolmansien osapuolten oikeuksia.

9. Sopimusvaltiot harkitsevat tämän artiklan mukaisesti aloitetun kansainvälisen yhteistyön tehokkuutta edistävien kahden- ja monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä.

14 artikla

Menetetyksi tuomitun rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden käytöstä määrääminen

1. Sopimusvaltio, joka on tämän yleissopimuksen 12 artiklan tai 13 artiklan 1 kappaleen mukaisesti tuominnut menetetyksi rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden, määrää niiden käytöstä kansallisen lainsäädäntönsä ja hallintomenettelynsä mukaisesti.

2. Toimiessaan toisen sopimusvaltion pyynnöstä tämän yleissopimuksen 13 artiklan mukaisesti sopimusvaltiot voivat kansallisen lainsäädäntönsä sallimissa rajoissa ja eri pyynnöstä harkita ensisijaisesti menete-

4. The decisions or actions provided for in paragraphs 1 and 2 of this article shall be taken by the requested State Party in accordance with and subject to the provisions of its domestic law and its procedural rules or any bilateral or multilateral treaty, agreement or arrangement to which it may be bound in relation to the requesting State Party.

5. Each State Party shall furnish copies of its laws and regulations that give effect to this article and of any subsequent changes to such laws and regulations or a description thereof to the Secretary-General of the United Nations.

6. If a State Party elects to make the taking of the measures referred to in paragraphs 1 and 2 of this article conditional on the existence of a relevant treaty, that State Party shall consider this Convention the necessary and sufficient treaty basis.

7. Cooperation under this article may be refused by a State Party if the offence to which the request relates is not an offence covered by this Convention.

8. The provisions of this article shall not be construed to prejudice the rights of bona fide third parties.

9. States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral treaties, agreements or arrangements to enhance the effectiveness of international cooperation undertaken pursuant to this article.

Article 14

Disposal of confiscated proceeds of crime or property

1. Proceeds of crime or property confiscated by a State Party pursuant to articles 12 or 13, paragraph 1, of this Convention shall be disposed of by that State Party in accordance with its domestic law and administrative procedures.

2. When acting on the request made by another State Party in accordance with article 13 of this Convention, States Parties shall, to the extent permitted by domestic law and if so requested, give priority con-

tyksi tuomitun rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden palauttamista pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle, jotta viimeksi mainittu voi maksaa vahingonkorvausta rikoksen uhreille tai palauttaa kyseisen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden sen laillisille omistajille.

3. Toimiessaan toisen sopimusvaltion pyynnöstä tämän yleissopimuksen 12 ja 13 artiklan mukaisesti sopimusvaltio voi erityisesti harkita sopimuksen tai järjestelyjen tekemistä:

(a) tällaisen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden arvon tai niiden myynnistä saatujen varojen tai sellaisten varojen osan siirtämiseksi tämän yleissopimuksen 30 artiklan 2 kappaleen c kohdan mukaisesti määrätyle tilille ja niiden luovuttamisesta hallitustenvälisille toimielimille, jotka ovat erikoistuneet järjestäytyneen rikollisuuden vastustamiseen;

(b) tällaisen rikoksen tuottaman hyödyn tai omaisuuden tai niiden myynnistä saatujen varojen jakamiseksi säännönmukaisesti tai tapauskohtaisesti muiden sopimusvaltioiden kanssa kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön tai hallintomenettelyn mukaisesti.

15 artikla

Tuomiovalta

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaisesti rangaistaviksi teoiksi säädettyihin rikoksiin, kun:

(a) rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion alueella; tai

(b) rikos on tehty aluksella, joka käyttää kyseisen sopimusvaltion lippua, tai ilma-aluksessa, joka on rekisteröity kyseisen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti rikoksen tekohetkellä.

2. Ellei tämän yleissopimuksen 4 artiklassa toisin määrätä, sopimusvaltio voi myös ulottaa tuomiovaltansa sellaisiin rikoksiin, jos:

(a) rikos on tehty kyseisen sopimusvaltion kansalaista vastaan;

sideration to returning the confiscated proceeds of crime or property to the requesting State Party so that it can give compensation to the victims of the crime or return such proceeds of crime or property to their legitimate owners.

3. When acting on the request made by another State Party in accordance with articles 12 and 13 of this Convention, a State Party may give special consideration to concluding agreements or arrangements on:

(a) Contributing the value of such proceeds of crime or property or funds derived from the sale of such proceeds of crime or property or a part thereof to the account designated in accordance with article 30, paragraph 2 (c), of this Convention and to inter-governmental bodies specializing in the fight against organized crime;

(b) Sharing with other States Parties, on a regular or case-by-case basis, such proceeds of crime or property, or funds derived from the sale of such proceeds of crime or property, in accordance with its domestic law or administrative procedures.

Article 15

Jurisdiction

1. Each State Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention when:

(a) The offence is committed in the territory of that State Party; or

(b) The offence is committed on board a vessel that is flying the flag of that State Party or an aircraft that is registered under the laws of that State Party at the time that the offence is committed.

2. Subject to article 4 of this Convention, a State Party may also establish its jurisdiction over any such offence when:

(a) The offence is committed against a national of that State Party;

(b) rikoksen on tehnyt kyseisen sopimusvaltion kansalainen tai kansalaisuudeton henkilö, jolla on vakituinen asuinpaikka sen alueella; tai

(c) rikos on:

(i) säädetty rangaistavaksi teoksi tämän yleissopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen mukaisesti ja se on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella tarkoituksessa tehdä vakava rikos sen alueella;

(ii) säädetty rangaistavaksi teoksi tämän yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen b kohdan ii alakohdan mukaisesti ja se on tehty kyseisen sopimusvaltion alueen ulkopuolella tarkoituksessa tehdä sen alueella tämän yleissopimuksen 6 artiklan 1 kappaleen a kohdan i alakohdan tai ii alakohdan, tai b kohdan i alakohdan mukaisesti rangaistavaksi teoksi säädetty rikos.

3. Tämän yleissopimuksen 16 artiklan 10 kappaleen soveltamista varten kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, jos rikoksesta epäilty on sen alueella, eikä se luovuta häntä yksinomaan sillä perusteella, että rikoksesta epäilty on sen kansalainen.

4. Kukin sopimusvaltio voi myös ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin ulottaakseen tuomiovaltansa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin, jos rikoksesta epäilty on sen alueella, eikä se luovuta häntä.

5. Jos tuomiovaltaansa tämän artiklan 1 tai 2 kappaleen mukaisesti käyttävälle sopimusvaltiolle ilmoitetaan tai se saa muutoin tietää, että yksi tai useampi muu sopimusvaltio on aloittanut tutkinnan, syytetoimet tai oikeudenkäynnin saman teon perusteella, kyseisten sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset neuvottelevat tarvittaessa toistensa kanssa toimiensa yhteensovittamiseksi.

6. Tämä yleissopimus ei estä sopimusvaltiota käyttämästä kansallisen lainsäädäntönsä mukaista rikosoikeudellista toimivaltaa, tämän kuitenkin rajoittamatta yleisen kansainvälisen oikeuden määräyksiä.

(b) The offence is committed by a national of that State Party or a stateless person who has his or her habitual residence in its territory; or

(c) The offence is:

(i) One of those established in accordance with article 5, paragraph 1, of this Convention and is committed outside its territory with a view to the commission of a serious crime within its territory;

(ii) One of those established in accordance with article 6, paragraph 1 (b) (ii), of this Convention and is committed outside its territory with a view to the commission of an offence established in accordance with article 6, paragraph 1 (a) (i) or (ii) or (b) (i), of this Convention within its territory.

3. For the purposes of article 16, paragraph 10, of this Convention, each State Party shall adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences covered by this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite such person solely on the ground that he or she is one of its nationals.

4. Each State Party may also adopt such measures as may be necessary to establish its jurisdiction over the offences covered by this Convention when the alleged offender is present in its territory and it does not extradite him or her.

5. If a State Party exercising its jurisdiction under paragraph 1 or 2 of this article has been notified, or has otherwise learned, that one or more other States Parties are conducting an investigation, prosecution or judicial proceeding in respect of the same conduct, the competent authorities of those States Parties shall, as appropriate, consult one another with a view to coordinating their actions.

6. Without prejudice to norms of general international law, this Convention does not exclude the exercise of any criminal jurisdiction established by a State Party in accordance with its domestic law.

16 artikla

Luovuttaminen

1. Tätä artiklaa sovelletaan tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin tai tapauksiin, joissa 3 artiklan 1 kappaaleen a tai b kohdassa tarkoitettuun rikokseen on osallisena järjestäytynyt rikollisryhmä ja luovuttamispyynnön kohteena oleva henkilö tavataan pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa, sillä edellytyksellä että rikos, jota luovuttamispyyntö koskee, on rangaittava teko sekä pyynnön esittäneen että pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan.

2. Jos luovuttamispyyntö koskee useita erillisiä vakavia rikoksia, joista osa ei kuulu tämän yleissopimuksen soveltamisalaan, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi soveltaa tätä artiklaa myös viimeksi mainittuihin rikoksiin.

3. Jokainen rikos, johon tätä artiklaa sovelletaan, katsotaan sopimusvaltioiden välisissä luovuttamista koskeissa sopimuksissa rikokseksi, jonka johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa. Sopimusvaltiot sitoutuvat sisällyttämään nämä rikokset kaikkiin välillään tehtäviin luovuttamista koskeviin sopimuksiin rikoksina, joiden johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa.

4. Jos sopimusvaltio, joka asettaa luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon, saa luovuttamispyynnön toiselta sopimusvaltiolta, jonka kanssa sillä ei ole luovuttamista koskevaa sopimusta, se voi katsoa tämän yleissopimuksen luovuttamisen oikeusperustaksi kaikkien niiden rikosten osalta, joihin tätä artiklaa sovelletaan.

5. Sopimusvaltiot, jotka asettavat luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaolon:

(a) ilmoittavat tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille siitä, pitävätkö ne tätä yleissopimusta oikeusperustana luovuttamista koskevalle yhteistyölle, jota ne tekevät muiden sopimusvaltioiden kanssa; ja

(b) jos sopimusvaltiot eivät pidä tätä yleissopimusta luovuttamista koskevan yhteistyön oikeusperustana, ne pyrkivät tarvittaes-

Article 16

Extradition

1. This article shall apply to the offences covered by this Convention or in cases where an offence referred to in article 3, paragraph 1 (a) or (b), involves an organized criminal group and the person who is the subject of the request for extradition is located in the territory of the requested State Party, provided that the offence for which extradition is sought is punishable under the domestic law of both the requesting State Party and the requested State Party.

2. If the request for extradition includes several separate serious crimes, some of which are not covered by this article, the requested State Party may apply this article also in respect of the latter offences.

3. Each of the offences to which this article applies shall be deemed to be included as an extraditable offence in any extradition treaty existing between States Parties. States Parties undertake to include such offences as extraditable offences in every extradition treaty to be concluded between them.

4. If a State Party that makes extradition conditional on the existence of a treaty receives a request for extradition from another State Party with which it has no extradition treaty, it may consider this Convention the legal basis for extradition in respect of any offence to which this article applies.

5. States Parties that make extradition conditional on the existence of a treaty shall:

a) At the time of deposit of their instrument of ratification, acceptance, approval of or accession to this Convention, inform the Secretary-General of the United Nations whether they will take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition with other States Parties to this Convention; and

(b) If they do not take this Convention as the legal basis for cooperation on extradition, seek, where appropriate, to conclude

sa tekemään luovuttamista koskevia sopimuksia muiden tämän yleissopimuksen sopimusvaltioiden kanssa tämän artiklan täytäntöönpanemiseksi.

6. Sopimusvaltiot, jotka eivät aseta luovuttamisen ehdoksi sopimuksen olemassaoloa, tunnustavat keskinäisissä suhteissaan tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvat rikokset sellaisiksi rikoksiksi, joiden johdosta rikoksentekijä voidaan luovuttaa.

7. Luovuttamiseen sovelletaan pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä tai sovellettavissa luovuttamista koskevaa sopimuksissa määrättyjä ehtoja, mukaan lukien muun muassa luovuttamisen edellytyksenä oleva vaadittu vähimmäisrangaistus sekä ne syyt, joiden perusteella pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi kieltäytyä luovuttamisesta.

8. Jollei sopimusvaltioiden kansallisessa lainsäädännössä toisin määrätä, ne pyrkivät nopeuttamaan luovuttamismenettelyä ja yksinkertaistamaan siihen liittyviä todistusaineistoa koskevia vaatimuksia kaikkien niiden rikosten osalta, joihin tätä artiklaa sovelletaan.

9. Jollei pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä ja luovuttamissopimuksissa toisin määrätä, se voi pyynnön esittäneen sopimusvaltion pyynnöstä ottaa säilöön henkilön, jonka luovuttamista pyydetään ja joka on sen alueella, tai ryhtyä muihin tarvittaviin toimiin hänen läsnäolonsa varmistamiseksi luovuttamismenettelyssä, kun se on vakuuttunut siitä, että olosuhteet sitä edellyttävät ja että asia on kiireellinen.

10. Jos sopimusvaltio, jonka alueella rikoksesta epäilty tavataan, ei luovuta häntä tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvan rikoksen johdosta pelkästään sillä perusteella, että hän on kyseisen valtion kansalainen, tämän sopimusvaltion on luovuttamista pyytäneen sopimusvaltion pyynnöstä ilman aiheutonta viivytystä saatettava tapaus toimivaltaisten viranomaistensa käsiteltäväksi syyttämistä varten. Kyseiset viranomaiset tekevät päätöksensä ja käsittelevät asian samalla tavalla kuin mikä tahansa muu vakava rikos käsitellään kyseisen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan. Kyseiset sopimusvaltiot toimivat yhteistyössä erityi-

ties on extradition with other States Parties to this Convention in order to implement this article.

6. States Parties that do not make extradition conditional on the existence of a treaty shall recognize offences to which this article applies as extraditable offences between themselves.

7. Extradition shall be subject to the conditions provided for by the domestic law of the requested State Party or by applicable extradition treaties, including, inter alia, conditions in relation to the minimum penalty requirement for extradition and the grounds upon which the requested State Party may refuse extradition.

8. States Parties shall, subject to their domestic law, endeavour to expedite extradition procedures and to simplify evidentiary requirements relating thereto in respect of any offence to which this article applies.

9. Subject to the provisions of its domestic law and its extradition treaties, the requested State Party may, upon being satisfied that the circumstances so warrant and are urgent and at the request of the requesting State Party, take a person whose extradition is sought and who is present in its territory into custody or take other appropriate measures to ensure his or her presence at extradition proceedings.

10. A State Party in whose territory an alleged offender is found, if it does not extradite such person in respect of an offence to which this article applies solely on the ground that he or she is one of its nationals, shall, at the request of the State Party seeking extradition, be obliged to submit the case without undue delay to its competent authorities for the purpose of prosecution. Those authorities shall take their decision and conduct their proceedings in the same manner as in the case of any other offence of a grave nature under the domestic law of that State Party. The States Parties concerned shall cooperate with each other, in

sesti oikeudenkäyntimenettelyyn ja todistusaineistoon liittyvissä kysymyksissä varmistukseen syyttämisen tehokkuuden.

11. Jos sopimusvaltio saa kansallisen lainsäädäntönsä mukaan luovuttaa kansalaisensa ainoastaan sillä ehdolla, että kyseinen henkilö palautetaan tähän sopimusvaltioon kärsimään rangaistusta, joka hänelle määrätään sen oikeudenkäynnin seurauksena, jota varten kyseisen henkilön luovuttamista on pyydetty, ja kyseinen sopimusvaltio ja henkilön luovuttamista pyytävä sopimusvaltio sopivat tästä mahdollisuudesta sekä muista tarpeellisiksi katsomistaan ehdoista, tällainen ehdollinen luovuttaminen riittää täyttämään tämän artiklan 10 kappaleen mukaisen velvoitteen.

12. Jos tuomion täytäntöönpanemista varten pyydetystä luovuttamisesta kieltäydytään sillä perusteella, että luovutettavaksi pyydetty henkilö on pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansalainen, pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion tulee pyynnön esittäneen sopimusvaltion hakemukselta kansallisen lainsäädäntönsä tämän salliesi ja sen vaatimusten mukaisesti harkita pyynnön esittäneen sopimusvaltion lainsäädännön mukaisesti määrätyn rangaistuksen tai sen jäljellä olevan osan täytäntöönpanemista.

13. Silloin kun henkilö on oikeudenkäynnin kohteena minkä tahansa tämän artiklan soveltamisalaan kuuluvan rikoksen osalta, hänelle on taattava oikeudenmukainen kohtelu oikeudenkäynnin kaikissa vaiheissa, mukaan lukien kaikki ne oikeudet ja takeet, jotka perustuvat sen sopimusvaltion kansalliseen lainsäädäntöön, jonka alueella kyseinen henkilö on.

14. Tämän yleissopimuksen määräysten ei tulkita asettavan luovuttamisvelvollisuutta, jos pyynnön vastaanottaneella sopimusvaltiolla on painavien syiden perusteella syytä uskoa, että pyyntö on esitetty henkilön asettamiseksi syytteeseen tai rankaisemiseksi hänen sukupuolensa, rotunsa, uskontonsa, kansallisuutensa, etnisen alkuperänsä tai poliittisten mielipiteidensä perusteella, tai että pyynnön noudattaminen mistä tahansa näistä syistä heikentäisi sen henkilön asemaa, jota pyyntö koskee.

particular on procedural and evidentiary aspects, to ensure the efficiency of such prosecution.

11. Whenever a State Party is permitted under its domestic law to extradite or otherwise surrender one of its nationals only upon the condition that the person will be returned to that State Party to serve the sentence imposed as a result of the trial or proceedings for which the extradition or surrender of the person was sought and that State Party and the State Party seeking the extradition of the person agree with this option and other terms that they may deem appropriate, such conditional extradition or surrender shall be sufficient to discharge the obligation set forth in paragraph 10 of this article.

12. If extradition, sought for purposes of enforcing a sentence, is refused because the person sought is a national of the requested State Party, the requested Party shall, if its domestic law so permits and in conformity with the requirements of such law, upon application of the requesting Party, consider the enforcement of the sentence that has been imposed under the domestic law of the requesting Party or the remainder thereof.

13. Any person regarding whom proceedings are being carried out in connection with any of the offences to which this article applies shall be guaranteed fair treatment at all stages of the proceedings, including enjoyment of all the rights and guarantees provided by the domestic law of the State Party in the territory of which that person is present.

14. Nothing in this Convention shall be interpreted as imposing an obligation to extradite if the requested State Party has substantial grounds for believing that the request has been made for the purpose of prosecuting or punishing a person on account of that person's sex, race, religion, nationality, ethnic origin or political opinions or that compliance with the request would cause prejudice to that person's position for any one of these reasons.

15. Sopimusvaltiot eivät voi kieltäytyä vastaamasta luovuttamispyyntöön pelkäänsä sillä perusteella, että rikokseen katsotaan liittyvän myös julkista taloutta koskevia kysymyksiä.

16. Ennen kuin luovuttamispyynnön vastaanottanut sopimusvaltio kieltäytyy vastaamasta siihen, se neuvottelee tarvittaessa pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa antaakseen sille riittävän tilaisuuden esittää mielipiteensä sekä antaa esittämiään väitteitä tukevia tietoja.

17. Sopimusvaltiot pyrkivät tekemään kahden- ja monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä luovuttamisten toteuttamiseksi tai tehostamiseksi.

15. States Parties may not refuse a request for extradition on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

16. Before refusing extradition, the requested State Party shall, where appropriate, consult with the requesting State Party to provide it with ample opportunity to present its opinions and to provide information relevant to its allegation.

17. States Parties shall seek to conclude bilateral and multilateral agreements or arrangements to carry out or to enhance the effectiveness of extradition.

17 artikla

Tuomittujen siirtäminen

Sopimusvaltiot voivat harkita liittymistä kahden- tai monenvälisiin sopimuksiin tai järjestelyihin, jotka koskevat sellaisten henkilöiden siirtämistä alueelleen, jotka on tuomittu vankeusrangaistukseen tai muuhun vapaudenmenetyksen sisältävään rangaistukseen tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista, jotta nämä henkilöt voisivat suorittaa rangaistuksensa loppuun siellä.

18 artikla

Keskinäinen oikeusapu

1. Sopimusvaltiot antavat toisilleen mahdollisimman laajaa oikeusapua tutkinnassa, syytetoimissa ja oikeudenkäynneissä, jotka liittyvät tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin 3 artiklan määräysten mukaisesti, ja vastavuoroisesti antavat toisilleen vastaavaa oikeusapua, kun pyynnön esittäneellä sopimusvaltiolla on perusteltua syytä epäillä, että 3 artiklan 1 kapaleen a kohdassa tai b kohdassa tarkoitettu rikos on luonteeltaan kansainvälinen, muun muassa siitä syystä, että sellaisten rikosten uhrin, todistajien, rikoksen tuottama hyöty, apuvälineet tai todisteet sijaitsevat pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa ja että

Article 17

Transfer of sentenced persons

States Parties may consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on the transfer to their territory of persons sentenced to imprisonment or other forms of deprivation of liberty for offences covered by this Convention, in order that they may complete their sentences there.

Article 18

Mutual legal assistance

1. States Parties shall afford one another the widest measure of mutual legal assistance in investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences covered by this Convention as provided for in article 3 and shall reciprocally extend to one another similar assistance where the requesting State Party has reasonable grounds to suspect that the offence referred to in article 3, paragraph 1 (a) or (b), is transnational in nature, including that victims, witnesses, proceeds, instrumentalities or evidence of such offences are located in the requested State Party and that the offence involves an organized criminal group.

järjestäytynyt rikollisryhmä on osallisena rikokseen.

2. Keskinäistä oikeusapua annetaan mahdollisimman laajalti pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion asiaan liittyvien lakien, sopimusten ja järjestelyjen mukaisesti sellaisten tutkinta- ja syytetoimien sekä oikeudenkäyntien osalta, jotka liittyvät rikoksiin, joista oikeushenkilö voi joutua vastuuseen pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa tämän yleissopimuksen 10 artiklan mukaisesti.

3. Tämän artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua voidaan pyytää seuraaviin tarkoituksiin:

- (a) todisteiden tai lausuntojen hankkimiseksi henkilöiltä;
- (b) oikeudellisten asiakirjojen tiedoksiantoa varten;
- (c) etsintöjen ja takavarikointien suorittamista sekä jäädyttämistä varten;
- (d) esineiden ja paikkojen tutkimiseksi;
- (e) tietojen, todisteiden sekä asiantuntija-arvioiden saamiseksi;
- (f) alkuperäisten tai oikeaksi todistettujen jäljennösten saamiseksi asiaankuuluvista asiakirjoista ja tiedostoista, kuten valtion asiakirjoista, pankkitiedoista, rahoitusta ja yritystoimintaa koskevista asiakirjoista;
- (g) rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, apuvälineiden, muiden tarvikkeiden tai esineiden tunnistamiseksi tai jäljittämiseksi todistelua varten;
- (h) henkilöiden vapaaehtoisien esiintymisen helpottamiseksi pyynnön esittäneessä sopimusvaltiossa;
- (i) mitä tahansa muuta apua, joka ei ole pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön vastaista.

4. Sopimusvaltion toimivaltaiset viranomaiset voivat ilman ennakkopyyntöä toimittaa rikosasiaan liittyviä tietoja toisen sopimusvaltion toimivaltaiselle viranomaiselle, tämän kuitenkaan rajoittamatta kansallisen lainsäädännön soveltamista, jos ne katsovat, että kyseiset tiedot voisivat auttaa toisen sopimusvaltion viranomaista tutkimusten ja rikosoikeudenkäynnin aloittamisessa tai menestyksellisessä loppuun saattamisessa, tai saattaisivat johtaa siihen, että viimeksi mainittu sopimusvaltio esittää tämän yleissopimuksen mukaisen pyynnön.

2. Mutual legal assistance shall be afforded to the fullest extent possible under relevant laws, treaties, agreements and arrangements of the requested State Party with respect to investigations, prosecutions and judicial proceedings in relation to the offences for which a legal person may be held liable in accordance with article 10 of this Convention in the requesting State Party.

3. Mutual legal assistance to be afforded in accordance with this article may be requested for any of the following purposes:

- (a) Taking evidence or statements from persons;
- (b) Effecting service of judicial documents;
- (c) Executing searches and seizures, and freezing;
- (d) Examining objects and sites;
- (e) Providing information, evidentiary items and expert evaluations;
- (f) Providing originals or certified copies of relevant documents and records, including government, bank, financial, corporate or business records;

(g) Identifying or tracing proceeds of crime, property, instrumentalities or other things for evidentiary purposes;

(h) Facilitating the voluntary appearance of persons in the requesting State Party;

(i) Any other type of assistance that is not contrary to the domestic law of the requested State Party.

4. Without prejudice to domestic law, the competent authorities of a State Party may, without prior request, transmit information relating to criminal matters to a competent authority in another State Party where they believe that such information could assist the authority in undertaking or successfully concluding inquiries and criminal proceedings or could result in a request formulated by the latter State Party pursuant to this Convention.

5. Tietojen toimittaminen tämän artiklan 4 kappaleen mukaisesti ei rajoita tutkimuksia ja rikosoikeudenkäyntejä siinä valtiossa, jonka toimivaltainen viranomainen on toimittanut tiedot. Tiedot vastaanottaneet toimivaltaiset viranomaiset noudattavat pyyntöä, jonka mukaan kyseiset tiedot tulee pitää luottamuksellisina, ainakin toistaiseksi, taikka sen käytölle asetettuja rajoituksia. Tämä ei kuitenkaan estä tiedot vastaanottanutta sopimusvaltiota paljastamasta sen oikeudenkäynnissä syytetyn henkilön syyttömyyden osoittavia tietoja. Tällaisessa tapauksessa tiedot vastaanottanut sopimusvaltio ilmoittaa asiasta tiedot toimittaneelle sopimusvaltiolle ennen tietojen paljastamista ja pyydettyä neuvottelee tiedot toimittaneen sopimusvaltion kanssa. Jos ennakoilmoitus ei poikkeustapauksessa ole mahdollinen, tiedot vastaanottanut sopimusvaltio ilmoittaa asiasta viipymättä tiedot toimittaneelle sopimusvaltiolle.

6. Tämän artiklan määräykset eivät vaikuta velvoitteisiin, jotka perustuvat muuhun kahden- tai monenväliseen sopimukseen, jonka määräykset koskevat kokonaan tai osittain keskinäistä oikeusapua.

7. Tämän artiklan mukaisesti esitettyihin pyyntöihin sovelletaan tämän artiklan 9—29 kappaletta, jos kyseisiä sopimusvaltioita ei sido keskinäistä oikeusapua koskeva sopimus. Jos näitä sopimusvaltioita sitoo sellainen sopimus, pyyntöihin sovelletaan sen vastaavia määräyksiä, elleivät sopimusvaltiot päättää soveltaa tämän artiklan 9—29 kappaletta niiden sijasta. Sopimusvaltioita kannustetaan voimakkaasti soveltamaan näitä kappaleita, mikäli ne helpottavat yhteistyötä.

8. Sopimusvaltiot eivät saa kieltäytyä antamasta tämän artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua pankkisalaisuuden perusteella.

9. Sopimusvaltiot voivat kieltäytyä antamasta tämän artiklan mukaista keskinäistä oikeusapua kaksoisrangaistavuuden puuttumisen perusteella. Pyyntöön vastaanottanut sopimusvaltio voi kuitenkin, katsoessaan tämän tarkoituksenmukaiseksi, antaa oikeusapua harkitsemassaan määrin, riippumatta siitä, olisiko teko rangaistava pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaan.

5. The transmission of information pursuant to paragraph 4 of this article shall be without prejudice to inquiries and criminal proceedings in the State of the competent authorities providing the information. The competent authorities receiving the information shall comply with a request that said information remain confidential, even temporarily, or with restrictions on its use. However, this shall not prevent the receiving State Party from disclosing in its proceedings information that is exculpatory to an accused person. In such a case, the receiving State Party shall notify the transmitting State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the transmitting State Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the receiving State Party shall inform the transmitting State Party of the disclosure without delay.

6. The provisions of this article shall not affect the obligations under any other treaty, bilateral or multilateral, that governs or will govern, in whole or in part, mutual legal assistance.

7. Paragraphs 9 to 29 of this article shall apply to requests made pursuant to this article if the States Parties in question are not bound by a treaty of mutual legal assistance. If those States Parties are bound by such a treaty, the corresponding provisions of that treaty shall apply unless the States Parties agree to apply paragraphs 9 to 29 of this article in lieu thereof. States Parties are strongly encouraged to apply these paragraphs if they facilitate cooperation.

8. States Parties shall not decline to render mutual legal assistance pursuant to this article on the ground of bank secrecy.

9. States Parties may decline to render mutual legal assistance pursuant to this article on the ground of absence of dual criminality. However, the requested State Party may, when it deems appropriate, provide assistance, to the extent it decides at its discretion, irrespective of whether the conduct would constitute an offence under the domestic law of the requested State Party.

10. Henkilö, joka on säilössä tai suorittamassa rangaistusta yhden sopimusvaltion alueella ja jonka läsnäoloa pyydetään toisessa sopimusvaltiossa tunnistamista tai todistajanlausuntoa varten tai muuten avustamaan todistusaineiston hankkimiseksi tutkintaa, syyttämistä tai oikeudenkäyntiä varten tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta, voidaan siirtää, mikäli seuraavat ehdot täyttyvät:

(a) kyseinen henkilö antaa suostumuksensa vapaasta tahdostaan ja kaikista asiaan liittyvistä seikoista tietoisena;

(b) molempien sopimusvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset sopivat tästä sopimusvaltioiden asianmukaisiksi katsomiensa ehtojen mukaisesti.

11. Tämän artiklan 10 kappaleen soveltamista varten:

(a) sopimusvaltiolla, johon henkilö siirretään, on valtuudet ja velvoite pitää siirretty henkilö säilössä, ellei sopimusvaltio, josta henkilö on siirretty, toisin pyydä tai valtuuta;

(b) sopimusvaltio, johon henkilö on siirretty, panee välittömästi täytäntöön velvoitteensa palauttaa henkilö säilöön siihen sopimusvaltioon, josta henkilö on siirretty etukäteen sovitun mukaisesti tai sen mukaan kuin muuten sovitaan näiden sopimusvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten kesken;

(c) sopimusvaltio, johon henkilö on siirretty, ei saa vaatia sopimusvaltiota, josta henkilö on siirretty, käynnistämään luovuttamismenettelyä henkilön palauttamista varten;

(d) laskettaessa vapauden menetyksen kestoja siinä sopimusvaltiossa, josta henkilö on siirretty, on hänen hyväkseen laskettava aika, jonka hän on ollut vapautensa menettäneenä siinä valtiossa, johon hänet on siirretty.

12. Ellei sopimusvaltio, josta henkilö siirretään tämän artiklan 10 ja 11 kappaleen mukaisesti, siihen suostu, kyseistä henkilöä ei hänen kansalaisuudestaan riippumatta saa asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen henkilökohtaista vapauttaan saa muutoin rajoittaa sen valtion alueella, johon hänet siirretään niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsi-

10. A person who is being detained or is serving a sentence in the territory of one State Party whose presence in another State Party is requested for purposes of identification, testimony or otherwise providing assistance in obtaining evidence for investigations, prosecutions or judicial proceedings in relation to offences covered by this Convention may be transferred if the following conditions are met:

(a) The person freely gives his or her informed consent;

(b) The competent authorities of both States Parties agree, subject to such conditions as those States Parties may deem appropriate.

11. For the purposes of paragraph 10 of this article:

(a) The State Party to which the person is transferred shall have the authority and obligation to keep the person transferred in custody, unless otherwise requested or authorized by the State Party from which the person was transferred;

(b) The State Party to which the person is transferred shall without delay implement its obligation to return the person to the custody of the State Party from which the person was transferred as agreed beforehand, or as otherwise agreed, by the competent authorities of both States Parties;

(c) The State Party to which the person is transferred shall not require the State Party from which the person was transferred to initiate extradition proceedings for the return of the person;

(d) The person transferred shall receive credit for service of the sentence being served in the State from which he or she was transferred for time spent in the custody of the State Party to which he or she was transferred.

12. Unless the State Party from which a person is to be transferred in accordance with paragraphs 10 and 11 of this article so agrees, that person, whatever his or her nationality, shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in the territory of the State to which that person is transferred in respect of acts, omissions or

vät hänen lähtöään sen valtion alueelta, josta hänet on siirretty.

13. Kukin sopimusvaltio nimeää keskusviranomaisen, jonka tehtävänä on ja jolla on valtuudet ottaa vastaan keskinäistä oikeusapua koskevia pyyntöjä ja panna ne täytäntöön tai välittää ne edelleen toimivaltaisille viranomaisille täytäntöönpanoa varten. Jos sopimusvaltiolla on erityinen alue tai osavaltio, jolla on erillinen keskinäistä oikeusapua koskeva järjestelmä, se voi nimetä erillisen keskusviranomaisen, jolla on samat tehtävät kyseisellä alueella tai kyseisessä osavaltiossa. Keskusviranomaiset varmistavat vastaanotettujen pyyntöjen nopean ja asianmukaisen täytäntöönpanon tai välittämisen toimivaltaiselle viranomaiselle. Tapauksissa, joissa keskusviranomaisen välittää pyynnön toimivaltaiselle viranomaiselle täytäntöönpanoa varten, sen on kehotettava toimivaltaista viranomaista panemaan pyyntö nopeasti ja asianmukaisesti täytäntöön. Kukin sopimusvaltio ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille tätä tarkoitusta varten määrätystä keskusviranomaisesta tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Keskinäistä oikeusapua koskevat pyynnöt sekä niihin liittyvät tiedonannot toimitetaan sopimusvaltioiden nimeämälle keskusviranomaiselle. Tämä vaatimus ei rajoita sopimusvaltion oikeutta vaatia, että tällaiset pyynnöt ja tiedonannot toimitetaan sille diplomaattiteitse sekä, kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden suostuessa tähän, Kansainvälisen rikospoliisijärjestön (Interpolin) kautta, jos mahdollista.

14. Pyyntöt on laadittava kirjallisesti tai, jos mahdollista, millä tahansa tavalla, joka mahdollistaa kirjallisen asiakirjan tuottamisen, pyynnön vastaanottavan sopimusvaltion hyväksymällä kielellä sellaisissa olosuhteissa, joissa vastaanottajasopimusvaltio pystyy varmistumaan sen aitoudesta. Kukin sopimusvaltio ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille kielen tai kielet, joilla laaditut asiakirjat hyväksytään, tallettaessaan tätä yleissopimusta koskevan ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirjansa. Kiireellisissä tapauksissa ja sopimusvaltioiden sopiessa siitä, pyynnöt voidaan esittää suul-

convictions prior to his or her departure from the territory of the State from which he or she was transferred.

13. Each State Party shall designate a central authority that shall have the responsibility and power to receive requests for mutual legal assistance and either to execute them or to transmit them to the competent authorities for execution. Where a State Party has a special region or territory with a separate system of mutual legal assistance, it may designate a distinct central authority that shall have the same function for that region or territory. Central authorities shall ensure the speedy and proper execution or transmission of the requests received. Where the central authority transmits the request to a competent authority for execution, it shall encourage the speedy and proper execution of the request by the competent authority. The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the central authority designated for this purpose at the time each State Party deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. Requests for mutual legal assistance and any communication related thereto shall be transmitted to the central authorities designated by the States Parties. This requirement shall be without prejudice to the right of a State Party to require that such requests and communications be addressed to it through diplomatic channels and, in urgent circumstances, where the States Parties agree, through the International Criminal Police Organization, if possible.

14. Requests shall be made in writing or, where possible, by any means capable of producing a written record, in a language acceptable to the requested State Party, under conditions allowing that State Party to establish authenticity. The Secretary-General of the United Nations shall be notified of the language or languages acceptable to each State Party at the time it deposits its instrument of ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention. In urgent circumstances and where agreed by the States Parties, requests may be made orally, but shall be confirmed in writing

lisesti, mutta ne on välittömästi vahvistettava kirjallisesti.

15. Keskinäistä oikeusapua koskevassa pyynnössä tulee mainita:

(a) pyynnön esittävä viranomainen;

(b) pyynnössä mainitun tutkinnan, syyte-toimien tai oikeudenkäynnin asiasisältö ja luonne sekä tutkinnasta, syytetoimista tai oikeudenkäynnistä vastaavan viranomaisen nimi ja tehtävät;

(c) yhteenveto asiaan vaikuttavista toiseikoista, paitsi sellaisten pyyntöjen osalta, jotka koskevat oikeudellisten asiakirjojen tiedoksiantoa;

(d) kuvaus pyydetystä avusta ja tiedot menettelytavoista, joita pyynnön esittänyt sopimusvaltio toivoo noudatettavan;

(e) jos mahdollista, kaikkien asianosaisten henkilötiedot, oleskelupaikka ja kansalaisuus; ja

(f) tarkoitus, johon todisteita, tietoja tai toimenpiteitä pyydetään.

16. Pyyntöön vastaanottanut sopimusvaltio voi pyytää lisätietoja, jos se on tarpeen pyynnön täytäntöönpanemiseksi sen kansallisen lainsäädännön mukaisesti tai se helpottaa pyynnön täytäntöönpanoa.

17. Pyyntö pannaan täytäntöön pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja sen kansallisen lainsäädännön sallimassa laajuudessa ja, jos mahdollista, pyynnössä täsmennetyt menettelyt mukaisesti.

18. Kun sopimusvaltion oikeusviranomaisten on kuultava toisen sopimusvaltion alueella olevaa henkilöä todistajana tai asiantuntijana, viimeksi mainittu sopimusvaltio voi, kun se on mahdollista ja kansallisen lainsäädännön peruseriaatteiden mukaista, toisen sopimusvaltion pyynnöstä sallia kuulustelun järjestämisen videokokouksena, mikäli ei ole mahdollista tai toivottavaa, että kyseinen henkilö esiintyy henkilökohtaisesti pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella. Sopimusvaltiot voivat sopia, että pyynnön esittäneen sopimusvaltion oikeusviranomaisen johtaa kuulustelua ja pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion oikeusviranomai-

forthwith.

15. A request for mutual legal assistance shall contain:

(a) The identity of the authority making the request;

(b) The subject matter and nature of the investigation, prosecution or judicial proceeding to which the request relates and the name and functions of the authority conducting the investigation, prosecution or judicial proceeding;

(c) A summary of the relevant facts, except in relation to requests for the purpose of service of judicial documents;

(d) A description of the assistance sought and details of any particular procedure that the requesting State Party wishes to be followed;

(e) Where possible, the identity, location and nationality of any person concerned; and

(f) The purpose for which the evidence, information or action is sought.

16. The requested State Party may request additional information when it appears necessary for the execution of the request in accordance with its domestic law or when it can facilitate such execution.

17. A request shall be executed in accordance with the domestic law of the requested State Party and, to the extent not contrary to the domestic law of the requested State Party and where possible, in accordance with the procedures specified in the request.

18. Wherever possible and consistent with fundamental principles of domestic law, when an individual is in the territory of a State Party and has to be heard as a witness or expert by the judicial authorities of another State Party, the first State Party may, at the request of the other, permit the hearing to take place by video conference if it is not possible or desirable for the individual in question to appear in person in the territory of the requesting State Party. States Parties may agree that the hearing shall be conducted by a judicial authority of the requesting State Party and attended by a judicial authority of the requested State Party.

nen osallistuu siihen.

19. Pyynnön esittänyt sopimusvaltio ei saa ilman pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion etukäteen antamaa lupaa välittää tai käyttää pyynnön vastaanottaneelta sopimusvaltiolta saatuja tietoja ja todisteita muuhun kuin sellaiseen tutkintaan, syyttämiseen tai oikeudenkäyntiin, josta on ilmoitettu pyynnössä. Tämän kappaleen määräykset eivät estä pyynnön esittänyttä sopimusvaltiota paljastamasta oikeudenkäynnissä syytettynä olevan henkilön syyttömyyden osoittavia tietoja tai todisteita. Tässä jälkimmäisessä tapauksessa pyynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa asiasta pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle ennen tietojen tai todisteiden paljastamista ja pyydettyä neuvottelee pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kanssa. Mikäli ennakoilmoituksen antaminen ei poikkeustapauksessa ole mahdollista, pyynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa tietojen tai todisteiden paljastamisesta pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle viipymättä.

20. Pyynnön esittänyt sopimusvaltio voi vaatia, että vastaanottanut sopimusvaltio pitää pyynnön tiedot ja sisällön luottamuksellisina, paitsi niiltä osin kuin niiden paljastaminen on pyynnön täytäntöönpanon kannalta välttämätöntä. Jos pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio ei voi noudattaa luottamuksellisuuden vaatimusta, se ilmoittaa tästä viipymättä pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle.

21. Keskinäisen oikeusavun antamisesta voidaan kieltäytyä:

(a) jos pyyntöä ei ole tehty tämän artiklan määräysten mukaisesti;

(b) jos pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion mielestä pyynnön toteuttaminen saattaa rajoittaa sen täysivaltaisuutta, turvallisuutta, yleistä järjestystä tai muita olennaisia etuja;

(c) kun pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion kansallinen lainsäädäntö estäisi sen viranomaisia toteuttamasta pyydettyjä toimenpiteitä vastaavan rikoksen osalta, joka olisi tutkinnan, syyttämisen tai oikeudenkäynnin kohteena niiden oman toimivallan alueella;

(d) jos pyyntöön suostuminen olisi pyynnön vastaanottaneen sopimusvaltion keski-

19. The requesting State Party shall not transmit or use information or evidence furnished by the requested State Party for investigations, prosecutions or judicial proceedings other than those stated in the request without the prior consent of the requested State Party. Nothing in this paragraph shall prevent the requesting State Party from disclosing in its proceedings information or evidence that is exculpatory to an accused person. In the latter case, the requesting State Party shall notify the requested State Party prior to the disclosure and, if so requested, consult with the requested State Party. If, in an exceptional case, advance notice is not possible, the requesting State Party shall inform the requested State Party of the disclosure without delay.

20. The requesting State Party may require that the requested State Party keep confidential the fact and substance of the request, except to the extent necessary to execute the request. If the requested State Party cannot comply with the requirement of confidentiality, it shall promptly inform the requesting State Party.

21. Mutual legal assistance may be refused:

(a) If the request is not made in conformity with the provisions of this article;

(b) If the requested State Party considers that execution of the request is likely to prejudice its sovereignty, security, order public or other essential interests;

(c) If the authorities of the requested State Party would be prohibited by its domestic law from carrying out the action requested with regard to any similar offence, had it been subject to investigation, prosecution or judicial proceedings under their own jurisdiction;

(d) If it would be contrary to the legal system of the requested State Party relating to

näistä oikeusapua koskevaan lainsäädäntöön liittyvän järjestelmän vastaista.

22. Sopimusvaltiot eivät saa kieltäytyä keskinäisen oikeusavun antamisesta yksinomaan sillä perusteella, että rikokseen katsotaan myös liittyvän julkista taloutta koskevia kysymyksiä.

23. Keskinäisestä oikeusavun antamisesta kieltäytyminen on perusteltava.

24. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio panee keskinäistä oikeusapua koskevan pyynnön täytäntöön mahdollisimman nopeasti ja ottaa mahdollisimman täysimääräisesti huomioon perustellut määräajat, joita pyynnön esittänyt sopimusvaltio on ehdottanut, mieluiten pyynnössään. Pynnön vastaanottanut sopimusvaltio vastaa pyynnön esittäneen sopimusvaltion kohtuullisiin tiedusteluihin asian etenemisestä pyynnön vastaanottaneessa sopimusvaltiossa. Pynnön esittänyt sopimusvaltio ilmoittaa viipymättä pyynnön vastaanottaneelle sopimusvaltiolle, kun pyydettyä apua ei enää tarvita.

25. Pynnön vastaanottanut sopimusvaltio voi lykätä keskinäisen oikeusavun antamista sillä perusteella, että se haittaa aloitettuja tutkinta-, syyte- tai oikeudenkäyntitoimia.

26. Ennen kuin pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio kieltäytyy vastaamasta pyyntöön tämän artiklan 21 kappaleen mukaisesti tai lykkää sen täytäntöönpanoa tämän artiklan 25 kappaleen mukaisesti, pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio neuvottelee pyynnön esittäneen sopimusvaltion kanssa siitä, voidaanko oikeusapua vielä antaa pyynnön esittäneen sopimusvaltion tarpeelliseksi katsomien ehtojen mukaisesti. Jos pyynnön esittänyt sopimusvaltio hyväksyy avun näillä ehdoilla, sen on noudatettava niitä.

27. Todistajaa, asiantuntijaa tai muuta henkilöä, joka pyynnön esittäneen sopimusvaltion pyynnöstä suostuu pyynnön esittäneen sopimusvaltion alueella todistamaan oikeudenkäynnissä tai avustamaan tutkinnassa, syytetoimissa tai oikeudenkäynnissä, ei saa asettaa syytteeseen, vangita tai rangaista eikä hänen henkilökohtaista vapautaan saa muutoin rajoittaa sen valtion alueella, johon hänet siirretään niiden tekojen, laiminlyöntien tai tuomioiden perusteella, jotka edelsivät hänen lähtöään pyynnön vas-

mutual legal assistance for the request to be granted.

22. States Parties may not refuse a request for mutual legal assistance on the sole ground that the offence is also considered to involve fiscal matters.

23. Reasons shall be given for any refusal of mutual legal assistance.

24. The requested State Party shall execute the request for mutual legal assistance as soon as possible and shall take as full account as possible of any deadlines suggested by the requesting State Party and for which reasons are given, preferably in the request. The requested State Party shall respond to reasonable requests by the requesting State Party on progress of its handling of the request. The requesting State Party shall promptly inform the requested State Party when the assistance sought is no longer required.

25. Mutual legal assistance may be postponed by the requested State Party on the ground that it interferes with an ongoing investigation, prosecution or judicial proceeding.

26. Before refusing a request pursuant to paragraph 21 of this article or postponing its execution pursuant to paragraph 25 of this article, the requested State Party shall consult with the requesting State Party to consider whether assistance may be granted subject to such terms and conditions as it deems necessary. If the requesting State Party accepts assistance subject to those conditions, it shall comply with the conditions.

27. Without prejudice to the application of paragraph 12 of this article, a witness, expert or other person who, at the request of the requesting State Party, consents to give evidence in a proceeding or to assist in an investigation, prosecution or judicial proceeding in the territory of the requesting State Party shall not be prosecuted, detained, punished or subjected to any other restriction of his or her personal liberty in that territory in respect of acts, omissions or convictions prior to his or her departure

taanottaneen sopimusvaltion alueelta, sanottuun kuitenkin rajoittamatta tämän artiklan 12 kappaleen soveltamista. Tällainen koskemattomuus päättyy, kun todistaja, asiantuntija tai muu henkilö, jolla on ollut tilaisuus poistua maasta viidentoista peräkkäisen päivän tai sopimusvaltioiden sopiman ajanjakson kuluessa siitä päivästä, jona hänelle on virallisesti ilmoitettu, etteivät oikeusviranomaiset enää vaadi hänen läsnäoloaan, on kuitenkin vapaaehtoisesti jäänyt sopimusvaltion alueelle tai on poistuttuaan palannut vapaasta tahdostaan.

28. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio vastaa pyynnön täytäntöönpanosta aiheutuvista tavanomaisista kustannuksista, elleivät kyseiset sopimusvaltiot toisin sovi. Jos pyyntöön vastaaminen vaatii huomattavia menoja tai erityismenoja, sopimusvaltiot neuvottelevat keskenään ratkaistakseen, minkälaisin ehdoin pyyntö pannaan täytäntöön ja millä tavalla kustannuksista vastataan.

29. Pyynnön vastaanottanut sopimusvaltio:

(a) antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle jäljennökset sen hallussa olevista valtion asiakirjoista tai tiedoista, jotka sen kansallisen lainsäädännön mukaan ovat julkisia;

(b) voi harkintansa mukaan antaa pyynnön esittäneelle sopimusvaltiolle kokonaan, osittain tai asianmukaisiksi katsomiensa ehtojen mukaisesti jäljennökset sen hallussa olevista valtion asiakirjoista tai tiedoista, jotka sen kansallisen lainsäädännön mukaan eivät ole julkisia.

30. Sopimusvaltiot harkitsevat tarvittaessa mahdollisuutta tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä, jotka vastaisivat tämän artiklan määräysten soveltamistarkoitusta, toteuttaisivat ne käytännössä tai edistäisivät niiden soveltamista.

from the territory of the requested State Party. Such safe conduct shall cease when the witness, expert or other person having had, for a period of fifteen consecutive days or for any period agreed upon by the States Parties from the date on which he or she has been officially informed that his or her presence is no longer required by the judicial authorities, an opportunity of leaving, has nevertheless remained voluntarily in the territory of the requesting State Party or, having left it, has returned of his or her own free will.

28. The ordinary costs of executing a request shall be borne by the requested State Party, unless otherwise agreed by the States Parties concerned. If expenses of a substantial or extraordinary nature are or will be required to fulfil the request, the States Parties shall consult to determine the terms and conditions under which the request will be executed, as well as the manner in which the costs shall be borne.

29. The requested State Party:

(a) Shall provide to the requesting State Party copies of government records, documents or information in its possession that under its domestic law are available to the general public;

(b) May, at its discretion, provide to the requesting State Party in whole, in part or subject to such conditions as it deems appropriate, copies of any government records, documents or information in its possession that under its domestic law are not available to the general public.

30. States Parties shall consider, as may be necessary, the possibility of concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements that would serve the purposes of, give practical effect to or enhance the provisions of this article.

19 artikla

Yhteinen tutkinta

Sopimusvaltiot harkitsevat sellaisten kahden- tai monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä, joilla toimivaltaiset viran-

Article 19

Joint investigations

States Parties shall consider concluding bilateral or multilateral agreements or arrangements whereby, in relation to matters

omaiset voivat perustaa yhteisiä tutkintaelimiä asioissa, jotka ovat tutkinnan, syytetöiden tai oikeudenkäynnin kohteena yhdessä tai useammassa valtiossa. Tällaisten sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa yhteiseen tutkintaan voidaan ryhtyä sopimalla siitä tapauskohtaisesti. Asianomaiset sopimusvaltiot varmistavat, että sen sopimusvaltion täysivaltaisuutta, jonka alueella tutkinta tehdään, kunnioitetaan täysimääräisesti.

20 artikla

Erityiset tutkintamenetelmät

1. Jos kansallisen oikeusjärjestelmän peruseriaatteen mahdollistavat sen, kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollisuuksiensa mukaan ja kansallisessa lainsäädännössään asetettujen ehtojen mukaisesti, jotta sen toimivaltaiset viranomaiset voivat käyttää valvottua läpikäymistä asianmukaisesti ja, kun sopimusvaltio katsoo tämän tarkoituksenmukaiseksi, muita erityisiä tutkintamenetelmiä, kuten elektronista tai muuta valvontaa sekä peiteoperaatioiden käyttöä alueellaan, vastustaakseen tehokkaasti järjestäytyneitä rikollisuuksia.

2. Jotta ne voivat tutkia tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia, sopimusvaltioita kehoitetaan tekemään tarvittaessa tarkoituksenmukaisia kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä edellä mainittujen erityisten tutkintamenetelmien käytöstä kansainvälisellä tasolla tapahtuvan yhteistyön yhteydessä. Tällaisia sopimuksia tai järjestelyjä tehdään ja pannaan täytäntöön siten, että valtioiden täysivaltaisen tasa-arvon periaatetta noudatetaan täysin, ja niitä sovelletaan tiukasti kyseisten sopimusten tai järjestelyjen ehtojen mukaisesti.

3. Tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen sopimusten tai järjestelyjen puuttuessa päätökset erityisten tutkintamenetelmien käytöstä kansainvälisellä tasolla tehdään tapauskohtaisesti ja niissä voidaan tarvittaessa ottaa huomioon rahoitusjärjestelyt ja yhteisymmärrys asianomaisten sopimusvaltioiden tuomiovallan käytöstä.

that are the subject of investigations, prosecutions or judicial proceedings in one or more States, the competent authorities concerned may establish joint investigative bodies. In the absence of such agreements or arrangements, joint investigations may be undertaken by agreement on a case-by-case basis. The States Parties involved shall ensure that the sovereignty of the State Party in whose territory such investigation is to take place is fully respected.

Article 20

Special investigative techniques

1. If permitted by the basic principles of its domestic legal system, each State Party shall, within its possibilities and under the conditions prescribed by its domestic law, take the necessary measures to allow for the appropriate use of controlled delivery and, where it deems appropriate, for the use of other special investigative techniques, such as electronic or other forms of surveillance and undercover operations, by its competent authorities in its territory for the purpose of effectively combating organized crime.

2. For the purpose of investigating the offences covered by this Convention, States Parties are encouraged to conclude, when necessary, appropriate bilateral or multilateral agreements or arrangements for using such special investigative techniques in the context of cooperation at the international level. Such agreements or arrangements shall be concluded and implemented in full compliance with the principle of sovereign equality of States and shall be carried out strictly in accordance with the terms of those agreements or arrangements.

3. In the absence of an agreement or arrangement as set forth in paragraph 2 of this article, decisions to use such special investigative techniques at the international level shall be made on a case-by-case basis and may, when necessary, take into consideration financial arrangements and understandings with respect to the exercise of jurisdiction by the States Parties concerned.

4. Asianomaisten sopimusvaltioiden suostumuksella päätöksiin käyttää valvottua läpilaskua kansainvälisellä tasolla voi sisältyä sellaisia keinoja kuin tavaroiden sieppaaminen sekä sen salliminen, että tavarat toimitetaan sellaisinaan tai ne poistetaan tai korvataan kokonaan tai osittain.

21 artikla

Rikosasian käsittelyn siirtäminen

Syytetoimien keskittämiseksi sopimusvaltiot harkitsevat mahdollisuutta siirtää toisilleen sellaisen syytteen käsittely, joka koskee tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa rikosta, kun sellaisen siirron katsotaan palvelevan asianmukaisen lainkäytön tarpeita, ja erityisesti kun usealla valtiolla on tuomiovalta.

22 artikla

Aikaisemman rikollisuuden selvittäminen

Kukin sopimusvaltio voi toteuttaa tarvittavia lainsäädännöllisiä tai muita toimenpiteitä, jotta väitetyn rikosentekijän mahdolliset aikaisemmat tuomiot toisessa valtiossa voidaan ottaa huomioon asianmukaisiksi katsottujen ehtojen mukaisesti ja asianmukaisesti katsottuun tarkoitukseen, jotta selaista tietoa voidaan käyttää tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvaan rikokseen liittyvässä rikosoikeudenkäynnissä.

23 artikla

Oikeudenkäytön haittaamisen säätäminen rangaistavaksi teoksi

Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin lainsäädännöllisiin ja muihin toimenpiteisiin säätääkseen seuraavat teot rangaistaviksi, kun ne on tehty tahallisesti:

(a) Fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelotteleminen tai oikeudettoman edun lupaaminen, tarjoaminen tai antaminen perättömän lausuman aikaansaamiseksi todistelussa tai todis-

4. Decisions to use controlled delivery at the international level may, with the consent of the States Parties concerned, include methods such as intercepting and allowing the goods to continue intact or be removed or replaced in whole or in part.

Article 21

Transfer of criminal proceedings

States Parties shall consider the possibility of transferring to one another proceedings for the prosecution of an offence covered by this Convention in cases where such transfer is considered to be in the interests of the proper administration of justice, in particular in cases where several jurisdictions are involved, with a view to concentrating the prosecution.

Article 22

Establishment of criminal record

Each State Party may adopt such legislative or other measures as may be necessary to take into consideration, under such terms as and for the purpose that it deems appropriate, any previous conviction in another State of an alleged offender for the purpose of using such information in criminal proceedings relating to an offence covered by this Convention.

Article 23

Criminalization of obstruction of justice

Each State Party shall adopt such legislative and other measures as may be necessary to establish as criminal offences, when committed intentionally:

(a) The use of physical force, threats or intimidation or the promise, offering or giving of an undue advantage to induce false testimony or to interfere in the giving of testi-

teluun tai todistusaineiston esittämisen haittaamiseksi oikeudenkäynnissä, joka liittyy tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin;

(b) Fyysinen väkivalta, uhkailu tai pelottelu oikeuslaitoksen virkamiehen tai lain valvonnasta vastaavan virkamiehen virkatehtävien hoitoon puuttumiseksi tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen yhteydessä. Tämän kohdan määräykset eivät rajoita sopimusvaltion oikeutta lainsäädäntöön, jolla suojellaan muita virkamiesryhmiä.

24 artikla

Todistajien suojelu

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin voimavarojensa mukaisesti antaakseen tehokasta suojelua mahdolliselta kostolta tai pelottelulta todistajille, jotka todistavat tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluviin rikoksiin liittyvässä rikosoikeudenkäynnissä, ja tarvittaessa heidän sukulaisilleen ja muille läheisille henkilöille.

2. Tämän määräyksen rajoittamatta vastaajan oikeuksia, mukaan lukien oikeutta oikeussuojaan, tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettuihin toimenpiteisiin voi kuulua muun muassa:

(a) tällaisten henkilöiden fyysiseen suojeluun liittyvien menetelmien käyttöönotto, kuten, siinä määrin kun se on tarpeen ja mahdollista, heidän sijoittamisensa toiseen paikkaan sekä tarvittaessa sen mahdollistaminen, että heidän henkilöllisyyttään tai olinpaikkaansa koskevia tietoja ei paljasteta tai niiden paljastamista rajoitetaan;

(b) sellaisten todistelua koskevien sääntöjen antaminen, joiden mukaan todistaja voi antaa todistajanlausuntonsa tavalla, joka varmistaa hänen turvallisuutensa, kuten todistajanlausunnon antaminen viestintäteknikan, kuten videoyhteyksien tai muiden riittävien keinojen avulla.

3. Sopimusvaltiot harkitsevat sopimusten tai järjestelyjen tekemistä toisten valtioiden kanssa tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettujen henkilöiden uudelleen sijoittamiseksi.

mony or the production of evidence in a proceeding in relation to the commission of offences covered by this Convention;

(b) The use of physical force, threats or intimidation to interfere with the exercise of official duties by a justice or law enforcement official in relation to the commission of offences covered by this Convention. Nothing in this subparagraph shall prejudice the right of States Parties to have legislation that protects other categories of public officials.

Article 24

Protection of witnesses

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide effective protection from potential retaliation or intimidation for witnesses in criminal proceedings who give testimony concerning offences covered by this Convention and, as appropriate, for their relatives and other persons close to them.

2. The measures envisaged in paragraph 1 of this article may include, inter alia, without prejudice to the rights of the defendant, including the right to due process:

(a) Establishing procedures for the physical protection of such persons, such as, to the extent necessary and feasible, relocating them and permitting, where appropriate, non-disclosure or limitations on the disclosure of information concerning the identity and whereabouts of such persons;

(b) Providing evidentiary rules to permit witness testimony to be given in a manner that ensures the safety of the witness, such as permitting testimony to be given through the use of communications technology such as video links or other adequate means.

3. States Parties shall consider entering into agreements or arrangements with other States for the relocation of persons referred to in paragraph 1 of this article.

4. Tämän artiklan määräykset koskevat myös uhreja, kun he toimivat todistajina.

25 artikla

Uhrien avustaminen ja suojeleminen

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin voimavarojensa mukaisesti avustukseen ja suojelemaan tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten uhreja, erityisesti tapauksissa, joissa heitä uhataan kostolla tai pelotellaan.

2. Kukin sopimusvaltio ottaa käyttöön asianmukaiset menettelytavat, jotta tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten uhrin voi hakea vahingonkorvusta ja hyvitystä.

3. Jollei kansallisessa lainsäädännössä toisin säädetä, kukin sopimusvaltio mahdollistaa uhrien näkemysten ja huolien esittämisen ja käsittelyn rikosoikeudenkäynnin asianmukaisissa vaiheissa tavalla, joka ei rajoita puolustuksen oikeuksia.

26 artikla

Toimenpiteet yhteistyön lisäämiseksi lainvalvontaviranomaisten kanssa

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin rohkaistakseen järjestäytyneisiin rikollisryhmiin osallistuvia tai osallistuneita henkilöitä:

(a) antamaan tietoja, jotka olisivat hyödyllisiä toimivaltaisille viranomaisille tutkinnan ja todistelun kannalta seuraavanlaisista kysymyksistä:

(i) järjestäytyneiden rikollisryhmien tunnistetiedot, luonne, koostumus, rakenne, sijainti tai toiminta;

(ii) yhteydet, myös kansainväliset yhteydet, muihin järjestäytyneisiin rikollisryhmiin;

(iii) rikokset, joihin järjestäytyneet rikollisryhmät ovat syyllistyneet tai voivat syyllistyä;

(b) antamaan toimivaltaisille viranomaisille todellista, konkreettista apua, joka saattaa auttaa riistämään järjestäytyneiltä rikollis-

4. The provisions of this article shall also apply to victims insofar as they are witnesses.

Article 25

Assistance to and protection of victims

1. Each State Party shall take appropriate measures within its means to provide assistance and protection to victims of offences covered by this Convention, in particular in cases of threat of retaliation or intimidation.

2. Each State Party shall establish appropriate procedures to provide access to compensation and restitution for victims of offences covered by this Convention.

3. Each State Party shall, subject to its domestic law, enable views and concerns of victims to be presented and considered at appropriate stages of criminal proceedings against offenders in a manner not prejudicial to the rights of the defence.

Article 26

Measures to enhance cooperation with law enforcement authorities

1. Each State Party shall take appropriate measures to encourage persons who participate or who have participated in organized criminal groups:

(a) To supply information useful to competent authorities for investigative and evidentiary purposes on such matters as:

(i) The identity, nature, composition, structure, location or activities of organized criminal groups;

(ii) Links, including international links, with other organized criminal groups;

(iii) Offences that organized criminal groups have committed or may commit;

(b) To provide factual, concrete help to competent authorities that may contribute to depriving organized criminal groups of their

ryhmiltä heidän voimavarojaan tai rikoksen tuottaman hyödyn.

2. Kukin sopimusvaltio harkitsee soveltuvissa tapauksissa mahdollisuutta lieventää rangaistusta sellaisen syytettynä olevan henkilön osalta, joka tarjoaa huomattavaa yhteistyötä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tutkinnassa tai syytteiden nostamiseksi.

3. Kukin sopimusvaltio harkitsee kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti syytteistä luopumista sellaisen henkilön osalta, joka tarjoaa huomattavaa yhteistyötä tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvan rikoksen tutkinnassa tai syytteiden nostamiseksi.

4. Kyseisiä henkilöitä suojellaan tämän yleissopimuksen 24 artiklan mukaisesti.

5. Kun tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitettu henkilö, joka oleskelee yhdessä sopimusvaltiossa, voi tarjota huomattavaa yhteistyötä toisen sopimusvaltion toimivaltaisille viranomaisille, asianomaiset sopimusvaltiot voivat harkita sopimusten tai järjestelyjen tekemistä kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti siitä, että jälkimmäinen sopimusvaltio mahdollisesti tarjoaa tämän artiklan 2 ja 3 kappaleen mukaisen kohtelun.

27 artikla

Lainvalvontaviranomaisten välinen yhteistyö

1. Sopimusvaltiot toimivat läheisessä yhteistyössä toistensa kanssa kukin oman kansallisen oikeus- ja hallintojärjestelmänsä mukaisesti parantaakseen lainvalvonnan tehokkuutta tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten vastustamisessa. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tehokkaisiin toimenpiteisiin erityisesti:

(a) parantaakseen ja ottaakseen tarvittaessa käyttöön tietojenvaihtokanavia toimivaltaitten viranomaisten, virastojen ja yksiköiden välille varman ja nopean tietojenvaihdon helpottamiseksi tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten kaikista näkökohdista, mukaan lukien yhteydet muuhun rikolliseen toimintaan, jos asian-

resources or of the proceeds of crime.

2. Each State Party shall consider providing for the possibility, in appropriate cases, of mitigating punishment of an accused person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

3. Each State Party shall consider providing for the possibility, in accordance with fundamental principles of its domestic law, of granting immunity from prosecution to a person who provides substantial cooperation in the investigation or prosecution of an offence covered by this Convention.

4. Protection of such persons shall be as provided for in article 24 of this Convention.

5. Where a person referred to in paragraph 1 of this article located in one State Party can provide substantial cooperation to the competent authorities of another State Party, the States Parties concerned may consider entering into agreements or arrangements, in accordance with their domestic law, concerning the potential provision by the other State Party of the treatment set forth in paragraphs 2 and 3 of this article.

Article 27

Law enforcement cooperation

1. States Parties shall cooperate closely with one another, consistent with their respective domestic legal and administrative systems, to enhance the effectiveness of law enforcement action to combat the offences covered by this Convention. Each State Party shall, in particular, adopt effective measures:

(a) To enhance and, where necessary, to establish channels of communication between their competent authorities, agencies and services in order to facilitate the secure and rapid exchange of information concerning all aspects of the offences covered by this Convention, including, if the States Parties concerned deem it appropriate, links

omaiset sopimusvaltiot pitävät sitä asianmukaisena;

(b) toimiakseen yhteistyössä muiden sopimusvaltioiden kanssa tutkittaessa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvia rikoksia, seuraavien seikkojen selvittämissä:

(i) sellaisiin rikoksiin osallisiksi epäiltyjen henkilöiden henkilöllisyys, olinpaikka ja toiminta tai muiden asiaan liittyvien henkilöiden olinpaikka;

(ii) rikoksen tuottaman hyödyn tai sellaisten rikosten tekemisestä saadun omaisuuden liikkeet;

(iii) sellaisten rikosten tekemisessä käytetyn omaisuuden, laitteiden tai muiden apuvälineiden liikkeet;

(c) tarjotakseen tarpeen mukaan analysointia tai tutkintaa varten tarvittavat esineet tai ainemäärät;

(d) helpottaakseen tehokasta yhteistyötä toimivaltaisten viranomaistensa, virastojensa ja yksiköidensä välillä ja edistääkseen henkilökunnan ja muiden asiantuntijoiden vaihtoa, mukaan lukien yhteyshenkilöiden lähettäminen, jollei asianomaisten sopimusvaltioiden välisissä kahdenvälisissä sopimuksissa tai järjestelyissä toisin määrätä;

(e) vaihtaakseen tietoja toisten sopimusvaltioiden kanssa tietyistä järjestäytyneiden rikollisryhmien käyttämistä keinoista ja menetelmistä, mukaan lukien tarvittaessa reitit ja kulkuvälineet sekä väärän henkilöllisyyden käyttö, muutettujen tai väärennettyjen asiakirjojen käyttö tai muiden toiminnan salaamiseen käytettävien keinojen käyttö;

(f) vaihtaakseen tietoja ja yhteensovittakseen hallinnolliset ja muut toimenpiteet, joihin on ryhdytty tarvittaessa tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten aikaisen havaitsemisen mahdollistamiseksi.

2. Tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi sopimusvaltiot harkitsevat kahden- ja monenvälisten sopimusten tai järjestelyjen tekemistä lainvalvontaviranomaisten välisestä suorasta yhteistyöstä ja, jos tällaisia sopimuksia tai järjestelyjä on jo olemassa, niiden muuttamista. Jos asianomaisten sopimusvaltioiden välillä ei ole sopimuksia tai järjestelyjä, ne voivat pitää tätä yleisso-

with other criminal activities;

(b) To cooperate with other States Parties in conducting inquiries with respect to offences covered by this Convention concerning:

(i) The identity, whereabouts and activities of persons suspected of involvement in such offences or the location of other persons concerned;

(ii) The movement of proceeds of crime or property derived from the commission of such offences;

(iii) The movement of property, equipment or other instrumentalities used or intended for use in the commission of such offences;

(c) To provide, when appropriate, necessary items or quantities of substances for analytical or investigative purposes;

(d) To facilitate effective coordination between their competent authorities, agencies and services and to promote the exchange of personnel and other experts, including, subject to bilateral agreements or arrangements between the States Parties concerned, the posting of liaison officers;

(e) To exchange information with other States Parties on specific means and methods used by organized criminal groups, including, where applicable, routes and conveyances and the use of false identities, altered or false documents or other means of concealing their activities;

(f) To exchange information and coordinate administrative and other measures taken as appropriate for the purpose of early identification of the offences covered by this Convention.

2. With a view to giving effect to this Convention, States Parties shall consider entering into bilateral or multilateral agreements or arrangements on direct cooperation between their law enforcement agencies and, where such agreements or arrangements already exist, amending them. In the absence of such agreements or arrangements between the States Parties concerned, the

pimusta perustana keskinäiselle lainvalvontaviranomaisten yhteistyölle tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten osalta. Aina kun se on tarkoituksenmukaista, sopimusvaltiot hyödyntävät täysimääräisesti sopimuksia tai järjestelyjä, mukaan lukien kansainväliset tai alueelliset järjestöt, edistääkseen yhteistyötä lainvalvontaviranomaistensa kesken.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät voimavarojensa mukaisesti toimimaan yhteistyössä vastatakseen kansainväliseen järjestäytyneeseen rikollisuuteen, joka hyödyntää nykyaikaista teknologiaa.

28 artikla

Järjestäytyneen rikollisuuden luonnetta koskevien tietojen kerääminen, vaihtaminen ja analysointi

1. Kukin sopimusvaltio harkitsee yhteistyössä tieteellisen ja akateemisen yhteisön kanssa analyysien tekemistä alueellaan olevan järjestäytyneen rikollisuuden kehityksestä, niistä olosuhteista, joissa järjestäytyneet rikollisuus toimii, sekä mukana olevista ammattiryhmistä ja käytetystä teknologiasta.

2. Sopimusvaltiot harkitsevat järjestäytyneitä rikollista toimintaa koskevan analyttisen asiantuntemuksen kehittämistä ja jakamista toistensa kanssa sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kautta. Tätä tarkoitusta varten tulisi tarvittaessa kehittää ja soveltaa yhteisiä määritelmiä, vaatimuksia ja menetelmiä.

3. Kukin sopimusvaltio harkitsee järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevien toimintatapojensa ja todellisten toimenpiteidensä seuraamista sekä niiden vaikutuksen ja tehokkuuden arvioimista.

29 artikla

Koulutus ja tekninen apu

1. Kukin sopimusvaltio aloittaa, kehittää tai parantaa tarvittavissa määrin nimenomaisia koulutusohjelmia lain valvonnasta vastaaville viranomaisille, mukaan lukien syyttäjät, tutkintatuomarit ja tullihenkilöstö ja

Parties may consider this Convention as the basis for mutual law enforcement cooperation in respect of the offences covered by this Convention. Whenever appropriate, States Parties shall make full use of agreements or arrangements, including international or regional organizations, to enhance the cooperation between their law enforcement agencies.

3. States Parties shall endeavour to cooperate within their means to respond to transnational organized crime committed through the use of modern technology.

Article 28

Collection, exchange and analysis of information on the nature of organized crime

1. Each State Party shall consider analysing, in consultation with the scientific and academic communities, trends in organized crime in its territory, the circumstances in which organized crime operates, as well as the professional groups and technologies involved.

2. States Parties shall consider developing and sharing analytical expertise concerning organized criminal activities with each other and through international and regional organizations. For that purpose, common definitions, standards and methodologies should be developed and applied as appropriate.

3. Each State Party shall consider monitoring its policies and actual measures to combat organized crime and making assessments of their effectiveness and efficiency.

Article 29

Training and technical assistance

1. Each State Party shall, to the extent necessary, initiate, develop or improve specific training programmes for its law enforcement personnel, including prosecutors, investigating magistrates and customs per-

muu henkilöstö, jotka vastaavat tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten torjunnasta, havaitsemisesta sekä vastustamisesta. Tällaisiin ohjelmiin voi sisältyä henkilökunnan asettaminen toisten käyttöön sekä henkilökunnan vaihto. Ohjelmissa tulee käsitellä erityisesti seuraavia asioita siinä määrin kuin valtion kansallinen lainsäädäntö sen sallii:

(a) tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvien rikosten torjunnassa, havaitsemisessa ja vastustamisessa käytettävät menetelmät;

(b) tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista epäiltyjen henkilöiden käyttämät reitit ja menetelmät, mukaan lukien kauttakulkuvaltioissa käytetyt reitit ja menetelmät, sekä asianmukaiset vastatoimenpiteet;

(c) salakuljetustavaran liikkeiden seuraaminen;

(d) rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, laitteiden ja muiden apuvälineiden liikkeiden havaitseminen ja seuraaminen, menetelmät, joita käytetään rikoksen tuottaman hyödyn, omaisuuden, laitteiden tai muiden apuvälineiden siirrossa, salaamisessa tai naamioimisessa, sekä rahanpesun ja muiden talousrikosten torjunnassa käytettävät menetelmät;

(e) todistusaineiston kerääminen;

(f) valvontatekniikka vapaan kaupan alueilla sekä vapaasatamissa;

(g) Nykyaikaisessa lain valvonnassa käytettävät laitteet ja menetelmät, mukaan lukien elektroninen valvonta, valvottu läpilasku ja peiteoperaatiot;

(h) tietokoneiden, televiestintäverkkojen tai muun nykyaikaisen teknologian avulla harjoitetun kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa käytettävät menetelmät; sekä

(i) uhrien ja todistajien suojelussa käytettävät menetelmät.

2. Sopimusvaltiot avustavat toisiaan sellaisten tutkimus- ja koulutusohjelmien suunnittelussa ja täytäntöönpanossa, jotka on tarkoitettu asiantuntemuksen vaihtoon tämän artiklan 1 kappaleessa tarkoitetuilla aloilla, ja tätä tarkoitusta varten sopimusvaltio käyttävät tarvittaessa myös hyväkseen alueellisia ja kansainvälisiä konferensseja ja

sonnel, and other personnel charged with the prevention, detection and control of the offences covered by this Convention. Such programmes may include secondments and exchanges of staff. Such programmes shall deal, in particular and to the extent permitted by domestic law, with the following:

(a) Methods used in the prevention, detection and control of the offences covered by this Convention;

(b) Routes and techniques used by persons suspected of involvement in offences covered by this Convention, including in transit States, and appropriate countermeasures;

(c) Monitoring of the movement of contraband;

(d) Detection and monitoring of the movements of proceeds of crime, property, equipment or other instrumentalities and methods used for the transfer, concealment or disguise of such proceeds, property, equipment or other instrumentalities, as well as methods used in combating money-laundering and other financial crimes;

(e) Collection of evidence;

(f) Control techniques in free trade zones and free ports;

(g) Modern law enforcement equipment and techniques, including electronic surveillance, controlled deliveries and undercover operations;

(h) Methods used in combating transnational organized crime committed through the use of computers, telecommunications networks or other forms of modern technology; and

(i) Methods used in the protection of victims and witnesses.

2. States Parties shall assist one another in planning and implementing research and training programmes designed to share expertise in the areas referred to in paragraph 1 of this article and to that end shall also, when appropriate, use regional and international conferences and seminars to promote cooperation and to stimulate discussion on

seminaareja edistääkseen yhteistyötä ja lisätäkseen keskustelua yhteisistä ongelmista, mukaan lukien läpikulkuvaltioiden erityiset ongelmat ja tarpeet.

3. Sopimusvaltiot edistävät sellaista koulutusta ja teknistä apua, joka helpottaa rikoksenteekijöiden luovuttamista ja keskinäistä oikeusapua. Sellaiseen koulutukseen ja tekniseen apuun voi sisältyä kielikoulutusta, henkilökunnan asettamista toisten käyttöön ja henkilökunnan vaihtoa keskusviranomaisen tai vastaavia tehtäviä hoitavien virastojen kesken.

4. Olemassaolevien kahden- ja monenvälisen sopimusten tai järjestelyjen osalta sopimusvaltiot vahvistavat tarvittavissa määrin pyrkimyksiä mahdollisimman tehokkaaseen operatiiviseen ja koulutukselliseen toimintaan kansainvälisissä ja alueellisissa järjestöissä sekä muiden asiaan liittyvien kahden- ja monenvälisen sopimusten tai järjestelyjen puitteissa.

30 artikla

Muut toimenpiteet: yleissopimuksen täytäntöönpano taloudellisen kehityksen ja teknisen avun kautta

1. Sopimusvaltiot ryhtyvät mahdollisuuksien mukaan toimenpiteisiin, joilla voidaan varmistaa tämän yleissopimuksen mahdollisimman tehokas soveltaminen kansainvälisen yhteistyön avulla, ottaen huomioon järjestäytyneen rikollisuuden yleiset kielteiset vaikutukset yhteiskuntaan, erityisesti kestävään kehitykseen.

2. Sopimusvaltiot ryhtyvät konkreettisiin toimenpiteisiin mahdollisuuksien mukaan ja yhteistyössä keskenään sekä kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa:

(a) edistääkseen yhteistyötään kehitysmaiden kanssa eri tasoilla, pyrkien parantamaan kehitysmaiden kykyä torjua ja vastustaa kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta;

(b) edistääkseen taloudellista ja aineellista apua, jolla tuetaan kehitysmaiden pyrkimyksiä vastustaa kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta tehokkaasti ja autetaan kehitysmaita soveltamaan tätä yleissopimusta

problems of mutual concern, including the special problems and needs of transit States.

3. States Parties shall promote training and technical assistance that will facilitate extradition and mutual legal assistance. Such training and technical assistance may include language training, secondments and exchanges between personnel in central authorities or agencies with relevant responsibilities.

4. In the case of existing bilateral and multilateral agreements or arrangements, States Parties shall strengthen, to the extent necessary, efforts to maximize operational and training activities within international and regional organizations and within other relevant bilateral and multilateral agreements or arrangements.

Article 30

Other measures: implementation of the Convention through economic development and technical assistance

1. States Parties shall take measures conducive to the optimal implementation of this Convention to the extent possible, through international cooperation, taking into account the negative effects of organized crime on society in general, in particular on sustainable development.

2. States Parties shall make concrete efforts to the extent possible and in coordination with each other, as well as with international and regional organizations:

(a) To enhance their cooperation at various levels with developing countries, with a view to strengthening the capacity of the latter to prevent and combat transnational organized crime;

(b) To enhance financial and material assistance to support the efforts of developing countries to fight transnational organized crime effectively and to help them implement this Convention successfully;

onnistuneesti;

(c) antaakseen teknistä apua kehitysmailla sekä siirtymätalouden maille, tarkoitukseen auttaa niitä vastaamaan tämän yleissopimuksen soveltamiseen liittyviin tarpeisiin. Tätä tarkoitusta varten sopimusvaltiot pyrkivät suorittamaan riittäviä ja säännöllisiä vapaaehtoisia maksuja Yhdistyneiden Kansakuntien rahoitusjärjestelmään kuuluvalle tilille, joka on osoitettu tähän nimenomaiseen tarkoitukseen. Sopimusvaltiot voivat myös erityisesti harkita kansallisen lainsäädäntönsä ja tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti tietyn prosentuaalisen osuuden tai vastaavan arvon maksamista kyseiselle tilille siitä rikoksen tuottamasta hyödyistä tai omaisuudesta, joka on tuomittu menetettäväksi tämän yleissopimuksen määräysten mukaisesti;

(d) rohkaistakseen ja suostutellakseen tarvittaessa muita valtioita ja rahoituslaitoksia liittymään tämän artiklan mukaisiin pyrkimyksiin, erityisesti tarjoamalla kehitysmaalle lisää koulutusohjelmia ja nykyaikaisia laitteita auttaakseen niitä tämän yleissopimuksen tavoitteiden saavuttamisessa.

3. Näiden toimenpiteiden tulee mahdollisuuksien mukaan olla sellaisia, että ne eivät rajoita olemassa olevia ulkomaanapua koskevia sitoumuksia tai muita yhteistyötä koskevia kahdenvälisiä, alueellisia tai kansainvälisiä rahoitusjärjestelyjä.

4. Sopimusvaltiot voivat tehdä kahden- tai monenvälisiä sopimuksia tai järjestelyjä aineellisesta ja kuljetukseen ja huoltoon liittyvästä avusta, ottaen huomioon rahoitusjärjestelyt, jotka ovat tarpeen, jotta tämän yleissopimuksen mukaiset kansainvälisen yhteistyön muodot olisivat tehokkaita ja jotta kansainvälistä järjestäytyntä rikollisuutta voidaan torjua, havaita ja vastustaa.

31 artikla

Torjuminen

1. Sopimusvaltiot pyrkivät kehittämään ja arvioimaan kansallisia hankkeita sekä ottamaan käyttöön ja edistämään parhaita käytäntöjä sekä toimintamenetelmiä kansainvä-

(c) To provide technical assistance to developing countries and countries with economies in transition to assist them in meeting their needs for the implementation of this Convention. To that end, States Parties shall endeavour to make adequate and regular voluntary contributions to an account specifically designated for that purpose in a United Nations funding mechanism. States Parties may also give special consideration, in accordance with their domestic law and the provisions of this Convention, to contributing to the aforementioned account a percentage of the money or of the corresponding value of proceeds of crime or property confiscated in accordance with the provisions of this Convention;

(d) To encourage and persuade other States and financial institutions as appropriate to join them in efforts in accordance with this article, in particular by providing more training programmes and modern equipment to developing countries in order to assist them in achieving the objectives of this Convention.

3. To the extent possible, these measures shall be without prejudice to existing foreign assistance commitments or to other financial cooperation arrangements at the bilateral, regional or international level.

4. States Parties may conclude bilateral or multilateral agreements or arrangements on material and logistical assistance, taking into consideration the financial arrangements necessary for the means of international cooperation provided for by this Convention to be effective and for the prevention, detection and control of transnational organized crime.

Article 31

Prevention

1. States Parties shall endeavour to develop and evaluate national projects and to establish and promote best practices and policies aimed at the prevention of transna-

lisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

2. Sopimusvaltiot pyrkivät kansallisen lainsäädäntönsä peruseriaatteiden mukaisesti tarvittavilla lainsäädännöllisillä, hallinnollisilla tai muilla toimenpiteillä vähentämään järjestäytyneiden rikollisryhmien olemassaolevia tai tulevia mahdollisuuksia osallistua laillisille markkinoille rikoksen tuottaman hyödyn avulla. Näiden toimenpiteiden olisi keskityttävä seuraaviin asioihin:

(a) yhteistyön vahvistaminen lainvalvontaviranomaisten tai syyttäjien sekä asianmukaisten yksityisten yhteisöjen välillä, teollisuus mukaan lukien;

(b) sellaisten vaatimusten ja menettelytapojen kehittämisen edistäminen, jotka on tarkoitettu suojelemaan julkisten ja asiaan liittyvien yksityisten yhteisöjen rehellisyyttä/lahjomattomuutta/koskemattomuutta, sekä myös asiaan liittyviä ammattikuntia koskevien toimintasääntöjen kehittämisen edistäminen, erityisesti lakimiehille, julkisille notaareille, verotuskonsulteille ja tilintarkastajille;

(c) sen torjuminen, että järjestäytyneet rikollisryhmät käyttävät väärin julkisten viranomaisten tarjouskilpailuja ja julkisten viranomaisten taloudellista toimintaa varten antamaa taloudellista tukea ja lupia;

(d) järjestäytyneiden rikollisryhmien oikeushenkilöihin kohdistaman väärinkäytön torjuminen; sellaisiin keinoihin voi kuulua:

(i) julkisten rekistereiden perustaminen oikeushenkilöiden perustamiseen, johtoon sekä rahoitukseen liittyvistä oikeushenkilöistä ja luonnollisista henkilöistä;

(ii) sen mahdollistaminen, että tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvasta rikoksesta tuomittua henkilöä kielletään kohtuulliseksi määräajaksi tuomioistuimen määräyksellä tai muulla asianmukaisella tavalla toimimasta niiden toimivaltaan kuuluvalla alueella rekisteröidyn oikeushenkilön johtotehtävissä;

(iii) kansallisten rekistereiden perustamista niistä henkilöistä, joita on kielletty toimimasta oikeushenkilöiden johtotehtävissä; ja

(iv) tämän kappaleen d kohdan i ja iii alakohdassa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyvien tietojen vaihdon toisten sopimusval-

tional organized crime.

2. States Parties shall endeavour, in accordance with fundamental principles of their domestic law, to reduce existing or future opportunities for organized criminal groups to participate in lawful markets with proceeds of crime, through appropriate legislative, administrative or other measures. These measures should focus on:

(a) The strengthening of cooperation between law enforcement agencies or prosecutors and relevant private entities, including industry;

(b) The promotion of the development of standards and procedures designed to safeguard the integrity of public and relevant private entities, as well as codes of conduct for relevant professions, in particular lawyers, notaries public, tax consultants and accountants;

(c) The prevention of the misuse by organized criminal groups of tender procedures conducted by public authorities and of subsidies and licences granted by public authorities for commercial activity;

(d) The prevention of the misuse of legal persons by organized criminal groups; such measures could include:

(i) The establishment of public records on legal and natural persons involved in the establishment, management and funding of legal persons;

(ii) The introduction of the possibility of disqualifying by court order or any appropriate means for a reasonable period of time persons convicted of offences covered by this Convention from acting as directors of legal persons incorporated within their jurisdiction;

(iii) The establishment of national records of persons disqualified from acting as directors of legal persons; and

(iv) The exchange of information contained in the records referred to in subparagraphs (d) (i) and (iii) of this paragraph with

tioiden toimivaltaisten viranomaisten kanssa.

3. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvista rikoksista tuomittujen henkilöiden uudelleensopeuttamista yhteiskuntaan.

4. Sopimusvaltiot pyrkivät arvioimaan säännöllisin väliajoin olemassaolevia ja asiaan liittyviä oikeudellisia asiakirjoja sekä hallintokäytäntöä tehdäkseen havaintoja niiden alttiudesta järjestäytyneiden rikollisryhmien väärinkäytöksille.

5. Sopimusvaltiot pyrkivät edistämään yleistä tietoisuutta kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden olemassaolosta, syistä ja vakavuudesta sekä sen aiheuttamasta uhasta. Tietoa voidaan jakaa tarvittaessa joukkotiedotusvälineiden kautta, ja tällaiseen tiedotukseen voi sisältyä toimenpiteitä, joilla edistetään kansalaisten osallistumista kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan ja vastustamiseen.

6. Kukin sopimusvaltio ilmoittaa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille sellaisen viranomaisten tai sellaisten viranomaisten nimet ja osoitteet, jotka voivat auttaa toisia sopimusvaltioita kehittämään keinoja kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi.

7. Sopimusvaltiot toimivat tarvittaessa yhteistyössä toistensa kanssa sekä asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen kanssa tässä artiklassa tarkoitettujen keinojen edistämiseksi ja kehittämiseksi. Tähän kuuluu osallistuminen kansainvälisiin hankkeisiin, joiden tavoitteena on kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjuminen esimerkiksi helpottamalla niitä olosuhteita, jotka altistavat yhteiskunnan marginaaliryhmät kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vaikutukselle.

32 artikla

Yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi

1. Tällä yleissopimuksella perustetaan yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssi, jonka tarkoituksena on parantaa sopimusvaltioiden kykyä torjua kansainvälistä

the competent authorities of other States Parties.

3. States Parties shall endeavour to promote the reintegration into society of persons convicted of offences covered by this Convention.

4. States Parties shall endeavour to evaluate periodically existing relevant legal instruments and administrative practices with a view to detecting their vulnerability to misuse by organized criminal groups.

5. States Parties shall endeavour to promote public awareness regarding the existence, causes and gravity of and the threat posed by transnational organized crime. Information may be disseminated where appropriate through the mass media and shall include measures to promote public participation in preventing and combating such crime.

6. Each State Party shall inform the Secretary-General of the United Nations of the name and address of the authority or authorities that can assist other States Parties in developing measures to prevent transnational organized crime.

7. States Parties shall, as appropriate, collaborate with each other and relevant international and regional organizations in promoting and developing the measures referred to in this article. This includes participation in international projects aimed at the prevention of transnational organized crime, for example by alleviating the circumstances that render socially marginalized groups vulnerable to the action of transnational organized crime.

Article 32

Conference of the Parties to the Convention

1. A Conference of the Parties to the Convention is hereby established to improve the capacity of States Parties to combat transnational organized crime and to promote and

järjestäytynyttä rikollisuutta sekä edistää ja seurata tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

2. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin kutsuu sopimuspuolten konferenssin koolle viimeistään vuoden kuluttua tämän yleissopimuksen voimaantulosta. Sopimuspuolten konferenssi hyväksyy menettelytapasäännöt sekä säännöt, jotka koskevat tämän artiklan 3 ja 4 kappaleessa tarkoitettua toimintaa (mukaan lukien toimintamenojen maksamista koskevat säännöt).

3. Sopimuspuolten konferenssi sopii menettelytavoista, joilla tämän artiklan 1 kappaleessa mainitut tavoitteet on tarkoitus saavuttaa, mukaan lukien:

(a) sopimusvaltioiden tämän yleissopimuksen 29, 30 ja 31 artiklan mukaisen toiminnan edistäminen, esimerkiksi rohkaisemalla vapaaehtoisten lahjoitusten keräämistä;

(b) tietojenvaihdon edistäminen sopimusvaltioiden kesken kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden muodoista ja sen kehityksen suunnasta sekä onnistuneista menetelmistä sen vastustamisessa;

(c) toiminen yhteistyössä asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen ja kansalaisjärjestöjen kanssa;

(d) tarkastelemalla säännöllisin väliajoin tämän yleissopimuksen täytäntöönpanoa;

(e) antamalla suosituksia tämän yleissopimuksen ja sen täytäntöönpanon parantamiseksi.

4. Tämän artiklan 3 kappaleen d ja e kohdan soveltamista varten sopimuspuolten konferenssi hankkii tarvittavat tiedot niistä toimenpiteistä, joihin sopimusvaltiot ovat ryhtyneet tämän yleissopimuksen täytäntöönpanemiseksi, sekä heidän siinä kohtaamistaan vaikeuksista, käyttämällä hyväkseen sopimusvaltioiden toimittamia tietoja sekä sopimuspuolten konferenssin mahdollisesti perustaman ylimääräisen valvontajärjestelmän kautta saatuja tietoja.

5. Kukin sopimusvaltio toimittaa sopimuspuolten konferenssille tämän vaatimat tiedot sen ohjelmista, suunnitelmista ja käytännöstä sekä lainsäädännöllisistä ja hallinnollisista toimenpiteistä, joiden avulla tämä yleissopimus pannaan täytäntöön.

review the implementation of this Convention.

2. The Secretary-General of the United Nations shall convene the Conference of the Parties not later than one year following the entry into force of this Convention. The Conference of the Parties shall adopt rules of procedure and rules governing the activities set forth in paragraphs 3 and 4 of this article (including rules concerning payment of expenses incurred in carrying out those activities).

3. The Conference of the Parties shall agree upon mechanisms for achieving the objectives mentioned in paragraph 1 of this article, including:

(a) Facilitating activities by States Parties under articles 29, 30 and 31 of this Convention, including by encouraging the mobilization of voluntary contributions;

(b) Facilitating the exchange of information among States Parties on patterns and trends in transnational organized crime and on successful practices for combating it;

(c) Cooperating with relevant international and regional organizations and non-governmental organizations;

(d) Reviewing periodically the implementation of this Convention;

(e) Making recommendations to improve this Convention and its implementation.

4. For the purpose of paragraphs 3 (d) and (e) of this article, the Conference of the Parties shall acquire the necessary knowledge of the measures taken by States Parties in implementing this Convention and the difficulties encountered by them in doing so through information provided by them and through such supplemental review mechanisms as may be established by the Conference of the Parties.

5. Each State Party shall provide the Conference of the Parties with information on its programmes, plans and practices, as well as legislative and administrative measures to implement this Convention, as required by the Conference of the Parties.

33 artikla

Sihteeristö

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin antaa yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssille tarvittavat sihteeristön palvelut.

2. Sihteeristön tehtäviin kuuluu:

(a) avustaa sopimuspuolten konferenssia tämän yleissopimuksen 32 artiklassa tarkoitettussa toiminnassa, huolehtia sopimuspuolten konferenssin istuntojen järjestelyistä sekä antaa tarvittavat palvelut näille istunnoille;

(b) pyynnöstä avustaa sopimusvaltioita tämän yleissopimuksen 32 artiklan 5 kappaleessa tarkoitettujen tietojen toimittamisessa sopimuspuolten konferenssille; ja

(c) varmistaa tarvittava yhteistyö asiaan liittyvien kansainvälisten ja alueellisten järjestöjen sihteeristöjen kanssa.

Article 33

Secretariat

1. The Secretary-General of the United Nations shall provide the necessary secretariat services to the Conference of the Parties to the Convention.

2. The secretariat shall:

(a) Assist the Conference of the Parties in carrying out the activities set forth in article 32 of this Convention and make arrangements and provide the necessary services for the sessions of the Conference of the Parties;

(b) Upon request, assist States Parties in providing information to the Conference of the Parties as envisaged in article 32, paragraph 5, of this Convention; and

(c) Ensure the necessary coordination with the secretariats of relevant international and regional organizations.

34 artikla

Yleissopimuksen täytäntöönpano

1. Kukin sopimusvaltio ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, mukaan lukien lainsäädännölliset ja hallinnolliset toimenpiteet, kansallisen lainsäädäntönsä perusperiaatteiden mukaisesti, varmistaakseen tämän yleissopimuksen mukaisten velvollisuuksiensa täytäntöönpanon.

2. Tämän yleissopimuksen 5, 6, 8 ja 23 artiklan mukaiset rikokset säädetään rangaistaviksi teoiksi kunkin sopimusvaltion kansallisessa lainsäädännössä riippumatta tämän yleissopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa tarkoitettua rikoksen kansainvälisestä luonteesta tai järjestäytyneen rikollisryhmän osallisuudesta, paitsi niiltä osin kuin tämän yleissopimuksen 5 artikla edellyttäisi järjestäytyneen rikollisryhmän osallisuutta.

3. Kukin sopimusvaltio voi toteuttaa tässä yleissopimuksessa määrättyjä toimenpiteitä ankarampia toimenpiteitä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjumiseksi ja vastustamiseksi.

Article 34

Implementation of the Convention

1. Each State Party shall take the necessary measures, including legislative and administrative measures, in accordance with fundamental principles of its domestic law, to ensure the implementation of its obligations under this Convention.

2. The offences established in accordance with articles 5, 6, 8 and 23 of this Convention shall be established in the domestic law of each State Party independently of the transnational nature or the involvement of an organized criminal group as described in article 3, paragraph 1, of this Convention, except to the extent that article 5 of this Convention would require the involvement of an organized criminal group.

3. Each State Party may adopt more strict or severe measures than those provided for by this Convention for preventing and combating transnational organized crime.

35 artikla

Riitojen ratkaiseminen

1. Sopimusvaltiot pyrkivät ratkaisemaan tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskevat riidat neuvottelemalla.

2. Kahden tai useamman sopimusvaltion välinen tämän yleissopimuksen tulkintaa tai soveltamista koskeva riita, jota ei voida ratkaista neuvottelemalla kohtuullisessa ajassa, saatetaan yhden tällaisen sopimusvaltion pyynnöstä välimiesmenettelyyn. Mikäli sopimusvaltiot eivät ole onnistuneet sopimaan välimiesmenettelyn järjestämisestä kuuden kuukauden kuluttua välimiesmenettelyä koskevan pyynnön esittämisestä, mikä tahansa näistä sopimusvaltioista voi saattaa riidan Kansainvälisen tuomioistuimen ratkaistavaksi esittämällä sitä koskevan pyynnön tuomioistuimen perussäännön mukaisesti.

3. Kukin sopimusvaltio voi allekirjoittaessaan, ratifioidessaan tai hyväksyessään tämän yleissopimuksen tai liittyessään siihen selittää, ettei se katso tämän artiklan 2 kappaleen sitovan itseään. Tämän artiklan 2 kappale sidos muita sopimusvaltioita tällaisen varauksen tehneisiin sopimusvaltioihin nähden.

4. Sopimusvaltio, joka on tehnyt tämän artiklan 3 kappaleen mukaisen varauksen voi peruuttaa sen milloin tahansa ilmoittamalla asiasta Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille.

36 artikla

Allekirjoittaminen, ratifiointi, hyväksyminen ja liittyminen

1. Tämä yleissopimus on avoinna allekirjoittamista varten kaikille valtioille 12 päivästä 15 päivään joulukuuta 2000 Palermossa, Italiassa, ja sen jälkeen Yhdistyneiden Kansakuntien päämajassa New Yorkissa 12 päivään joulukuuta 2002 saakka.

2. Tämä yleissopimus on myös avoinna allekirjoittamista varten alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, edellyttäen

Article 35

Settlement of disputes

1. States Parties shall endeavour to settle disputes concerning the interpretation or application of this Convention through negotiation.

2. Any dispute between two or more States Parties concerning the interpretation or application of this Convention that cannot be settled through negotiation within a reasonable time shall, at the request of one of those States Parties, be submitted to arbitration. If, six months after the date of the request for arbitration, those States Parties are unable to agree on the organization of the arbitration, any one of those States Parties may refer the dispute to the International Court of Justice by request in accordance with the Statute of the Court.

3. Each State Party may, at the time of signature, ratification, acceptance or approval of or accession to this Convention, declare that it does not consider itself bound by paragraph 2 of this article. The other States Parties shall not be bound by paragraph 2 of this article with respect to any State Party that has made such a reservation.

4. Any State Party that has made a reservation in accordance with paragraph 3 of this article may at any time withdraw that reservation by notification to the Secretary-General of the United Nations.

Article 36

Signature, ratification, acceptance, approval and accession

1. This Convention shall be open to all States for signature from 12 to 15 December 2000 in Palermo, Italy, and thereafter at United Nations Headquarters in New York until 12 December 2002.

2. This Convention shall also be open for signature by regional economic integration organizations provided that at least one

kuitenkin, että vähintään yksi sellaisen järjestön jäsenvaltio on allekirjoittanut tämän yleissopimuksen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti.

3. Tämä yleissopimus on ratifioitava tai hyväksyttävä. Ratifioimis- tai hyväksymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö voi tallettaa ratifioimis- tai hyväksymiskirjansa, jos vähintään yksi sen jäsenvaltioista on tehnyt samoin. Kyseisessä ratifioimis- tai hyväksymiskirjassa alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestö antaa selityksen, josta ilmenee sen toimivalta tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Kyseinen järjestö ilmoittaa tallettajalle myös kaikista oleellisista muutoksista toimivaltansa laajuudessa.

4. Tämä yleissopimus on avoinna liittymistä varten valtioille ja sellaisille alueellisille taloudellisen yhdentymisen järjestöille, joiden jäsenvaltioista vähintään yksi on tämän yleissopimuksen sopimusvaltio. Liittymiskirjat talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Liittyesään yleissopimukseen alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö antaa selityksen, josta ilmenee sen toimivalta tämän yleissopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Kyseinen järjestö ilmoittaa tallettajalle myös kaikista oleellisista muutoksista toimivaltansa laajuudessa.

37 artikla

Yleissopimuksen suhde pöytäkirjoihin

1. Tähän yleissopimukseen voidaan liittää yksi tai useampi pöytäkirja.

2. Tullakseen pöytäkirjan sopimuspuoleksi valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön on oltava myös tämän yleissopimuksen sopimuspuoli.

3. Pöytäkirja ei sido tämän yleissopimuksen sopimusvaltiota, ellei se tule pöytäkirjan sopimuspuoleksi pöytäkirjan määräysten mukaisesti.

4. Tämän yleissopimuksen pöytäkirjoja tulkitaan yhdessä tämän yleissopimuksen kanssa, ottaen huomioon kyseisen lisäpöytäkirjan tarkoituksen.

member State of such organization has signed this Convention in accordance with paragraph 1 of this article.

3. This Convention is subject to ratification, acceptance or approval. Instruments of ratification, acceptance or approval shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. A regional economic integration organization may deposit its instrument of ratification, acceptance or approval if at least one of its member States has done likewise. In that instrument of ratification, acceptance or approval, such organization shall declare the extent of its competence with respect to the matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

4. This Convention is open for accession by any State or any regional economic integration organization of which at least one member State is a Party to this Convention. Instruments of accession shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations. At the time of its accession, a regional economic integration organization shall declare the extent of its competence with respect to matters governed by this Convention. Such organization shall also inform the depositary of any relevant modification in the extent of its competence.

Article 37

Relation with protocols

1. This Convention may be supplemented by one or more protocols.

2. In order to become a Party to a protocol, a State or a regional economic integration organization must also be a Party to this Convention.

3. A State Party to this Convention is not bound by a protocol unless it becomes a Party to the protocol in accordance with the provisions thereof.

4. Any protocol to this Convention shall be interpreted together with this Convention, taking into account the purpose of that protocol.

38 artikla

Voimaantulo

1. Tämä yleissopimus tulee voimaan yhdeksäntenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona neljäskymmenes ratifioimis-, hyväksymis- tai liittymiskirja on talletettu. Tämän kappaleen soveltamista varten alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön tallettamaa asiakirjaa ei lasketa erikseen kyseisen järjestön jäsenvaltioiden tallettamien asiakirjojen lisäksi.

2. Kunkin sellaisen valtion tai alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestön osalta, joka ratifioi tai hyväksyy tämän yleissopimuksen tai liittyy siihen sen jälkeen, kun neljäskymmenes sitä tarkoittava asiakirja on talletettu, tämä yleissopimus tulee voimaan kolmantenäkymmenentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona kyseinen valtio tai järjestö on tallettanut asiakirjansa.

39 artikla

Yleissopimuksen muuttaminen

1. Sen jälkeen, kun tämän yleissopimuksen voimaantulosta on kulunut viisi vuotta, sopimusvaltio voi ehdottaa muutosta ja toimittaa sen Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille, joka antaa ehdotetun muutoksen tiedoksi sopimusvaltioille ja yleissopimuksen sopimuspuolten konferenssille ehdotuksen käsittelyä ja päätöksen tekemistä varten. Sopimuspuolten konferenssi tekee kaikkensa päästäkseen yksimielisyyteen jokaisesta muutoksesta. Jos kaikki yritykset yksimielisyyden saavuttamiseksi epäonnistuvat eikä sopimukseen päästä, muutoksen hyväksyminen edellyttää viime kädessä sopimuspuolten konferenssin kokouksessa läsnäolevien ja äänestävien sopimusvaltioiden kahden kolmasosan äänen enemmistöä.

2. Alueellisen taloudellisen yhdentymisen järjestöt käyttävät tämän artiklan mukaista äänioikeuttaan toimivaltaansa kuuluvissa asioissa äänimäärällä, joka vastaa niiden yleissopimuksen sopimuspuolina olevien jäsenvaltioiden määrää. Sellaiset järjestöt ei-

Article 38

Entry into force

1. This Convention shall enter into force on the ninetieth day after the date of deposit of the fortieth instrument of ratification, acceptance, approval or accession. For the purpose of this paragraph, any instrument deposited by a regional economic integration organization shall not be counted as additional to those deposited by member States of such organization.

2. For each State or regional economic integration organization ratifying, accepting, approving or acceding to this Convention after the deposit of the fortieth instrument of such action, this Convention shall enter into force on the thirtieth day after the date of deposit by such State or organization of the relevant instrument.

Article 39

Amendment

1. After the expiry of five years from the entry into force of this Convention, a State Party may propose an amendment and file it with the Secretary-General of the United Nations, who shall thereupon communicate the proposed amendment to the States Parties and to the Conference of the Parties to the Convention for the purpose of considering and deciding on the proposal. The Conference of the Parties shall make every effort to achieve consensus on each amendment. If all efforts at consensus have been exhausted and no agreement has been reached, the amendment shall, as a last resort, require for its adoption a two-thirds majority vote of the States Parties present and voting at the meeting of the Conference of the Parties.

2. Regional economic integration organizations, in matters within their competence, shall exercise their right to vote under this article with a number of votes equal to the number of their member States that are Parties to this Convention. Such organizations

vät käytä äänioikeuttaan, jos niiden jäsenvaltiot käyttävät omaa äänioikeuttaan ja päinvastoin.

3. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos edellyttää sopimusvaltioiden ratifiointia tai hyväksymistä.

4. Tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti hyväksytty muutos tulee sopimusvaltion osalta voimaan yhdeksänkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, jona sopimusvaltio on tallettanut muutosta koskevan ratifioimis- tai hyväksymiskirjan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

5. Kun muutos tulee voimaan, se sitoo niitä sopimusvaltioita, jotka ovat ilmaisseet suostumuksensa tulla sen sitomaksi. Muita sopimusvaltioita sitovat edelleen tämän yleissopimuksen määräykset sekä niiden mahdollisesti aikaisemmin ratifioimat tai hyväksymät muutokset.

shall not exercise their right to vote if their member States exercise theirs and vice versa.

3. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article is subject to ratification, acceptance or approval by States Parties.

4. An amendment adopted in accordance with paragraph 1 of this article shall enter into force in respect of a State Party ninety days after the date of the deposit with the Secretary-General of the United Nations of an instrument of ratification, acceptance or approval of such amendment.

5. When an amendment enters into force, it shall be binding on those States Parties which have expressed their consent to be bound by it. Other States Parties shall still be bound by the provisions of this Convention and any earlier amendments that they have ratified, accepted or approved.

40 artikla

Irtisanominen

1. Sopimusvaltio voi irtisanoa tämän yleissopimuksen ilmoittamalla siitä kirjallisesti Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerille. Irtisanominen tulee voimaan vuoden kuluttua päivästä, jona pääsihteeri vastaanottanut ilmoituksen.

2. Alueellinen taloudellisen yhdentymisen järjestö lakkaa olemasta tämän yleissopimuksen sopimuspuoli, kun kaikki sen jäsenvaltiot ovat irtisanoneet yleissopimuksen.

3. Tämän yleissopimuksen irtisanominen tämän artiklan 1 kappaleen mukaisesti tarkoittaa samalla sen pöytäkirjojen irtisanomista.

Article 40

Denunciation

1. A State Party may denounce this Convention by written notification to the Secretary-General of the United Nations. Such denunciation shall become effective one year after the date of receipt of the notification by the Secretary-General.

2. A regional economic integration organization shall cease to be a Party to this Convention when all of its member States have denounced it.

3. Denunciation of this Convention in accordance with paragraph 1 of this article shall entail the denunciation of any protocols thereto.

41 artikla

Tallettaja ja kielet

1. Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteeri toimii tämän yleissopimuksen tallettajana.

2. Tämän yleissopimuksen alkuperäiskappale, jonka arabian-, englannin-, espan-

Article 41

Depositary and languages

1. The Secretary-General of the United Nations is designated depositary of this Convention.

2. The original of this Convention, of which the Arabic, Chinese, English, French,

jan-, kiinan-, ranskan- ja venäjänkieliset tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset, talletetaan Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet täysivaltaiset edustajat, siihen asianmukaisesti hallitustensa valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän yleissopimuksen.

Russian and Spanish texts are equally authentic, shall be deposited with the Secretary-General of the United Nations.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned plenipotentiaries, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Convention.